

Uvodnik

Danijel Devetak

Hujše od globalnega segrevanja!

Demografska zima. To naj bi bila perspektiva in prihodnost Evrope! Prejšnji teden so v evropskem parlamentu v Bruslju na to temo priredili posvet. Predstavili so dokumentarec *Demographic winter*, o katerem bomo gotovo še slišali govoriti, in že se govori o resolucijah, ki pa za države članice niso obvezujoče - o temah družine, natalitete, splava itd. namreč samostojno odločajo države članice -, lahko pa imajo politično težo. Pobuda je želela spodbuditi evropske poslance k bolj poglobljenemu razmisleku o temi, o kateri premalo govorimo in vemo.

Vsako leto se v 27 evropskih državah rodita dva milijona manj prebivalcev, države pa (z redkimi izjemami, med katere seveda ne spada Italija) izvajajo take davčne politike, ki družinam z otroki naravnost jemljejo sapo. V zadnjih 50 letih se je rodnost na stari (!) celine razpolovila! Ker se je življenjska doba še nadaljšala, Evropa ni bila še nikoli tako stara kot danes. Na tak način se huda ekonomsko-finančna kriza lahko samo še zaostril in s hitrimi koraki leze proti kolapsu. Ustvarjanje bogastva neke države je namreč tesno povezano s številom njenih prebivalcev. Že več časa je pri nas več smrti kot rojstev. Osebe, starejše od 65. leta, so številnejše od mladih, ki še niso dopolnili 14. leta. Hiše se praznijo, družine imajo povprečno 2,4 članov, samskih je v EU več kot 50 milijonov. Vedno več otrok nima možnosti rasti v "navadni" družini, ob (eni) mami in (enem) očku, ki edina lahko nudita družbeno in človeško stabilnost in ravnovesje, saj se družine v skoraj polovici primerov končajo z ločitvijo ali razporoko. Družina ne more biti "klub", v katerega in iz katerega lahko prosto vstopaš in izstopaš. Na vse to smo se že navadili in zato se verjetno tudi ne zavedamo pravih razsežnosti problema, ki prinaša s sabo - med drugim - gospodarske, družbene in kulturne posledice. Že sedaj je vedno bolj nevzdržno plačevanje pokojnin vse številnejšim ostarelim, saj je delovne sile vedno manj: za vsakega upokojenca danes "skrbijo" štirje zaposleni; leta 2050 naj bi bilo razmerje 1:2, deset let kasneje 1:1! Po mnenju sociologov niti priseljenci ne morejo zapolniti te vrzeli; samo vprašanje priseljenstva pa odpira še druga vprašanja, kot npr. preživetje evropskih narodov in posredovanje njihove kulturne dediščine, če nam to še kaj pomeni... Globalno segrevanje torej za Evropo ni nič hujši problem od demografske zime, ki pomeni pravi "demografski samomor"!

Kaj storiti? Edino jamstvo za večjo nataliteto bi bilo okrepitev vloge družine, tiste, ki temelji na trajni zvezi med možem in ženo. Vsi, verni in neverni, ki želijo imeti človeka vredno prihodnosti, imajo etično dolžnost podpreti družino. Druge poti ni! Še enkrat je imel prav poljski papež, ki je trdil, da brez družine ni človeške prihodnosti. Za t. i. "družinske politike" ne more zadoščati 2,1% bruto notranjega proizvoda (evropsko povprečje) ali, še slabše, 1,2% (že spet Italija!). Družina je namreč subjekt javne koristi, motor razvoja in prihodnosti. Politika bi morala z davčnimi olajšavami, fleksibilnimi urniki in zlasti z večjo pozornostjo do zaposlenih mater omogočiti družinam, da si "privoščijo" toliko otrok, kolikor si jih z odgovornostjo želijo, ne da bi zaradi tega drsele v najrevnejši družbeni sloj, kot se žal dogaja številnim. Zato bomo do onemoglosti ponavljali: nosečnost ni bolezen, ampak blagoslov! Otroci niso "neznosno breme" ali, kot trdijo ciniki, "razlog za onesnaževanje narave". So velik dar za vsako družino in družbo, če le hočemo obstati Slovenci, Italijani, Avstrijci, Nemci, Francozi itd. itd.

Predstavitelj knjige *L'altra anima di Trieste* v Narodnem domu

Foto IG

Po odkritju skupnega grobišča pri Laškem Kako do sprave, če hočemo v zdravo prihodnost?

Z najdbo prikritega grobišča Barbara rov v bližini kraja Huda Jama pri Laškem se v Sloveniji nadaljuje niz odkritij grobišč žrtev komunističnega terorja in človek se zares lahko vpraša, ali ni naša domovina eno samo veliko grobišče, ko pa odkritjem povojnih grozodejstev ni ne konca ne kraja?

Premier Borut Pahor, tako je poročala Slovenska tiskovna agencija, meni, da mora država dostojno in na spoštljiv način poskrbeti za vse najdene žrtve v Barbara rovu v Hudi Jami ter sprejeti zakon o žrtvah vojnega nasilja. Vodja policijske akcije Sprava Pavel Jamnik pa je dejal, da tisti, ki so sodelovali pri pobjah, "bodo mogoče zaključili svojo pot nekoliko lažje, če bodo razkrili te stvari". Jože Balažic z Inštituta za sodno medicino in Ljubljani je ocenil, da so ljudje, najdeni v Barbara rovu, verjetno pred smrtjo trpeli. Dodal pa je, da so bili verjetno že mrtvi, ko so bili posuti z apnom. Po njegovih besedah je za sedaj še težko govoriti o vzrokih smrti, so pa na truplih vidne tope poškodbe, ne pa tudi znaki strelnih ran. "Težko rečem, kaj se bo v tej gomili posmrtnih ostankov še vse našlo, namreč ta gomila je dolga približno 15 metrov in široka 2,5 metra", je dejal Balažic. Kot je opisal, je na začetnem delu, do koder so minulo sredo, 4. t. m., lahko prišli, naloženih po sedem skeletov v vrsti, potem pa se število stopnjuje in je na koncu videti tudi po pet skeletov drug na drugem. Po njegovih besedah predvidevajo, da je v tem delu okrog 300 skeletov. Vodja topografske raziskave in zgodovinar Mitja Ferenc je na tiskovni konferenci vidno pretresen povedal, da si niso mislili, da bo po vseh dosedanjih preiskavah grobišč prišlo tudi do raziskave v rudniških jaških. "Upam, da se bodo dela na evidentiranju in sondiranju prikritih grobišč lahko nadaljevala. Nisem sicer prevelik optimist, kajti pred problemom se pojavlja pri teh zadevah", je ocenil Ferenc. Pri tem je dodal, da jih vsaka oblast "odrinja ali pa za njih ne poskrbi tako, kot bi si želeli". Kot je dejal vodja sektorja za vojna grobišča pri ministertvu za delo Marko Štrovs, so bile poleg tehničnih ovir pri preiskovanju gro-

bišča tudi birokratske ovire, tabu v mišljenju in denarne težave. Direktor Muzeja novejšje zgodovine Slovenije Jože Dežman pa je glede mnenj, da ne bi smeli predvajati prizorov s posmrtnimi ostanki pobitih v Barbara rovu, ki so dobesedno šokirali celotno Slovenijo, poudaril, da, če pridemo v koncentracijsko taborišče, lahko vidimo posnetke trupel, posnetke trupel pa lahko vidimo tudi v Srebnici. Po Dežmanovem mnenju se po odkritju posmrtnih ostankov v Barbara rovu postavlja tudi temeljno vprašanje o konstrukciji mesta mrtvih. "Vse civilizacije, ki jih poznamo, se ukvarjajo z umetnostjo in skrivnostjo", je dejal in dodal, da so vse velike stavbe človeštva, od piramid do katedral, "v bistvu namenjene klanjanju pred skrivnostjo". V tem primeru, je nadaljeval, imamo "nazorno primerjavo med partijskim mestom mrtvih, ki ima svoj temeljni objekt v Grobnici herojev, ki ima tri kubike, v Barbara rovu pa smo se znašli pred zaporo, ki je imela 400 kubikov in je bila dolga sto metrov in naj ne bi vodila duš v onstranstvo, ampak naj bi jih zapečatila". Slovenski predsednik Danilo Türk pa zadeve, povezane z grobiščem, ni želel komentirati. "Danes sem tu zaradi prvorazredne teme, zato o drugorazrednih temah ne bom govoril", je dejal pred nedeljsko proslavo ob Dnevu žena v Trbovljah. Srdljivo.

Jasno je, da je taka izjava sprožila ostre reakcije, stranke SDS, SLS in NSi so od predsednika zahtevale, naj se opraviči in izjasni, kar je predsednik Türk tudi storil dan kasneje, ko je v posebni izjavi za javnost zapisal: "Ta zločin najostreje obsojam, kakor tudi obsojam vse medvojne in povojne poboje! Pričakujem, da bodo forenzične preiskave opravljene v najkrajšem možnem času in pozdravljam podporo, ki jo daje vlada pri tem." Preiskovalni in pravosodni organi so po njegovih besedah dolžni storiti vse za temeljito kazensko preiskavo in za kazenski pregon, zgodovinska stroka pa naj razišče vse in pove vse resnice o povojnih pobjah in o vseh drugih vidikih druge svetovne vojne na naših tleh. "Skupna dolžnost nas vseh, državljanov in državlja-

nov Slovenije, pa je zagotoviti pieteto do vseh mrtvih. Zavračam vse oblike politizacije tega in vseh drugih delov naše zgodovine in pozivam vse politične stranke, da povojnih pobojev ne uporabljajo kot tematiko predvolilne kampanje," je še zapisal predsednik države.

Novo odkritje skupnega grobišča, pred katerim so se žrtvam poklonili že predstavniki slovenske in hrvaške vlade, je strašno, grozljivo, kot so vsa odkrita prikrita grobišča, v katere so pobite ali žive po vojni metali takratni likvidatorji - komunisti, ko so brez sodnih procesov pobijali svoje politične nasprotnike.

Slovenski narod se mora končno za vselej soočiti z bremenom, ki visi kot Damoklejev meč nad njim, kajti povojni poboji kličejo po resnični spravi, človeški pieteti, zrelem raziskovanju lastne preteklosti, ki daleč presega groba in splošna deljenja na partizane in domobrance, na krive in na žrtve! Gre namreč prvenstveno za odnos do samega sebe, do človeka, do vsega tistega, kar človeka presega, kar ga dela človeka! Za prihodnost slovenskega naroda gre, ki ne bo zmožna v prihodnosti, če se ne bo končno za vselej soočil s svojo strašno preteklostjo! Deljenje na "vaše in naše" je tu brezpredmetno, saj je pred vsako smrtjo človek dolžan, da umolkne, da razmisli grozo zla in nedoumljivo skrivnost trpljenja, a se tudi vpraša, zakaj "strašna slepota je človeka".

Mladim rodovom slovenskega naroda je treba pošteno razložiti preteklost, povedati, da je vsako zlo le zlo in nič drugega, da so naši očetje pogrešili, ko so pobijali svoje brate in sestre, a da je danes na nas naloga, da poskrbimo, da se jutri kaj takega ne bo ponovilo! Nikdar več!

Jurij Paljk

Pogovor

Predsednik
Enotne liste
Vladimir Smrtnik
je komentiral
rezultat
nedavnih volitev
na Koroškem

Stališče deželnega tajništva SSK

Shod ezulske organizacije odkrita provokacija

Stranka Slovenska skupnost bo na evropskih volitvah sodelovala s kandidaturu na listi Južnotirolske ljudske stranke (SVP), ki bo nastopala v povezavi z Demokrasko stranko. Dogovor med obema narodnima strankama slovenske in nemške manjšine v Italiji potrjuje načelo, ki je obveljalo že na prejšnjih evropskih volitvah, ko je SVP v evropski parlament izvolila Michaela Ebnerja. "Gre za pomemben dogovor, ki potrjuje načelo samostojnega nastopanja narodnih strank v povezavi z vsedravnim političnim partnerjem, nekako tako kot je obveljalo za deželne volitve v neposrednem dogovoru SSK-DS", je na nedavni seji deželnega vodstva SSK poudaril politični tajnik Damijan Terpin. Nadalje je tajništvo SSK razpravljalo o političnih dogovarjanjih za prihodnje upravne volitve, ki zanimajo številne narodno mešane občine na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji. Slovenska skupnost je v tem smislu ponudila strankam levosredinskega zaveznitva skupno nastopanje v vseh narodno mešanih občinah na dveh preverjenih modelih uspešnih izkušenj v

občinah Dolina in Repentabor. Glede pohoda ezulskih predstavnikov k lokavskemu breznu je Slovenska skupnost brez zadržkov izrazila odločno obsodbo pobude, ki je bila zamišljena, organizirana in izpeljana kot odkrita provokacija z edinim ciljem v netenju sporov med ljudmi, ki tu živijo. Zato Slovenska skupnost izraža solidarnost in podporo domačinom, ki so se

skri policiji, ki je s potrebno merotreznosti in strokovnosti preprečila, da se verbalno oporekanje ni sprevrglo v hujše posledice. Italijanska desnica je skrbno zrežirana, in torej hoten incident, spremenila v novo priložnost za napad celo na državne organe Republike Slovenije. V tem smislu je nerazumljivo zadržanje slovenske senatorke v rimskem parlamentu, ki je odgovornost za incident dejansko evidentirala na slovenski strani, ne pa v vrstah revanšističnih pristajev ezulske organizacije.

Slovenska skupnost je mnenja, da je dolžnost institucionalnih organov Slovenije in Italije predvsem ta, da s politiko čezmejnega sodelovanja in razvijanja dobrososedskih odnosov onesposobi prenapeteže. Objava in promocija med mladimi, zlasti v šolah, zaključkov mešane komisije slovenskih in italijanskih zgodovinarjev in kulturnikov bi lahko predstavljali pomemben korak v tej smeri. Dejstvo, da italijanska desnica še danes brez vsakega občutka za dostojanstvo in pieteto do mrtvih izkorišča tragično zgodovino vojnih in po vojnih pobojev, že dovolj jasno opredeljuje njen značaj in cilje. Žalostno je, ko tovrstnim pastem nasledajo tudi politični predstavniki iz vrst leve sredine.

Damijan Terpin

spontano, a nadvse odločno uprli revanšističnemu pohodu s politično-spekulantskim predznakom. Podpora SSK gre sloven-

te in kameradov o tem, da so v jami Golobivnici ostanki ubitih Italijanov. Ta predpostavka pa je povsem lažna. Ta trditev namreč sloni na enem samem samcatem pričevanju (ki je v knjigi, s katero je Lacota mahal v Lokvah), in sicer slovenskega sodelavca nacistov, ki pa sploh ni prisostvoval poboju, niti ni videl trupel. To pomeni, da ni bila v Lokvah kršena pravica Lacote in kameradov, da se poklonijo mrtvim, ker je šlo za nekaj povsem drugega, za poizkus izmišljanja novih in novih fojb, s katerimi utemeljiti laži za povečevanje fašistov. Če imajo Lacota in njegovi kameradi tako pravico, si lahko potem tudi mi izmislimo, da so bili npr. na dvorišču njegove hiše med vojno umorjeni neki protifašisti in da na tem istem dvorišču priredimo spominsko svečanost.

3. Smo odločno za to, da se razzišče vse jame in druga grobišča, v katerih naj bi se nahajala trupla "Italijanov, ki so bili umorjeni samo, ker so bili Italijani", da se ugotovi, kdo so ti "Italijani" dejansko bili, ter da se morebiti najdena trupla dostojno pokopljejo. Žačeni seveda z nacionalnim spomenikom, bazovskim "šohotom". Da se tako enkrat za vselej postavi konec spekulacijam. Na koncu želimo izraziti solidarnost in podporo krajanom Lokev in vsem, ki so nasprotovali Lacotovu poskusu ustvarjanja "kreativnega zgodovinskega spomenika", ter prof. Samu Pahorju, Petru Močniku in Iztoku Furlaniču, ki so se znašli pod udarom tržaških fašistov, a žal, tudi nekaterih domnevnih protifašistov.

Za društvo Promemoria predsednik Sandi Volk

Pismo uredništvu Stališče društva Promemoria

Spoštovano uredništvo! Glede na to, da je v intervjuju za Primorski dnevnik o neuspeli provokaciji pri Lokvah g. Lacota, predsednik Unije Istranov, omenil tudi naše društvo, želimo poudariti nekaj dejstev.

1. Društvo Promemoria ni manjšinsko društvo, ampak združuje protifašiste vseh narodnosti iz Trsta in drugih krajev Italije in Slovenije. Da Il Piccolo, Lacota in

cela vrsta drugih obravnava družstvo kot izraz manjšine, kar odgovarja njihovim ciljem in namenom, ne spreminja tega preprostega dejstva. Prepričani smo tudi, da - na srečo - Lacota in njegova organizacija ne predstavljata vseh Istranov, niti ezulov, kot tudi Il Piccolo in ostali ne predstavljajo vseh Italijanov.

2. V celotni debati o dogodku se predpostavlja, da so trditve Laco-

Na dnu...

Stanje se bo še poslabšalo Gospodarska kriza in Italija

Italiji se na družbenem, gospodarskem in političnem področju dogaja marsikaj. V ospredju razprav in ocenjevanj so trenutno doslej znane in nove pričakovane posledice svetovne gospodarske krize. Večina ocenjevalcev namreč meni, da kriza ni še dosegla dna in tudi doslej sprejeti ukrepi posameznih držav in gospodarskih skupin, kot je recimo Evropska unija, niso dokončni, ker verjetno ne bodo zadostovali za učinkovit boj proti škodljivim posledicam krize na raznih ključnih področjih. Najbolj radikalne in s finančnega vidika najbolj obstojne ukrepe je doslej sprejel novi ameriški predsednik Barack Obama. Evropska unija išče vsaj okvirni formalni dogovor, ki bi obvezoval njene članice. To ne bo lahko doseči, ker je stopnja razvitosti v posameznih državah različna. Zato njene zadnje pridružene članice, z izjemo Slovenije, zahtevajo, da jim razvita Evropa pomaga pri omiljevanju posledic krize in nato omogoči postopen gospodarski zagon. Stare članice EU z Nemčijo na čelu se pri tem obotavljajo, ker hočejo najprej rešiti svoja gospodarstva, tako da solidarnost pride šele na drugo mesto.

Italija se sicer v tem sklopu prizadeva predvsem podpreti družinske proračune socialno najbolj izpostavljenih družbenih slojev in posameznikov z začasnimi mesečnimi denarnimi boni za nakup osnovnih življenjskih dobrin in s popusti pri plačilu elektrike, vode in plina. Delno skuša pomagati nekaterim ključnim industrijskim podjetjem s priznanjem popustov pri nakupu gospodinskih strojev pa tudi avtomobilov. Srednja in mala podjetja vztrajno zahtevajo, naj jim država prisloži na pomoč z ustreznimi olajšavami, ker v nasprotnem primeru ne bodo vzdržala na tržišču.

Vse več znakov namreč kaže, da je kriza medtem že resno načela sam gospodarski sistem. To dokazujejo podatki, da se vse več podjetij zateka k t. i. dopolnilni

blagajni za svoje delavce in uslužbence. Podatki iz letošnjega februarja kažejo, da se je število vpisanih v dopolnilno blagajno povečalo za 573 odstotkov v primerjavi z lanskim letom. Predvidevajo, da bodo prihodnji meseci še kritični glede odpustov z dela. Novi tajnik DS Franceschini je prav v predvidevanju poslabšanja položaja resno pozval vlado, naj takoj sprejme nujen ukrep, ki bi

narave, ki ne morejo spodbuditi gospodarstva iz krize. Za to so potrebni bolj zajetni finančni ukrepi trajnejše veljave. Za sprejem takšnih ukrepov sta potrebna pogum in politična vizija v širokem dogovoru vseh pomembnejših družbenih dejavnikov, od političnih strank in sindikalnih organizacij. Kaže, da vlada dejansko ne zasleduje takšnega cilja, ker očitno na tiho upa, da bo Italija lahko prebrodila krizo z dosedanjimi ukrepi in brez bistvenega sodelovanja v omejenimi družbenimi silami, da bi si tako lastila glavno zaslugo za morebiten ugoden izhod iz krize.

Takšno razmišljanje pa utegne biti na koncu račun brez krčmarja, kajti krizno stanje bo gotovo trajalo še nekaj časa, tako da izhoda iz

Dario Franceschini

odpuščenim delavcem in uslužbencem (seveda tistim, ki ne uživajo socialnih olajšav ali kakega drugega nadomestila za izgubo redne plače) zagotovili začasno podporo v višini od 60 do 70 odstotkov plače. Po prvih izračunih naj bi zadevni letni strošek državo stal okoli pet milijard evrov. Vlada se otepa jasnega odgovora, češ da trenutno ne razpolaga s takšno vsoto denarja. Opozicija na to odgovarja, da bi vlada takšno ali še večjo vsoto lahko pridobila že samo z odločnejšo držo do davčnih utajevalcev. Dejansko pa vlada noče ugoditi omenjenemu predlogu Demokrasko stranke iz prestižnih političnih razlogov.

Vlada sicer ves čas po izbruhu gospodarske krize ponavlja, da je pripravljena prisluhniti tudi utemeljenim predlogom opozicije, dejansko pa je že sprejete ukrepe sama oblikovala in jih dala potrditi parlamentu, kjer razpolaga s široko večino poslancev in senatorjev. Vsekakor vsi njeni dosežani ukrepi so blažilne socialne

njega ni še na obzoru. Nasprotno, tudi iz krogov Evropske unije opozarjajo, da je potrebno karseda odločno ukrepati in ne samo čakati, kaj se bo zgodilo. Tako je Evropska centralna banka minuli teden ponovno znižala obrestno mero z 2,0 na 1,5 odstotka. Sam italijanski gospodarski minister Tremonti meni, da bodo gospodarske težave letos večje kot lani. Zato napoveduje še druge ukrepe za zajezovanje kriznega stanja. Nekateri ocenjevalci napovedujejo celo, da najslabše mora še priti.

Iz povedanega izhaja, da so zadnje zahteve opozicijske Demokrasko stranke, kot jih je utemeljil njen vsedravnajni tajnik Franceschini, povsem utemeljene in njihova uresničitev izredno nujna. Kot rečeno, pa vlada hoče vse napraviti sama in omalovažuje potrebo po sodelovanju z opozicijo pri sprejemanju ustreznih ukrepov za prebroditev hudega gospodarskega stanja.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Nad krizo z več solidarnosti

Trditev, da se velja v krizah osredotočiti na solidarnost, se zdi osupljiva in nemara celo nerazumna. Solidarnost je nedvomno lepa ideja, da pa bi bila umestna v časih, ko se življenjski pogoji slabšajo, je vendar nekoliko preveč. Naravno in razumljivo je namreč, da v težjih razmerah vsakdo skrbi in mora skrbeti zase, posameznik zase in za svoje bližnje, občinska skupnost za svoje občane, pokrajinske in deželne skupnosti za svoje ljudi in ne nazadnje države ter civilizacije zase in za svoje potrebe. Navedeno ravnanje naj bi bilo danes, ko ni konca bančnih, finančnih ter vseh vrst gospodarskih pretresov, popolnoma prirodno in na prvi pogled edino možno. V tej luči ni nič čudnega, da so predvsem države razvitega sveta najprej storile vse, da bi obdržale svoje bančne in ekonomske strukture na kar najvišji ravni, poleg njih pa še avtomobilsko industrijo, ki je utrpela zaskrbljujoč zastoj in velikanske izgube. Toda po teh začasnih ukrepih se je nenadoma na povsem nasprotni strani odprl problem ukinjanja delovnih mest, kar potiska v prvi plan težavni položaj posameznika kot temeljne celice družbe. Na enem robu torej posameznik, na drugem robu državne institucije in posledično zavest, da je potrebno še posebej poskrbeti tudi za posameznika, ki je izgubil delo ali je v nevarnosti, da ga bo izgubil. In prav tista posameznika oziroma milijonov in milijonov posameznikov - ne nazadnje smo to vsi ne glede na narodno in državno pripadnost - opozarja na središčno

vprašanje sedanjih nelahkih časov: kaj ni najbolj smotno posvetiti vso razpoložljivo pozornost tistim, ki so zaradi težjih razmer v največji stiski, torej t. i. posameznikom? Jim posvetiti vsaj toliko pozornosti kot bančnim in podobnim institucijam, ki so se že tako preveč odmaknile od navadnega človeka? Kaj ni nujno izboljšati življenjske pogoje posameznika neposredno in ne preko gradnje infrastrukture ter "velikih del", torej posredno? Kaj ni smiselno poleg tistih, ki imajo delovno mesto, v še večji meri podpreti vse tiste, ki imajo delo le za določen čas in ko tega izgubijo, nimajo popolnoma nič? Da sploh ne govorimo o tistih, ki so nezaposleni že od prej in o katerih se sploh ne govori. Kdo poreče, da si tovrstne solidarnosti dandanes ne moremo privoščiti, ker da zanje ni časa in predvsem ne denarja in se moramo ukvarjati s pomembnejšimi in večjimi stvarmi. In vendar je navedena solidarnost v današnji krizi daleč najbolj smotna naložba in boljše od nje preprosto ni. Če se zanje ne bomo opredelili, se bo že obstoječi prepad med bogatimi in revnimi še poglobil, revni bodo še revnejši in v vse številnejši, kar bo ustvarjalo vse večje napetosti in krepilo nezaupanje do najvišjih institucij ter vodilo v možnost socialnih izbruhov in nemirov. Le solidarnost je tista, ki res zagotavlja družbeno in medosebno ravnovesje, ki je v tem, da so dobrane enakovredno oziroma pravično med vse razpodeljene.

Janez Povše

POGOVOR Predsednik Enotne liste Vladimir Smrtnik

“Rezultat ni razveseljiv, potrebna bo resna analiza”

Predsednik Enotne liste Vladimir Smrtnik je v pogovoru spregovoril o nedavnih volitvah na Koroškem, kjer je ponovno zmagala desna opcija.

Kako po prvem šoku ocenjujete rezultate volitev na Koroškem, tako na deželni kot na občinski ravni?

Rezultat nedvomno ni razveseljiv, je pa po mojem povod za resno in trezno analizo dane situacije. Mislim, da ni dobro, če bi sli normalno naprej, ampak menim, da je skrajni čas, da uredimo tudi odnose navznoter in da oblikujemo strukture tako, da se bomo še kdaj lahko veselili kakšnih boljših rezultatov. Resnost položaja je predvsem v dejstvu, da je tista stranka, ki nam je najmanj naklonjena, dobila tako podporo volivcev, po drugi strani pa narodna skupnost kot taka deluje, vsaj navzven gledano, razcefrano na številne opcije, nima perspektive in nima tudi vodstva, ki bi delovalo tako, kot pričakuje ali pa tudi služi slovenska narodna skupnost. Razočaranje nad to razcefranostjo je veliko in jaz sem tudi zaradi tega ponudil svoj odstop kot predsednik Enotne liste, da zbudim vse tiste, ki še dremajo in mislijo, da situacija ni tako huda. Mislim, da bomo sedaj še v tem šoku prišli do nekkih pametnih pogovorov in pametnih zaključkov, ki nas bodo peljali naprej.

Če bi analizirali samo številčni volilni rezultat, bi videli, da je EL dosegla zastavljene cilje oziroma ohranila uspeh prejšnjih volitev....

Če bi bil politik starega kova, bi lahko ta rezultat predstavil tudi kot uspeh. Jaz pa skušam biti odkrit in resen človek. V podjunskih občinah, kjer smo

tradicionalno bili močni, smo izgubili skoraj v vseh občinah ne le glasove, ampak tudi nekaj mandatov. V Rožu, kjer je proces asimilacije tako rekoč skoraj zaključen, imamo kot Enotna lista dober rezultat, saj se mnogi vračajo, v Podjuni, kjer smo kot narodna skupnost še močni, pa očitno nasprotniki točkujejo s tem neverjetnim prastrahom na Koroškem. Ljudem pravijo, če bodo glasove dobili pripadniki Enotne liste, bo vse slovensko, se boste morali učiti slovensko... Žalostno, ampak res: še vedno obstaja neki strah pred slovenščino in samostojnim političnim gibanjem! To mi pove, da bomo tudi znotraj Enotne liste morali začeti diskutirati o drugih oblikah političnega dela. Situacija je pri nas različna od Tržaške in Goriške, kjer je narodna substanca še bistveno močnejša. Mi smo v situaciji, ko narodno jedro usiha, ko propada na vseh koncih in krajih. Če želimo samostojno politično

gibanje še naprej ohraniti, bomo morali pridobiti za naše vsebine tudi pripadnike iz tistega segmenta, ki se je nekoliko oddaljil od narodnega telesa, ali tistega, ki se ponovno vrača nazaj. Vse več je ljudi, ki prijavljajo svoje bližnje k pouku slovenščine, imajo pozitiven odnos do jezika, ampak, žal, slovenščine sa-

nosti so za napredovanje, vendar bo to treba podrobneje analizirati in potegniti ustrezne poteze.

Kakšen naj bi bil koncept nove oziroma vaše Enotne liste? Kako si predstavljate delovanje na lokalni in deželni ravni? Delovanje na obeh ravneh zahtevata dva različ-

na pristopa... Ravno tako. Na eni strani imamo situacijo, da tudi tisti Slovenci, ki se odločijo za politično pot znotraj večinskih strank, niso več zanimivi in jim ne uspe, ker se ne znamo dogovoriti za pametno politično strategijo, da bi, recimo, v enem kraju

zbrali vse razpoložljive glasove – od desne do leve – in da bi bili potem tudi pomemben politični faktor, saj bi bil ta skupek glasov zanimiv. Tako bi stranke uvrstile kakega slovenskega kandidata na vidno mesto in bi ga lahko izvolili. Sedaj smo bili malo pri socialistih, malo pri zelenih, malo pri komunistih in

še kje.... In tako v bistvu slovenski kandidati, ki so tam kandidirali, vedno težje pridobivajo vidnejše pozicije. Moja strategija bi bila tale: enotno listo, kot zbirno stranko slovenske narodne skupnosti, bi morali odpreti prejemnikom segmentu populacije in tudi večinskemu narodu in bi torej bila nekakšna regionalna stranka tega dvojezičnega ozemlja, vzporedno s tem pa nujno rabimo koroški Slovenci organizirano zastopstvo, ki naj bi bilo čim bolj strnjeno – ne govorim proti pluralizmu (ta je tudi v strnjanih strukturah mogoč in celo zaželen...). Na eni strani bi imeli močno narodno pluralistično zastopstvo, na drugi strani pa močno regionalno stranko, ki je odprta tudi večinskemu delu prebivalstva. Na deželni ravni bi pa morali poiskati skupaj enega partnerja in ne pet ali šest, in tam uveljaviti naše kandidate, ki bi imeli možnost za izvolitev v deželni zbor.

Zakaj na Koroškem ne uspeva “gradiščanski model”? Gradiščanski Hrvati imajo v novi vladi kar dva ministra, ki sta izraz socialistične in ljudske stranke, dobro desetletje pa je na vrhu avstrijske politike tudi Terezija Stoisits, predstavnica stranke Zelenih....

Mislim, da gre za prejemljeni koroški prastrah. Tudi pri teh deželnih in občinskih volitvah opažam, da se nas stranke skrajno bojijo, kar je v bistvu žalostno, ampak dejstvo. Potem pride tudi do analiz, da, če kandidirajo v neki koaliciji skupaj s Slovenci, jim to škoduje. To pride do izraza tudi pri Zelenih, še huje pa je v drugih strankah. Ano Blatnik v socialistični stranki skrivajo za drugimi funkcijami – sedaj je npr. predsednica žensk, da bi ja ne bilo razvidno, da je predstavnica neke narodne skupnosti. In vse to je skupek tega prastrahu pred Slovenci na Koroškem.... To je popolnoma različna situacija kot na Gradiščanskem, kjer so gradiščanski Hrvati zaželeni partnerji v strankah, koroške Slovence pa bi najraje skrili. Veseli so, če jih sicer volimo, vendar soodločati ali biti na vidnih mestih ne smemo. Tu smo še daleč, da bi bili primerljivi z Gradiščansko.

Kako pa znotraj baze ocenjujete volitve? Kako se pripravljate na nedeljsko balotožo za županska mesta? Dva kandidata EL bosta v balotoži za župansko mesto....

Mislim, da je baza – kar je po svoje zanimivo – sprejela rezultat bolj sproščeno kot pa vodstvo. Sam sem videl, da je baza že tako poteptana, da ni verjela, da bo rezultat boljši. V naših ljudeh se je že zasidralo to, da smo obsojeni prej na izgubo kot na zmago. To ni dobra popotnica v politiki! Vsi vemo, da je treba poskušati stvari zavrteti v pravilno smer. Kar se tiče nedeljskih volitev, pa tole. Imamo dva kandidata v drugem krogu. To je sicer razveseljivo, a je zelo težko oceniti, kakšne so možnosti. Bojim se, da se bo ponovno predstavila debata Slovenec-Nemec in v bistvu se potem t. i. nemške stranke povežejo med seboj, da preprečijo slovenskega kandidata. Vesel bi bil, če bi me kakšen od kandidatov presenetil z zmago.

Peter Rustja

POGOVOR Aljoša Čok

Morski park je lahko za Trst priložnost

Aljoša Čok je mlad samostojen podjetnik. Pri slovenskem deželnem gospodarskem združenju je član odbora predsedstva in kot predstavnik SDGZ je pred časom postal podpredsednik odbora za promocijo Tržaškega morskoga parka.

Zamisel načrta o Morskem parku sega v čas, ko je Trst kandidiral za Expo 2008. Tedaj je predsednik Trgovinske zbornice Antonio Paoletti po neuspehu tržaške kandidature spodbudil razočarane akterje k snovanju drugega projekta, ki bi imel trajnostne pozitivne učinke za naš prostor. V sklopu Trgovinske zbornice so tako začeli delo in aprila lani javno predstavili načrt o Tržaškem morskem parku. Tačas je nastal tudi odbor za promocijo le-tega: sestavljajo ga mladi tržaški podjetniki, ki predstavljajo različna združenja kategorij. Sam predstavljam Slovensko deželno gospodarsko združenje, naša predsednica Micaela Angelini predstavlja Junior Chamber Chapter Trieste. Promocijski odbor sestavljajo še predstavniki zveze trgovcev, industrijcev, obrtnikov, kmetovalcev, predstavniki Science Park in zaščitnega območja Miramorskega parka, oddelka arhitekture tržaške univerze; prisoten je tudi predsednik Kmečke zveze Franc Fabec.

Zakaj se je pojavila potreba po morskem parku?

Treba je bilo razmisliti o strategiji za prihodnost, ker se je Trst v vseh teh desetletjih žal zaprl vase in ni načrtoval perspektivno.

Naše mesto je namreč živelo na lovorikah iz preteklosti, ko je v avstro-ogrskem cesarstvu veljalo za pomembno pristanišče: to tradicijo je bilo treba le prikrojiti današnjim razmeram in zlasti načrtu, ki bi ovrednotil mestno obmorsko razsežnost. Korak k načrtu Morskoga parka je sledil zato logičnemu naslednjemu. Predsednik Trgovinske zbornice Antonio Paoletti in predstavniki tržaške občinske uprave z županom Dipiazom na čelu so se pred kratkim vrnili s potovanja v Lizbono in Genovo, kjer so se seznanili o prednostih tam že obstoječih sorodnih načrtov: prepričali so se, da lahko Morski park doprinese našemu mestu le pozitivne učinke, in projekt zato še topleje podpirajo. Morski park lahko postane središče številnih interesnih krogov: od gostinskih do turističnih in trgovskih mrež.

Ali lahko že spregovorimo o podrobnostih načrta?

Trenutno še ne. Lahko le povem, da so lokacijo Morskoga parka že trikrat spremenili. Nekoč so raz-

mišljali, da bi lahko morski park zaživel na območju sadne-zelenjavne tržnice pri sv. Andreju na skrajnem robu tržaškega nabrežja, a ta varianta je zaradi formalnih problemov izpadla. Sedanjí predlog je usmerjen na področje nekdanjega bazena Bianchi, nekdanjega skladišča vin in ribarnice. Gotovo je, da bo središče Morskoga parka akvarij, okrog katerega se bo razvila cela vrsta stranskih dejavnosti, od go-

spodarsko turističnih do konferenčno vzgojnih ter znanstvenih.

Ali se je izhodiščna zamisel nslanjala na kako predhodno študijo, ki bi pokazala potrebo po tovrstnem načrtu?

Projekt je nastal iz nič, čeprav so se odgovorni zgledovali po sorodnih morskkih parkih kot npr. v

Genovi, Barceloni in Lizboni. Izvedenci so potrebne študije začeli takoj snovati: trenutno je v delu ekonomska presoja načrta.

Ali se bo po vašem mnenju tržaški morski park z gospodarskega vidika obrestoval glede na to, da je v severnem predelu Italije že dejaven genovski park?

Trst lahko računa na povsem drugačno zaletje: sprejemali bi lahko obiskovalce iz severovzhodne Italije, Avstrije, nemške turisti, ki so v poletnih mesecih na poti v Dalmacijo, hrvaške obiskovalce; računali bi lahko tudi na Madžare in Čeha. Ciljamo tudi na to, da bi Trst postal neke vrste 'vikend mesto', kamor bi turisti zahajali za dva, tri dni. Akvarij oz. morski park naj bi tako postal osrednja atrakcija, okrog njega pa bi na novo celostno zaživila tržaška turistična in muzejska ponudba. Slednja dandanes ne zmora sama privabljati zadostno število turistov. Morski park bi postal tako neke vrste katalizator širših gospodarskih interesov. **Kakšno vlogo ima Slovensko deželno gospodarsko združenje pri odboru za promocijo Tržaškega morskoga parka in kakšno vlogo bo Združenje imelo takrat, ko se bo načrt udejanjil?**

SDGZ je bilo že pred časom seznanjeno s pripravami promocijskega odbora, h kateremu je bilo nato tudi povabljen. Aktivne vloge SDGZ in ostalih sorodnih združenj danes še ni, njihovo prisotnost gre dojeti v smislu gole

promocije celotnega projekta, za katero je dejansko zadolžen Promocijski odbor, ki ima nalogo, da spodbuja in seznanja družbeno tkivo o prednostih, ki jih lahko Morski park doprinese našemu področju. Poleg odbora za promocijo morskoga parka je v sklopu Trgovinske zbornice dejaven še ožji strokovni svet, ki se dejansko ukvarja z načrtovanjem in s širjenjem podpore v mestnih političnih krogih in drugih institucijah.

Ali je učinek te promocije že občutiti?

Seveda: lani smo na naši stojnici v sklopu Barcolane imeli mnogo obiskov in zbrali smo tudi veliko podpisov; veliko deskarjev nas je že obiskalo na facebooku.

Tržačane obenem seznanjamo z našim načrtom tudi preko javnih srečanj in predavanj: prvo predavanje smo že imeli, prihodnje srečanje pa bo 26. marca na temo Etika in akvarij.

Kdaj bo ta projekt zaključen? Predvidevamo, da bo projekt končan najkasneje do leta 2012: doslej smo morali premostiti kar nekaj težav, vemo tudi, da problemov v prihodnje ne bo manjkalo. Pozorno bomo morali slediti političnim premikom in nekega dne morda tudi zahtevam naravovarstvenih organizacij ter organizacijam, ki skrbijo za zaščito morskih živali: že danes moramo zato pridobiti čim večji in vsestranski konsenz.

Igor Gregori

Pismo predsednikov SSO in SKGZ O namembnosti Narodnega doma

Predsednika krovnih organizacij, Rudi Pavšič za SKGZ in Drago Štoka za SSO, sta deželni odborniki za načrtovanje, gospodarske in finančne vire, premoženje in splošne usluge, Sandri Savino, naslovila dokument, v katerem sta zapisala predlog glede namembnosti poslopja Narodnega doma pri Sv. Ivanu, ki je bil na osnovi 19. člena zaščitnega zakona prenesen na Deželo FJK, da ga bo namenila "kulturnim in znanstvenim institucijam slovenskega jezika" v brezplačno uporabo za njihove dejavnosti. Splošno materialno stanje poslopja, ugotavlja oba predsednika, je kritično. Vprašanje se tu di postavlja v zvezi z možnostjo ureditve podzemnih prostorov. Ob tem bi lahko preveriti

možnost dograditve novega prostora na območju vrta, kjer je doslej stal športni objekt (balon).

Krovni organizaciji sta se glede namembnosti objekta posvetovali s tamkajšnjimi slovenskimi šolami, s tremi društvi, z Glasbeno matico, SLORI-jem ter Narodno in študijsko knjižnico. Na osnovi posvetovanj in zbranih pisnih predlogov izhaja ideja o stavbi, ki naj bo predvsem znanstvenodokumentacijski in raziskovalni center. Nadalje bi z ureditvijo večnamenske dvorane, čitalnice in "okrepčevalnice" zadovoljili potrebam tamkajšnjih šol in torej mladine. Dvorana bi služila tudi drugim ustanovam, posebej še Glasbeni matici, ki bi lahko tako pridobila prostor za koncerte, nastope in snemanje.

Postni čas 2009

Poslanica papeža Benedikta XVI.

V našem času se zdi, da je post izgubil svojo duhovno vrednost in se je v kulturi, zaznamovani z iskanjem materialnega blagostanja, uveljavil bolj kot terapevtski ukrep za zdravljenje telesa. Post gotovo koristi telesnemu blagostanju, toda za vernike je v prvi vrsti terapija za zdravljenje vsega, kar jih ovira pri izpolnjevanju Božje volje. V apostolski konstituciji Paenitemini iz leta 1966 je Božji služabnik Pavel VI. (1963-1978) poudaril potrebo po umestitvi posta v okvir poklicnosti vsakega kristjana, da "ne živi več zase, ampak za tistega, ki ga je ljubil in daroval zanj samega sebe, in ... živi tudi za brate". Postni čas bi bil lahko primerna prilagoditev za obnovitev norm, ki jih vsebuje omenjena apostolska konstitucija, ovrednotenje pristnega in trajnega pomena starodavne spokorne prakse, ki nam lahko pomaga pri premagovanju sebičnosti ter odpiranju srca Božji ljubezni in bližnjemu, kar je prva in največja zapoved nove Postave in povzete celotnega evangelija (prim. Mt 22,34-40).

Zvesto opravljanje posta prispeva tudi k večji usklajenosti človeka, njegovega telesa in duše, saj mu pomaga izogibati se grehu in rasti v notranji bližini z Gospodom. Sv. Avguštin (354-430) je dobro poznal svoja grešna nagnjenja, ki jih je poimenoval zaviti in zamotan voz (Izpovedi, II., 10.18). V razpravi Uporabnost posta je zapisal: "Zagotovo se trpinčim, toda le zato, da bi mi On odpustil; sam se kaznujem, da bi mi On pomagal, da bi mu ugajal v njegovih očeh, da bi prišel do uživanja njegove sladkosti". Odpoved hrani, ki prehranjuje telo, spodbuja notranje razpoloženje za poslušanje Kristusa in prehranjevanje z njegovo besedo odrešenja. S postom in molitvijo mu dovolimo, da pride potešit najglobljo lakoto, ki jo doživljamo v notranjosti: lakoto in žejo po Bogu. Istočasno nam post pomaga tudi pri ozaveščanju okoliščin, v kate-

rih živijo naši bratje in sestre. Sv. Janez v svojem Prvem pismu opozarja: "Kako more Božja ljubezen ostati v človeku, ki ima premoženje tega sveta in vidi, da je brat v pomanjkanju, pa zapira svoje srce pred njim?" (1 Jn 3,17) Prosto-voljni post nam pomaga ravnati tako, kot je ravnal usmiljeni Samarijan, ki je trpečemu bratu priskočil na pomoč (prim. okrožnico Bog je ljubezen, 15). S svobodno odločitvijo za odpoved nečemu z namenom pomagati drugim konkretno pokažemo, da nam bližnji v težavah ni tujec. Da bi ohranili živo držo sprejemanja in pozornosti do bratov, spodbujam župnije in sleherni drugo skupnost, naj v postnem času poži dejavnost osebnega in skupnostnega posta, pri čemer naj goji tudi poslušanje Božje besede, molitev in miloščino. To je bila

ve od začetka navada krščanske skupnosti, v kateri so zbirali darove v posebnih nabirkah (prim. 2 Kor 8-9; Rim 15,25-27), verujoče pa so spodbujali, naj ubogim dajo to, kar jim je zaradi posta ostalo. Danes je tovrstno prak-

so potrebno znova odkriti in jo spodbujati zlasti v postnem času. Iz povedanega je jasno razvidno, da post predstavlja pomembno asketsko vajo in duhovno orožje za boj zoper sleherni neurejeno navezanost. Prosto-voljno se od-povedati uživanju hrane in drugim materialnim dobrinam Kristusovemu učencu pomaga, da nadzoruje želje narave, oslabljene zaradi izvirnega greha, katerega negativni učinki vplivajo na celotno človekovo osebnost. Starodavna postna bogoslužna himna spodbuja: "Treznije uporabljajmo besede, hrano, pijačo, spanje in zabavo ter ostanimo z večjo pozornostjo čuječi".

Dragi bratje in sestre, zadnji cilj posta je pomagati slehernemu izmed nas, da bo, kot je zapisal Božji služabnik papež Janez Pavel II. (1978-2005), sebe napravil za popoln dar Bogu (prim. okrožnico Sijaj resnice, 21). Postni čas je potrebno ovrednotiti v vsaki družini in krščanski skupnosti, da bi se oddaljili od vsega, kar raztresa duha, in poglobili to, kar hrani dušo ter jo odpira za ljubezen do Boga in do bližnjega. V mislih imam večjo zavzetost za molitev, lectio divina, prejetje zakramenta sprave in dejavno udeležbo pri evharistiji, zlasti pri nedeljski sv. maši. V spokorno ozračje postnega časa vstopimo s takšnim notranjim razpoloženjem.

Spremlja naj nas blažena Devica Marija, Začetek našega veselja, in nas podpira pri prizadevanju za osvoboditev našega srca od sužnosti greha, da bi vedno bolj postajali živi Božji tempelj. Medtem ko vam zagotavljam svojo molitev in z željo, da bi vsak vernik in sleherni cerkvena skupnost prehodila plodovito pot v postnem času, vsem iz srca podeljujem apostolski blagoslov.

/konec
(prevod: Peter Jerebič)

Pred nekdanjim taboriščem v Chiesanuovi

Plošča v spomin na p. Placida Corteseja

V petek in soboto, 6. in 7. marca, se je v Padovi zvrstilo več srečanj v spomin na patra Placida Corteseja. Priredila jih je občinska uprava na pobudo rektorja Svetišča neznanega interniranca v Padovi, duhovnika Alberta Celegghina, in pripravljalega odbora, ki je bil osnovan pred meseci, potem ko je občina v svojem Vrtni pravičnih posadila drevo tudi v spomin na minorita, ki je med vojno veliko pomagal Slovincem in je umrl v mučniliščih in krščanski skupnosti, da bi se oddaljili od vsega, kar raztresa duha, in poglobili to, kar hrani dušo ter jo odpira za ljubezen do Boga in do bližnjega. V mislih imam večjo zavzetost za molitev, lectio divina, prejetje zakramenta sprave in dejavno udeležbo pri evharistiji, zlasti pri nedeljski sv. maši. V spokorno ozračje postnega časa vstopimo s takšnim notranjim razpoloženjem.

Spremlja naj nas blažena Devica Marija, Začetek našega veselja, in nas podpira pri prizadevanju za osvoboditev našega srca od sužnosti greha, da bi vedno bolj postajali živi Božji tempelj. Medtem ko vam zagotavljam svojo molitev in z željo, da bi vsak vernik in sleherni cerkvena skupnost prehodila plodovito pot v postnem času, vsem iz srca podeljujem apostolski blagoslov.

Prisotne je v slovenščini pozdravil konzul Republike Slovenije v Trstu Božidar Humar, ki je prirediteljem izrekel priznanje za ohranjanje spomina na moža, ki je toliko storil tudi za preganjane in trpečje slovenske ljudi. V soboto je bilo v župnijski kinodvorani v Chiesanuovi srečanje za

šolsko mladino. Na sporedu je bil dokumentarec Paola Damossa Pogum molka, rektor Celegghin pa je pred mikrofonom povabil Cortesejevi sodelavki sestri Lidio in Tereso Martini iz Padove (napovedana kardiologinja Majda Mazovec iz Ljubljane, žal, ni mogla priti), Iva Jevnikarja, p. Apollonia Tottolija

velika slovesnost z vojaško godbo, častno četo, mimohodom zastav in praporov (tudi padovanske občine, pokrajine in univerze), polaganjem venca v spomin na padle ter dviganjem zastave. Spregovorili so rektor bazilike in samostana sv. Antona, kjer je živel p. Cortese, p. Enzo Poiana, padovan-

Padova - Chiesanuova

Un Campo di Concentramento E' la Carita' di un Frate

ski podžupan Claudio Sinigallia in poveljnik vojske v Venetu divizijski general Enrico Pino.

Sledilo je odkritje plošče pred vhodom v vojašnico, ki jo je blagoslovil p. Poiana.

Tako je zdaj v Chiesanuovi v Padovi obeležje, ki edino doslej vsaj posredno opozarja mimoidoče, da je bilo tam med drugo svetovno vojno italijansko koncentracijsko taborišče. Na plošči piše, da je spomenik posvečen minoritu p. Placido Corteseju (1907-1944) zaradi pomoči, ki jo je v letih 1942-43 nudil tam zaprtim civilistom iz Jugoslavije.

Kot lahko preberemo v prej omenjeni knjižici, se je v taborišču zvrstilo več kot 10.000 moških internirancev, večinoma Slovencev iz tako imenovane Ljubljanske pokrajine, ob njih pa so bili številni Hrvati, a tudi Srbi, Albanci in Grki. 72 jih je v Padovi izgubilo življenje. Število zrtev lakote in boleznij pa bi bilo neprijetno večje, ko bi se ne razvilo široko omrežje solidarnostne pomoči, katere duša je bil ravno p. Cortese. Segalo je v Padovo, Ljubljano, Vatikan, Gorico, Trst in druge kraje.

in pa zdravnika ter raziskovalca zgodovine taborišča v Chiesanuovi Franca Biasio. Na srečanju so tudi predstavili sveže dotiskano knjižico v italijanski Padova-Chiesanuova, koncentracijsko taborišče in redovnika ljubezen do bližnjega. Uredila sta jo Ivo Jevnikar in Apollonio Tottoli, na 90 straneh pa prinaša sestavke več avtorjev o taborišču Chiesanuova in p. Corteseju ter več pomembnih še neobjavljenih dokumentov in fotografij. Na dvorišču vojašnice je bila nato

Sedma številka Pastirčka Ob pričakovanju praznika življenja

V marcu se začenja prebujati narava, kmetje imajo polne roke dela s sajenjem, obrezovanjem... Resnobni postni čas, ki nas spremlja ves ta mesec, nas opozarja, naj tudi mi oklestimo naše slabe navade in se posvetimo molitvi in dobri deli, da bomo s čistim srcem obhajali največji praznik v cerkvenem letu. Tako pravi urednik Pastirčka Marijan Markežič v sedmi, marčni številki in želi bogat post in lepo pomlad. Ta mesec goduje sv. Kazimir (1458-1484), ki je bil iz kraljeve družine, a se je odpovedal kroni in je raje služil Bogu. Kot fantiča s knjigo v roki ga je prisrčno ilustriral Paola Bertolini Grudina. Lepo povabilo k

odpovedi v postu so živahni stripi Moj post in... Ne pride pa v poštev briljantna zamisel Packa, simpatičnega navihanca Walterja Grudine, ki so mu najbolj všeč napake, zato modruje: "za ne grešiti, bi ne smel pisati naloge za almenno štirideset dni!" Na muhasto marčno vreme so uglašeni šegava pesmica V. T. Arharja Potepuha, kratek zapis o ljubeznivosti, v katerem sonce poučuje južni veter o vlnudnosti, križanka Križkriž izpod pisane peresa Paole Bertolini Grudina, ki se s svojo risarsko roko, namočeno v barvito hudomušnost, predstavlja metereologa in različne naprave za merjenje temperature, vlago, zračni pritisk, hitrost in smer vetra... Vsebinsko bo zelo uporabna v šolskih urah, pa tudi kot razvedrilo, saj

jo je treba dopolniti, poiskati razlike...V marcu praznujemo očetje (19.) in mamice (25.), njim so namenjeni stih pesmice Za starše. Otroci bi se morali zgedovati po malem Jezusu, ki je rad pomagal staršem in jim bil pokoren, čeprav je bil Božji sin. O preizkusili v izdelavi pingvinov po Pastirčkovih navodilih in so se v zahvalo za idejo postavili fotografu s svojimi izdelki in sedaj velika fotografija krasni eno izmed osmih strani Pastirčkove pošte, v kateri je polno pisemc šolarjev iz OŠ F. Erjavca iz Štandreja, A. Gradnik iz Števerjana, F. Bevk z Opčin, pa tudi z drugih koncev Tržaške in Goriške. Spremljajo jih iskrene risbe. Tokrat jih je Pa-

nujem Berte Golob, ki jo je uglašil Dominik Krt. Iz najdljivim ročicam so namenjena navodila za izdelavo cvetoče lončnice z živobarvnimi cvetkami, ki bodo prinesle iluzijo pomladi. Malčki iz vrta v ul. Max Fabiani iz Gorice so se z uspehom preizkusili v izdelavi pingvinov po Pastirčkovih navodilih in so se v zahvalo za idejo postavili fotografu s svojimi izdelki in sedaj velika fotografija krasni eno izmed osmih strani Pastirčkove pošte, v kateri je polno pisemc šolarjev iz OŠ F. Erjavca iz Štandreja, A. Gradnik iz Števerjana, F. Bevk z Opčin, pa tudi z drugih koncev Tržaške in Goriške. Spremljajo jih iskrene risbe. Tokrat jih je Pa-

stirček objavil kar 36. V postnem času premišljujemo o Kristusovem trpljenju in prav to, poleg drugih prizorov iz Stare zaveze, prikazuje Škofjeloški pasijon, ki ga bo v letošnjem postnem in velikonočnem času prikazalo več kot 640 ljubiteljskih igralcev in se bo vil po škofjeloških ulicah. Tudi zaradi tega se je stric Maks - cilj mu je seveda prišepnil Marijan Markežič - odločil, da svoja nečaka pelje v Škofjo Loko, lepo ohranjeno srednjeveško mesto z zanimivostmi, vrednimi ogleda. Pastirčkova marčna številka prinaša še marsikaj (Ministranti OK, Kar lepo po vrsti, dopolnjevanje o koristni gozdarki veriverici, sladki pogovori sadežev...), tudi spomine iz preteklih dni, da bi otroci spoznali, kako so živeli naši nonoti. Jožica Žnidarčič se je tokrat srečala z dedkom Mirkom, ki ima čez osemdeset let in ji je povedal, kako slastno je bilo korenje, ki so ga skrivaj populili na kaki nivi, ko so kot bosonogi fantiči gnali živino na pašo, pa kako sta z mamo gojila sviloprejek...

Sveti oče na Kapitolu

Papež Benedikt XVI. je prebivalce Rima pozval k strpnosti do priseljencev, čeprav je istočasno tudi jasno poudaril, da moramo vsi spoštovati obstoječo zakonodajo. Sveti oče Benedikt XVI. je med obiskom na sedežu rimskega županstva na Kapitolu prebivalce Rima pozval k strpnosti do priseljencev, ob tem pa spomnil na večletni in večerli-giozni značaj italijanske prestolnice. Papež je poudaril, da je integracija lahko težavna, zaradi česar je Rim pozval, naj navdih črpa iz svoje zgodovine: "Rim je bil vedno prijetno mesto, predvsem v minulih stoletjih"! Papež se je tudi pošalil, da je po toliko letih "postal že mali Rimljan". Papež Benedikt XVI. je ponovno poudaril vlogo Rima kot središča latinske in krščanske civilizacije, italijansko prestolnico pa označil kot več-etnično in večversko metropolo, v kateri je integracija včasih lahko težavna in kompleksna, a je tudi edina pot, ki vodi v boljšo prihodnost. V luči svetovne gospodarske krize je papež pozval tudi k solidarnosti z vsemi, ki jih je kriza prizadela.

JK

DUHOVNIJA SV. IVANA V GORICI Postno srečanje: dr. Stanko Gerjolj

O postnih priporočilih za zdravo življenje in izzivih odraščanja

Post je posebna priložnost, izziv za spremembo, čas, ko naj se malo ustavimo. Zato je duhovnja sv. Ivana v Gorici v ponedeljek, 9. marca, organizirala lepo postno srečanje z dr. Stankom Gerjoljem, lazaristom, doktorjem teologije in pedagoških znanosti, akademskim profesorjem, ki v Sloveniji in tujini veliko predava in sodeluje pri zakonskih skupinah ter družinskih, predvsem vzgojnih svetovanjih.

V nagovoru po večerni maši, ki jo je daroval msgr. Cvetko Žbogar, je najprej spregovoril o različnih vidikih posta. Še vedno velja priporočilo o odpovedi hrani. V začetku se je navezovalo na hrano, vsebinski poudarki pa so se s časom spreminjali: odpoved se je prelevila v zapoved, da bi si za kaj prizadevali, da bi npr. starši posvečali več časa otrokom, mož ženi ipd. Postne navade in odpovedi so namenjene zdravemu življenju. Veliko bolj zdravo je preživeti 40 dni na leto ali en dan na teden zadržanega asketskega življenja kot pa se odločiti za ekstremno dieto. Drug vidik posta je priprava na veliki teden. Na cvetno nedeljo praznujemo, da zdržimo veliki teden. Veliki četrtek je dan skupnega obeda, na veliki petek skupaj trpimo, na veliko soboto skupaj upamo. "Hrana in beseda spadata skupaj, to je najbolj zdravo za človeka". Ob hrani se drugače razmišlja in pogovarja, ob besedi se drugače je. Če smo skupaj kaj pretrpeli, bomo skupaj tudi več pretrpeli. Skupno upanje pa usmerja v praznovanje novega življenja, skupam vidimo cilj in dobimo dodaten zagon. Skupni praznik na Veliko noč imata zato smisel, samo če smo skupaj prehodili omenjene korake.

Dr. Gerjolj se je nato srečal s skupino birmancev in mladih. Skupaj so zapluli v domišljjski svet, vsakdo pa je lahko pogledal vase, se ozrl v svoja rana le-

ta, pomislil na to, kako se vidi danes in kako jutri. Glavno sporočilo, ki jim ga je položil na srce, pa je bilo, da je zanje še zlasti pomembno se družiti. Posrečena postna pobuda se je končala z večernim srečanjem za starše in odrasle na temo izzivov odraščanja. Dr. Gerjolj je z znanstveno razlago in s praktičnimi primeri nazorno prikazal vprašanje grobosti, nasilja in agresivnosti pri mladostnikih. "Ko je najstnika strah, je najbolj napadalen in zlepa ne prizna poraza; reagirati hoče drugače kot otroci in drugače kot odrasli". Tako je njegova narava: hitro se spreminja, hitra dinamika ust-

Foto DPD

varja napadalnost, na drugi strani pa lahko tudi odvisnost. "Najstnik živi po načelu videospota", odreagira hitro, pogosto narobe, saj v sili ne zmore pravilno predelati informacij in strah išče bližnjice. Navidezni svet iz računalniških igrice pa nanj tako močno deluje, da mladi v podzavesti ne zna več ločiti realnega življenja od virtualnega. Zato je prva pedagoška dolžnost odraslega mu znati prisluhniti, dati možnost, da se izpove. Komunikacija je dobra, ko poteka v ozračju empatije, samokontrole, spoštovanja, prijaznosti, strpnosti in poštenosti.

Predavatelj je spregovoril tudi o dobrem počutju, ki ga vzbujajo npr. antidepresivi, ki sprožijo kemičen proces in hormonske povezave. S tega vidika je najboljša in najbolj učinkovita oblika komunikacije ples, saj telesna aktivnost prav tako sprošča kemične procese in povzroča boljše

počutje. "Če vlagamo v te in druge talente, se razvijamo; če ne, pa izgubimo še to, kar smo imeli", Jezusova prilika torej drži! Na zanimiv način je gost nato skozi nordijsko oz. skandinavsko pravljico o bratcu in sestrici, Janku in Metki, nakazal različne faze in vzle pri odraščanju. O podobni temi govori tudi starozavezna knjiga o Tobitu in sinu Tobiju; skozi to zgodbo je dr. Gerjolj - staršem birmancev - tudi nazorno orisal vlogo botra, lika, ki mu birmanec in njegovi starši brezpogojno zaupajo in je zato tudi najbolje, da ga mladi sam izbere. Če hočemo, da najstnik odraste, "so situacije, ki je bolje, da staršev ni zraven". On sam potrebuje zavest, da je vreden odnosa, to pa si mora priboriti sam - najbolje če v spremstvu zanesljivega botra -, ko izkuša življenje, hodi skozi preizkušnje in jih z občutkom pozitivne samopodobe v prvi osebi premošča.

DD

30-letnica izida prve okrožnice papeža Janeza Pavla II.

Človekov odrešenik

V sredo, 4. marca 2009, je minilo 30 let od izida prve okrožnice papeža Janeza Pavla II. (1978-2005) z naslovom Človekov odrešenik (lat. Redemptor hominis). Okrožnica je izšla dobre štiri mesece po izvolitvi kardinala Wojtyły za papeža (16. oktobra 1978), v slovenskem jeziku pa dva meseca pozneje v tedaj na novo zasnovani zbirki z naslovom Cerkveni dokumenti (prim. CD št. 2).

Ponatis okrožnice je - skupaj z okrožnicama O Božjem usmiljenju (lat. Dives in misericordia, 1980) in O Svetem Duhu (lat. Dominum et vivificantem, 1986) - izšel tudi v knjigi z naslovom V znamenju Svete Trojice (Ljubljana 2000).

Prva okrožnica papeža Janeza Pavla II. je bila iz več razlogov deležna velike pozornosti. Najprej zaradi dejstva, da je bil po več stoletjih za papeža imenovan človek, ki ni bil italijanskega porekla, prišel pa je "od daleč", kakor je sam sebe predstavil na dan izvolitve. Dalje zaradi njegove "mladosti"; tedaj je bil Karel Wojtyła star 58 let, kar je odstopalo od

prehodne prakse. Ne gre prezreti, da je bil za kardinala imenovan pri 47 letih, za škofa pa že pri 38 letih. Tudi vprašanje, komu ali čemu bo v času pontifikata dal prednost, ni bilo zanemarljivo, saj je bilo nje-

govo delovanje posvečeno predvsem mladim, študentom, družinam in delavskemu razredu. Pomenljiva je bila tudi vloga Wojtyły pri pripravi najboljše dokumenta drugega vatikanskega koncila (1962-1965) z naslovom Pastoralna konstitucija Cerkve v sedanjem svetu, ki že v naslovu

izraža temeljno usmeritev: Cerkve v svetu in za svet.

Janez Pavel II. je soglašal s trditvijo, da je njegova prva okrožnica programskega značaja. V čem in kako? Najprej v nadaljevanju klika, ki ga je izrazil ob izvolitvi: "Ne bojte se odpreti vrat Kristusu, Odrešeniku"! Ta poziv je ob različnih priložnostih velikokrat ponovil. Prav tako pa tudi v nadaljevanju dela svojih predhodnikov: papežev Janeza XXIII., Pavla VI. in Janeza Pavla I. Njihova misel in usmeritev je izrazil drugi vatikanski koncil, ki je spregovoril o skrivnosti Kristusa in človeka, o dialogu v Cerkvi in Cerkve s svetom, o nalogah človeka v svetu in stvarstvu, ki ga je v desetletjih po drugi svetovni vojni izzval velik znanstveni in tehnološki

razvoj na eni strani, na drugi pa rastoči prepad med razvitimi in nerazvitimi, bogatimi in revnimi, med bloki in ideologijami. V naštihi sklop vprašanj so bila čedalje bolj vključena tudi vprašanja vere, verske svobode, odnosa med razvojem in etiko, gospodarstva, politike in mednarodnih od-

nosov, pa tudi spoštovanja in ohranjanja stvarstva, ki je hkrati s človekom doživljalo ujetost v zanke uničenja.

V iskanju odgovora Janez Pavel II. ni okleval izreči misli, da je Kristus edini odrešenik človeka, da Kristus, nov in popoln človek, ki je sprejel človeško naravo in bivanje, kaže človeku pot počlovečenja in da je konkretni človek "pot Cerkve".

Izhodišča okrožnice presegajo zgolj človeška, antropološka razmišljanja o odrešenju, z drugimi besedami - o smislu in cilju življenja, naporov, uspehov in neuspehov. Opirajo se na razodeto resnico, da od trenutka, ko je Kristus stopil med nas, ne moremo iti mimo njega niti ne moremo zanikati pomena, ki ga ima za človeka in zgodovino človeštva.

Kristus, novi Adam, človeku "v polnosti razodeva človeka in mu odkriva njegovo najvišjo poklicnost"; Kristus, "eden iz neizmerne množice in vendar hkrati edinstven", kaže tudi človeku njegovo edinstvenost in neponovljivost; Kristus, Bog, se je identificiral s človekom, da bi se lahko tudi človek poistovetil z njim. "S svojo besedo in milostjo se dotika človeškega srca, njegove vesti in življenja", ki tako dobi novo razsežnost, razsežnost neskončnega in dokončnega življenja v občestvu z Bogom.

Kdor torej v veri sprejema Kristusa za odrešenika, sledi njegovim besedam in življenju, ne bo doživel razočaranja. Z apostolom Pavlom bo lahko rekel: "Vem, komu sem veroval" (prim. 2 Tim 1,12).

Rafko Valenčič

Kratke

Rupnikov križev pot pri Ognjišču

V knjižici Gledali bodo vanj, ki so ga prebodli, je križev pot, ki ga je napisal slovenski slikar in teolog p. Marko I. Rupnik. V njej se dopolnjujeta dve govorici: besedna in likovna. V knjižici, ki jo je izdalo Ognjišče, so namreč reprodukcije mozaične poslikave kapelic križevega pota, ki stojijo ob poti na najbolj znano tolminsko božjo pot Mengore nad Volčami. Kapelice, kakor tudi božja pot, so zaznamovane s trpljenjem. Med prvo svetovno vojno je tu potekala soška fronta, na kateri so krvaveli pripadniki različnih narodov. Po njej je v teh krajih zavladal fašizem ter jih zaznamoval s trpljenjem in prav v tem času so leta 1932 postavili kapelice. Po drugi vojni se je trpljenje nadaljevalo pod komunizmom, ki je kapelice porušil. Župnik Sirk je želel, da bi ta gora, ki je bila priča tolikega zla, imela spet križev pot. Ta želja se je uresničila, ko je leta 2008 slikar s svojim ateljejem opremil kapelice z mozaiki. "Na prizorih križevega pota se vidijo samo obrazi, le svetilkajoče oči, tako da se vsa duhovna intenzivnost zgosti na obličju. Prav obličje, pogled namreč razodeva osebo", pravi slikar o mengorskem mozaiku. Ob podobah je besedilo, ki ga je napisal avtor mozaikov in ga je navdihnila tudi težka zgodovina mengorske božje poti. Rupnikova preiščevanja ob posameznih postajah zaznamujejo njegovi teološki pogledi in razmišljanja. Besedilo so dodane tudi misli iz starih krščanskih spisov, ki bogatijo sporočilo mozaikov. Za slovenski prostor so ta besedila še dodatna novost, saj jih je večina prvič prevedena v naš jezik.

"Kristusovo trpljenje je višek razodetja Božje ljubezni, zato zrenje te ljubezni pogloblja našo ljubezen. Ko gledamo, kaj je Bog pretrpel iz ljubezni do nas, se v nas prebujata ganjenost in hvaležnost, ki nas stisne k Njemu in nam pomagata h globljemu razumevanju greha in pokore". (Iz uvoda v križev pot)

105. obletnica rojstva teologa Karla Rahnerja

V četrtek, 5. marca 2009, smo se spomnili 105-letnice rojstva velikega katoliškega teologa dr. Karla Rahnerja. Rodil se je 5. marca 1904 v Freiburgu v Nemčiji. Leta 1922 je vstopil v jezuitski red, po študiju filozofije in teologije pa je leta 1939 začel poučevati na dunajski univerzi.

Za razvoj njegove misli so bila odločilnega pomena srečanja in predavanja, ki jih je pri Martinu Heideggerju obiskoval med letoma 1934 in 1936. Poučeval je tudi v Innsbrucku, Pullachu in Münstru. Z izvirnimi teološkimi tezami je kot izvedenec sodeloval na drugem vatikanskem koncilu (1962-1965), kamor ga je povabil papež Janez XIII. (1958-1963).

Rahnerjeva teološka in filozofska misel sta bili zelo napredni ter podkrepljeni z inovativnimi idejami. Povzročil je t. i. antropološki preobrat, ki pomeni vrhunec moderne pokoncilne teologije. Bistvo omenjenega preobrata je v trditvi, da je človek pot Cerkve. V delih je pozornost usmeril tudi na vprašanje odrešenja in oddaljenih kristjanov.

Njegova teologija je iznajdljivo nova, pogumna in navdušujoča. V bogatem opusu opazimo elemente spekulativnosti, kar pa ga ni vodilo v herezijo ali zmoto. Bil je sposoben globokega znanstvenega in teološkega uvida. Kljub občasni hoji po robu je ostal zvest Kristusu in Cerkvi.

God 40 mučencev iz Sebastije v Armeniji

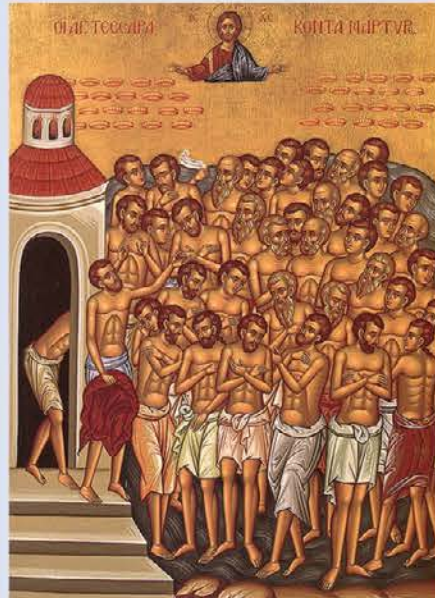
Dne 10. marca 2009 smo obhajali godovni dan 40 mučencev iz Sebastije v Armeniji. Zgodovinski viri poročajo o mučeništvu štiridesetih rimskih vojakov, ki so mučeniško smrt pretrpeli zaradi vere v Kristusa.

Čeprav je bila leta 313 v času Konstantina krščanska vera v celotnem rimskem cesarstvu uradno dovoljena s t. i. milanskim ediktom, je Konstantinov sovladar na Vzhodu Licinij omenjeni edikt zavrnil in okoli leta 320 med vojaki prepovedal praktiranje krščanske vere. Licinijeva prepoved je zavezovala tudi rimsko legijo (legio XII. fulminata), v kateri pa je skupina štiridesetih vojakov v nasprotju s tem javno izpovedala vero v Kristusa. Nadrejeni so jih zaprli. Prepričevali so jih, naj zapustijo krščansko vero, obljubljali so jim denarne nagrade, povišanja in odlikovanja. Ker so vse naštetu zavrnil, so jih obsodili na nenavadno obliko mučeniške smrti.

V zimskem času se temperature v Armeniji spustijo krepko pod ničlo. Skupina vojakov je bila obsojena na mučeniško smrt z zamrznitvijo. V mestu, kjer je bila že omenjena legija, je bil zmrznjen ribnik in nanj so postavili gole vojake. Ob ribniku je bilo tudi kopalnišče s toplo vodo, ki je bilo nameščeno za primer, če bi se kdo od obsojencev želel rešiti. Čeprav so vojaki molili za stanovitnost, si je eden izmed njih premislil in že podhlajen stekel v kopal, v kateri je zaradi velike temperaturne razlike takoj umrl. Vojak, ki je stražil kopal, ga je videl in stopil na izpraznjeno mesto preminulega vojaka.

Naslednjega dne je prišel sodnik, ki je ukazal obsojencem polomiti roke in noge ter jih sežgati, njihov pepel pa raztrpeti. Čeprav se vojakom ni izpolnila posmrtna želja, da bi bili skupaj pokopani, so doživeli skupno mučeništvo.

O dogodku in mučeniški smrti štiridesetih vojakov piše tudi sv. Bazilij Veliki (329-379), škof v kapadoški Cezareji v današnji Turčiji. V eni izmed pridig podaja zgodovinske podatke in opisuje obliko mučeniške smrti zaradi dokončnega vztrajanja v veri v Kristusa.

Kratke

Poklon Ignaciju Boršniku v Kulturnem domu

Ob 150-letnici rojstva in 90-letnici smrti igralca, režiserja, dramatika, pesnika, prevajalca in učitelja na dramski šoli, Ignacija Boršnika (1858-1919), je Slovenski gledališki muzej iz Ljubljane pripravil fotografsko in dokumentarno razstavo s fotografijami, plakati..., ki pričajo o bogati in razvejani poklicni poti velikega ustvarjalca, ki se je neizbrisno zapisal v gledališko zgodovino kot sooblikovalec gledališke umetnosti v drugi polovici 19. in v začetku 20. stoletja. Njegovo ime je dobro poznano tudi širši publiki, saj se je l. 1970 Teden slovenskega gledališča preimenoval v Boršnikovo srečanje in postal najpomembnejši gledališki festival na Slovenskem. Razstava s potujočim značajem je od 18. decembra dalje nekaj tednov bila na ogled v rotundi Slovenskega narodnega gledališča v Novi Gorici, sedaj pa se je na pobudo ZSKD, SNG Nova Gorica in goriškega Kulturnega doma preselila v razstavne prostore tega slovenskega kulturnega hrama v Gorici in bo odprta do 18. marca, od ponedeljka do petka, od 10.00 do 13.00 in od 16.00 do 18.00, in zvečer med prireditvami. Na slovesnem odprtju, v sredo 4. marca, je po uvodnem pozdravu Igorja Komela spregovoril ravnatelj Slovenskega gledališkega muzeja Ivo Svetina. Zaustavil se je ob bogatem gledališkem popotovanju Ignacija Boršnika, ki ga je poklicna pot popeljala do Zagreba, kjer je z ženo Zofijo razdal svojo umetniško nadarjenost in od koder se je le eno leto pred smrtjo vrnil v Ljubljano. Čeprav nam iz njegovega ustvarjanja ostajajo le fotografije in dokumenti, saj je odrska umetnost zelo izmuzljiva in živi le pod odorskimi lučmi, bo vedno živ spomin nanj. Igralskih mojstrov, kot je bil Ignacij Boršnik, ne bo nikdar prekrila tančica pozabe. / IK

Zborovski koncert v stolni cerkvi

Sredi meseca marca praznuje Gorica svoja zavetnika Hilarija in Tacijana. Slovesnosti in razne pobude so se začele in bodo trajale skoraj do konca tega meseca. Bogat program obsega verske, kulturne, športne in druge pobude. Na Travniku bodo ponovno odkrili in blagoslovili kip sv. Ignacija, ki so ga premestili na osrednji del obnovljenega trga.

V soboto, 7. marca, je bil v stolnici koncert, ki so ga oblikovali trije goriški zbori: pevska skupina Ars musica, ki jo vodi Lucio Rapaccioli, MePZ Štandrež in MePZ S. Ignazio pod taktirko Liviana Brumata. Štandreški pevci so pod vodstvom Davida Bandlja dovršeno odpel svoj program. V komorni sestavi je predstavil Arcadeltovo skladbo Ave Maria, nato pa je mešani zbor v popolni zasedbi zapel tri Jericijeva dela in zaključil s skladbo sodobnega estonskega skladatelja Cyrillusa Kreeka. Program je povezovala in zборе predstavila Chiara Di Minica. / DP

PD Podgora: uvod v razpis natečaja

Po enoletnem premoru se je Prosvetno društvo Podgora opogumilo in v prvo zahtevno dejavno pobudo uvrstilo nadaljevanje natečaja cerkvenega zborovskega petja Bogomir Špacapan, ki je bil oče našega ljubljene zborovodje, podpredsednika društva in pobudnika skoraj vse takratne društvene dejavnosti, prežgodaj preminulega Bogomirjevega najmlajšega sina. Ko je prvič predlagal natečaj, je rekel: "Saj v Števerjanu za prvi festival so imeli le tri prijavljene ansamble in glejte, kam so prišli! Seveda naše društvo se ne more primerjati s števerjanskim ne po številu ne po izkušnosti". In res, 3. aprila 2005 je društvo organiziralo v župnijski cerkvi v Podgori prvi natečaj cerkvenega zborovskega petja v spomin na pok. Bogomirja Špacapana. Sodelovalo je šest zborov. Ocenila jih je strokovna žirija, ki ji je predsedoval dr. Edo Škulj iz Ljubljane. Prvo nagrado je prejel MePZ iz Logatca, drugo MePZ F. B. Sedej iz Števerjana in tretjo MePZ Mačkole. Naslednje leto 2. aprila je društvo organiziralo drugi natečaj po vrsti z istim dobrim uspehom. Na oljčno nedeljo, 1. aprila 2007, je bila maša zadušnica za Bogomirja Špacapana ob 10. obletnici smrti, ki jo je uglasbil njegov sin. Istega dne je društvo organiziralo tretji natečaj cerkvenega zborovskega petja v domači cerkvi. Prijavilo se je 9 zborov, 2 zamejska in 7 iz Slovenije.

Radi bi pa povedali, da člani društva zaupamo tudi v Božjo pomoč in smo voljni, kot je bil naš podpredsednik. Takratna želja nas še danes sili k temu, naj nadaljujemo z nečim, kar bo spodbujalo tudi mlajše rodove k sodelovanju in bogatjenju našega kulturnega prostora. Letos bomo priredili četrti natečaj cerkvenega zborovskega petja, poimenovan "Bogomir.... Špacapan", ki še priključuje boleče spomine, a tudi poraja vztrajnost in doslednost draga pokojnega dirigenta. Na tiho nedeljo, 29. marca, bo ob 9. uri maša zadušnica v spomin na Špacapanove. 19. aprila bo ob 16. uri potekal natečaj, tako da udeleženi zbori lahko izbirajo pesmi iz vsega cerkvenega leta.

GTA Pomeriggi d' inverno

Pravljice obžarjajo zimske meglice

Pravljici popoldnevi, ki jih prireja Center za animirano gledališče (CTA) s sedežem v Gorici, v sodelovanju z goriškimi občinskimi odborništvom za kulturo in ob podpori ministrstva za kulturne dejavnosti in dežele FJK, so v soboto, 7. februarja, zvalili v veliko dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž množico malih in velikih poslušalcev. Ti so si dodobra napasli oči ob predstavi La leggenda di coniglio volante. Ta z domišljijo in izvajalskimi triki zelo bogata in učinkovita koprodukcija uprizoritev italijanskih in španskih lutkovnih ustvarjalcev, pri kateri ima veliko vlogo tudi glasba, saj je dobitnica prve nagrade

lanskoletne izvedbe Puppet&Music, je ponovno očarala gledalce s svojim izvirnim spajanjem lutkovne umetnosti z univerzalno govornico glasbe in seveda izzvala odobravalno ploskanje navdušenega občinstva. Nič manjšega uspeha ni bila deželna v soboto, 21. februarja, niti predstava L' incredibile storia del Maialinotigre, ki jo je na oder postavila skupina Tearticolu, lutke pa je vodil in jim sposojal glas oz. paletio glasov nemški lutkar Matthias Traeger, ki je že večkrat navdušil otroke s svojimi

s tigrastimi lisami na koži. Ker je bil po zunanosti podoben tigru, so ga vsi imeli za posebnega in pogumnega ter vsemogočnega. Ko pa so mu lise izginile, ker je nerodno padel v zalivalnik poln vode, je z njimi izgubil še lastno iden-

titeto, tako da še sam ni vedel, kdo pravzaprav je. Toda znašel se je in z njim tudi njegovi bratci. Ličen scenski mikrokosmos, ki je uokvirjal spretnosti malega prašička, je uresničila scenografinja Anja Schindler, režijo in izvorno glasbeno spremljavo pa je podpisal Peter Kirsch. Prikupna pravljica, ki je otrokom na sprejemljiv način spregovorila o vprašanju istovetnosti in lažnih idolih, je bila malim gledalcem (med njimi je vsakič nekaj slovenskih otrok) zelo všeč, saj so ob izhodu iz dvorane vneto nagovarjali mame in očete, naj izpolnijo anketni listič, na katerega vsakokrat napišejo svoje mnenje o predstavi. / IK

Kulturni dom

Radosten epilog natečaja Božični utrinki naših nonotov

V praznično odetem decembru je spletni portal Slomedia razpisal natečaj z naslovom Božični utrinki naših nonotov za učence slovenskih osnovnih šol v Italiji. Na veliko presenečenje prireditelj je vabilo sprejelo 250 otrok, ki so z navdušenjem posredovali svoja likovna in pisna dela in celo video posnetke. Pridružili so se jim tudi malčki iz nekaterih vrtecev. Prispevki so tako lepi, da bi si zaslužili knjižno izdajo. To željo je izrazil urednik portala Slomedia Darko Bradassi, ki je v sredo, 4. marca, v dopoldanskem urah nagovoril okrog 300 šolarjev z Goriškega, Videmskega in Tržaškega, ki so se zbrali v veliki dvorani goriškega Kulturnega doma na slovesni prireditvi ob podelitvi nagrad za najboljše izdelke. Strokovna komisija, ki so jo sestavljali Miha Obit, Paola Bertolini Grudina in Magda Starec Tavčar, ni imela lahkega dela, saj so bili vsi izdelki zelo lepi in vredni pohvale. Bradassi je obljubil, da bodo božični utrinki v prihodnjih dneh na ogled na spletnih straneh portala, pa čeprav so zimski praznični dnevi že krepko za nami in pomlad že skoraj trka na duri. Otroke je povabil, naj izmehično vstanejo in naj zaploskajo svojim vrstnikom. To so seveda z bučnim veseljem tudi storili. Otroke iz Tržaške in tisti, ki obiskujejo špetsko dvojezično šolo, so izkoristili ta dan in šli na ogled muzejev, saj je prireditvi, poleg SSO in SKGZ, dala pokroviteljstvo tudi goriška pokrajina in nudila brezplačen obisk pokrajinskih muzejev na grajskem griču. Otroke je poz-

dravil in pohvalil ravnatelj Kulturnega doma Igor Komel in se jim zahvalil, ker so izbrali prav to dvorano za srečanje, in jim priporočil, naj še naprej radi prisluhnejo svojim nonotom, saj nosijo ti v sebi veliko dragocenega, vezanega na preteklost, na naše korenine. Igriv in pristrčno svež nadih je matineji dal priljubljeni pesnik Tone Pavček, kateremu otroci vselej tako radi prisluhnejo, saj kljub svojim osemdesetim križem ostaja veder in v prsih mu bije srce, polno otroških občutkov, ki se porajajo ob drobnih vsakdanjih stvareh. Vse to zna Pavček, Dolenjec po rodu in s primorsko širino v duši, preliti v otroške pesmice, obarvane z igrivostjo, hudomušnostjo in izredno melodioznostjo, ki je še posebno razpoznavna, ko svoje pesmi sam posreduje neučakanim poslušalcem. Vsako njegovo srečanje z njimi se prelevi v pravi pesniško-igralski dogodek, saj je on eden od redkih pesnikov, ki znajo svoje pesmi na pamet (!) in zelo učinkovito recitirati. Tako je bilo tudi na prireditvi v goriškem Kulturnem domu, kjer je Pavček v edinstvenem slogu nastroil šop svojih literarnih bisercikov za otroke - njim je nameril kar 15 zbirk in seveda že legendarnega Jurija Murija - . Šolarji so pazljivo in s smehom na ustnicah poslušali, kakšna je bila pesnikova pot v šolo, prva prijateljstva, kako raste mama, kaj vse je tata, in iz šegavega besedovanja so izvedeli, da je v kravati tudi ata in v vsakem Pavčku pav... Nagrajenci so prav iz pesnikovih rok, ob prisotnosti Bradassija in članice komisije

Prireditve so sklenile dijakinja pedagoškega liceja Anton Martin Slomšek iz Trsta. Ob pripovedovalki so izoblikovale drobno lutkovno igrico o Tinki Polonki in po-ročnem potovanju. Ob koncu so se pojavile na odru "preobrazene v žulke" in zaplesale narazlične ritme, pa tudi zapele z otroki. / IK

V Laškem ob slovenskem dnevu kulture Poskočna proslava v znamenju glasbe

Letošnji dan slovenske kulture v Laškem je bil v znamenju glasbe in pihalnih orkestror. Tradicionalni organizatorji, društvi Tržič in Jadro ter Združenje staršev iz Romjana, so se namreč odločili za skupno pobudo z Zvezo slovenskih kulturnih društev. Prešernova proslava se je prepletala z drugim večerom 15. revije kraških pihalnih godb. V občinskem gledališču v Tržiču so tako zadoneli Prešernovi verzi in tradicionalni nagovori ter poskočna in zabavna glasba treh pihalnih orkestror. Nastopili so Kraška pihalna godba iz Sežane pod vodstvom Iva Bašiča, Pihalni orkester Kras - Doberdob pod taktirko Patricka Quaggiata ter Pihalni orkester Ricmanje pod vodstvom Aljoše Tavčarja. Večer je po pozdravih organizatorjev odprla Paola Benes, odbornica za kulturo na trški občini. Čestitala je vsem slovenskim društvom v Laškem, posebej pa je izpostavila pomen društva Tržič in se oddolžila spominu njegove dolgoletne predsednice Bernardke Radetič. Pohvalila je tudi delovanje Združenja staršev iz Romjana, "pri katerem opažam veliko veselja in medgeneracijskega dela" je povzela Benesova in sklenila z željo, da bi društva še naprej sodelovala, kajti "samo v slogi je moč". Pozdravil je tudi tržiški pokrajinski svetnik Fabio Del Bello, ki je pohvalil pobude slovenskih društev ob stoletnici ladjedelnice v lanskem letu. Med drugimi so bili prisotni še pokrajinski svetnik Marko Jarc, doberdobski podžupan Nordio Ger-

let, ronška občinska svetnica Elena Cettul, deželni predsednik ZSKD Marino Marsič ter pokrajinska predsednica za Gorico Vesna Tomšič. Osrednji govor glasbeno obarvane proslave so organizatorji ob letošnji stoletnici Glasbene matice zaupali Nataši Paulin, predsednici slovenske tržaške glasbene šole. Paulinova je poudarila, da se vsakič ko se po Selcah spušča v Ronke in Tržič čuti v teh krajih doma. "Ljudje so tukaj trmasti, a daljnovidni. Radi povezujejo čutenost in racionalnost ter na tem že dolgo časa gradijo mostove", je poudarila govornica in v nadaljevanju pohvalila prodorno vizijo dialoga, ki jo zmorejo tamkajšnji ljudje. "Gre za govornice, ki se združujejo, kljub temu da vsaka ohranja svojo specifičnost. To je navsezadnje normalno življenje, to je navsezadnje sožitje. To je naš dom". Paulinova je svoje razmišljanje sklenila v istih tonih: "Spoštovanje človeka je navsezadnje to, ko prešerno odkrivamo bogastvo drugega, ko prešerno prehajamo iz ene govornice v drugo in ko to nikogar ne moti". Pihalni orkestri so nato številni publiki postregli z zabavnim programom, ki je ogrel poslušalce. Na sporedu so bile slovenske ljudske pesmi, avtorske stvaritve, nastopajoči pa so zaplavali tudi v vode musicalov, rock in pop glasbe z ustreznimi prireditvami. Organizatorji so bili nad obiskom navdušeni, predvsem ker je bilo med publiko veliko domačinov iz Tržiča.

SD SONČNICA Predavanje o prehrani

Jejmo zdravo, raznoliko hrano!

Na zadnje predavanje letošnjega ciklusa predavalnih večerov je Skupnost družin Sončnica v torek, 3. marca, povabila v Dom Franca Močnika univ. dipl. ing. živ. tehn. Marijo Merljak, zelo prijetno in zgovorno gospo s Cola nad Ajdovščino, ki jo je v imenu prirediteljev pozdravila in predstavila Ani Saksida. Merljakova je s strokovnim znanjem, a preprosto in zelo privlačno, začinjeno s komičnimi anekdotami in šaljivimi pripombami, spregovorila o hrani za jasne misli. Da je zdrava prehrana pri srcu predvsem srednji in starejši generaciji, je pričala polnozasedena dvorana, v kateri pa med poslušalci, iz pretežno bližnjih krajev Slovenije, skorajda ni bilo mladih, ki bi jim še posebno koristile modre misli predavateljice, ker pač najraje imajo tako hrano, ki se zdaleč ni zdrava. Najprej je zaželela vsem vse dobro in da bi se znali razdajati drugim, saj tako polepšamo svoj dan in pozitivno naravnamo svoje življenje. Priporočila je, naj se smejemo, saj je smeh pol zdravja! Povedala je, da je ljubezen do zelišč gojila že od mladih nog kot hčerka številne kmečke družine in se je nato poklicno usmerila na to pot. Po daljšem obdobju službovanja v nekem podjetju se sedaj že petnajst let ukvarja s prehrano, in sicer tako, ki je pomembna za zdravje. Hrana je danes dobila nove razsežnosti, saj tudi zdravi, zato je zelo pomembno, kaj damo v lonec. O hrani kot zdravilu se danes govori na raznih kongresih. Pri tem je dejala, da živilski tehnologji ne odkrivajo nič novega, ampak le strokovno potrjujejo in podkrepijo, kar so pri kuhi že spoznale ljudske izkušnje. Pitje ribjega olja, zbijanje vročine z rdečo peso, zdravilnost česna in kokošje juhe,

krompirjeve rozine na čelu proti glavobolu so npr. čudoviti izkušnjeni dosežki, ki so jih naši ljudje spoznali, ker so bili povezani z naravo in so znali ceniti in maksimalno izkoristiti njene dobrrote in zdravilne moči. Merljakova se sedaj ukvarja predvsem s tem, kako s hrano preprečiti nastop različnih

vsem telesu, doseže tudi naše možgane, ki so najbolj zapleten organ, saj vsebujejo okrog 100 milijard živčnih celic, ki jim moramo "dovažati" pravilno hrano: aminokisliline, vitamine, minerale, kisik in glukozo. Pogoji za zdrave možgane so zdrave močne žile in dobra prekrvavljenost. Uživati moramo jedi, bogate s cinkom, kot so bučnice, jetra, jajca, morsko hrano, aloe in pivski kvas. "Če bodo možgani dobili vse: od beljakovin, glukoze, esencialnih maščobnih kislin do vitaminov, mineralov in dovolj vode, bodo vrhunski", je med drugim zapisala na liste, ki jih je razdelila med poslušalce. "Beljakovine razgrajaj-

rih se hitro in čezmerno zviša stopnja glukoze v krvi in nastane hiperglikemija, ampak je treba uživati kompleksne ogljikove hidrate: polnovredni kruh, neoluščem riž, mueslije, stročnice in podobno, ki se dalj časa razgrajujejo in poskrbijo za daljšo enakomerno stopnjo glukoze v krvi. Piti moramo veliko vode. Tako se bomo počutili spočite in vitalne. Za delovanje možganov so odločilne nenasičene omega3 in omega6 maščobne kisline. Naše telo potrebuje tudi vitamine (A, B, C, E). Veliko vitaminov iz skupine B dobimo v rdečem mesu, pivskem kvasu, polnovrednem žitu, folno kislino pa v temnozeleni listnati zelenjavi, korenju, marelicah, melonah, bučah, fižolu... Za čilost možganov so potrebni tudi minerali, cink, magnezij, železo, kalcij... Možganske celice zaščitimo s karotenoidnimi snovmi (paprika, paradižnik, čebula, korenje...) in flavonoidnimi snovmi (rdeča pesa, jagodičje). Skratka, na naši mizi naj bo malo vsega, saj je vse potrebno za naše dobre počutje. Ne pozabimo tudi na sadje, npr. jagode in ananas, ki premagujejo stres in pomagajo pri učenju dolgih besedil; zmeraj naj bo na mizi vrč vode, da ne pozabimo nanjo, vanjo lahko stisne-

mo limono ali grenivko, tako da bo v njej še vitamin C. Priporočljivo je ribje meso, pa tudi puranje. Zdravi možgani rabijo raznoliko hrano, bogato z vitamini in minerali. Merljakova trdi, da so »vsakršne enostranske ali enolične diete velika stranpot« in »če želimo imeti jasno misel, moramo resnično vedno paziti na kakovostno prehrano!« Kdor bi želel kontaktirati gospo Merljak, lahko to stori po telefonu 003861 5185345, faxu 003861 5185346 gsm-u 0038641 647 645 ali e-mail-u: vihra@siol.net.

ne do aminokislin so osnova za izdelavo prenašalcev živčnih dražljajev serotonina, acetilholina, dopamina in noradrenalina. Sproščanje serotonina - prinašalca za srečo, dobro voljo, spanec - spodbuja čokolada, zato segajmo po njej, pa tudi po bananah in surovi rdeči pekoči papriki. Acetilholin zavira pozabljenost, izboljšuje učenje in krepi spomin. Holin najdemo v sojinem lecitinu, jajcih, oreščkih, cvetači in ribah. Motor za možgane je glukozo, ki jo potrebujejo tudi živčni sistem in mišice. Toda ne smemo uživati sladkarij in sladkih pijač, pri kate-

ne do aminokislin so osnova za izdelavo prenašalcev živčnih dražljajev serotonina, acetilholina, dopamina in noradrenalina. Sproščanje serotonina - prinašalca za srečo, dobro voljo, spanec - spodbuja čokolada, zato segajmo po njej, pa tudi po bananah in surovi rdeči pekoči papriki. Acetilholin zavira pozabljenost, izboljšuje učenje in krepi spomin. Holin najdemo v sojinem lecitinu, jajcih, oreščkih, cvetači in ribah. Motor za možgane je glukozo, ki jo potrebujejo tudi živčni sistem in mišice. Toda ne smemo uživati sladkarij in sladkih pijač, pri kate-

Iva Koršič

Obvestila

PD Rupa-Peč prireja ob dnevu žena kulturni večer To so pa ženske... v četrtek, 12. marca 2009, ob 20.30 v prostorih društva in Rupi. Nastopila bosta zbor OPZ Rupa-Peč in MoPZ Jezero iz Doberdoba. Za veselo razpoloženje bo poskrbel komični duo Pepina in Rozina iz Škrbine na Krasu. Toplo vabljeni!

Pokrajinski svet Slovenske skupnosti bo zasedal v sredo, 18. marca 2009, ob 20. uri, na sedežu stranke v Gorici. Gost večera bo ravnateljica Elizabeta Kovic, ki bo spregovorila o t. i. vertikalizaciji šol na Goriškem.

Potovanje z Novim glasom v južno Turčijo in na Ciper. Udeležence naprošamo, da do ponedeljka, 23. marca 2009, poravnajo celotne štroske potovanja.

Župnija sv. Andreja ap. v Štandrežu organizira obisk Škofjeloškega pasijona v nedeljo, 29. marca popoldne. Vpisovanje pri Emi (0481 21361).

Župnija sv. Florijana in Marije pomočnice iz Števerjana organizira ogled Škofjeloškega pasijona v nedeljo, 19. aprila popoldne. Vpišete se lahko do 20. marca pri Andrejki Hlede (tel. 0481 884909, od pon. do pet. po 18. uri).

Cestitke

Naš dirigent David Bandelj je v teh dneh dosegel doktorat iz primerjalne književnosti. Ob tem zelo pomembnem poklicnem dosežku mu

Pri težavah s krčnimi žilami in odprtimi ranami se obrnite na
CENTER ZA ZDRAVLJENJE VENSkih BOLEZNI V PORTOROŽU
- dr. sci. med. J. Zimmermann, specialist kirurg

Pregledi: Štandrež (Go), ul. San Michele 141, torek 16-20; Trst, ul. dell'Istria 214, sredo 16-20. Tel. 00386 31 837218

želimo še nadaljnjih uspehov pevcu Mešanega pevskega zbora Štandrež; čestitkam se pridružuje Posvetno društvo Štandrež.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje
(od 13.03.2009 do 19.03.2009)

Radjska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Karnijsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob nedeljah, od 18.30 do 19.30, na soboto ob 15. uri. Spored:

Petek, 13. marca (v studiu Andrej Baucon): Ob domačem ognjišču: domače viže, zborovski kotichek, iz krščanskega sveta, zanimivosti in humor.

Sobota, 14. marca (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v beneškem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 16. marca (v studiu Andrej Baucon): Sodobni sound, živemu se vse zgodi, vroči šport in rubrike, obvestila in zanimivosti.

Torek, 17. marca (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 18. marca (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Pogled v zvezdno nebo - Izbor melodij.

Četrtek, 19. marca (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Za obeležje Mirku Špacapanu

Za obeležje Mirku Špacapanu na telovadnici Slovenskega športnega centra daruje Avguštin Devetak 100 evrov.

Kratke

Srečanje s kulturno delavko Luigio Negro

Skupina Prihodnost (mladinska sekcija Slovenske skupnosti Gorica) prireja v sodelovanju s krožkom A. Gregorčič in PD Podgora srečanje s kulturno delavko Luigio Negro, predsednico društva Rozajanski Dum. Glavna tema bo pogovor o Reziji in stanju naših sorojakov, ki tam bivajo. Srečanje bo v petek, 20. marca, ob 19. uri v spodnjih prostorih sedeža SSK Gorica, na Drevoredu 20. septembra. Toplo vabljeni zlasti mladi in vsi, ki želijo izvedeti kaj več o Slovencih v Reziji.

Šesto Srečanje s preteklostjo v Šempetru

V nedeljo, 1. marca, je bilo v prostorih HIT Šport centra v Šempetru šesto Srečanje s preteklostjo - sejem vojaških in ostalih starin, ki ga je organiziralo Društvo Soška fronta Nova Gorica. V dveh paviljonih je bilo prisotnih preko 80 prodajalcev in razstavljalcev, srečanja se je udeležilo čez 1000 ljudi, predvsem zbirateljev militarij. Tokrat je bilo na mizah prodajalcev občutno manj predmetov, ki so bili najdeni v zemlji. Prav 1. marca je namreč stopil v veljavo sporen Zakon o varstvu kulturne dediščine. Arheološka najdba je v skladu z določili zakona "premična arheološka ostalina, ki je bila pod zemljo ali pod vodo vsaj 100 let. Arheološke najdbe so tudi orožje, strelivo, drug vojaški material, vojaška vozila in plovila ali njihovi deli, ki so bili pod zemljo ali pod vodo vsaj 50 let". Kljub temu niso imeli prodajalci izkopanih predmetov nobenih težav, na sejmu so celo zbirali podpise proti novemu zakonu, saj bi ta lahko imel hude posledice predvsem za zbiralce ostankov Soške fronte v Posočju. Na dobro obiskani razstavi so bili poleg eksponatov iz prve svetovne vojne na voljo tudi predmeti iz druge svetovne vojne, hladne vojne, novejša vojaška oblačila, odlikovanja in uniforme iz časa Jugoslavije in še cel kup zanimivih predmetov. Naslednje srečanje bo 18. in 19. aprila; toplo vabljeni vsi zbiralci in ljubitelji zgodovine.

Razstava na kmetiji Aleša Komjanca

Na kmetiji briškega vinogradnika Aleša Komjanca na Jazbinah bo v petek, 13. marca, ob 18. uri odprte likovne razstave umetnic Vere Mauri in Grazielle Minussi Vesnaver. Informacije na tel. št. 0481 391228, e-pošta komjanc@libero.it. Vabljeni!

Našemu cenjenemu sodelavcu

DAVIDU BANDIJU,

ki je na Univerzi v Ljubljani doktoriral

iz primerjalne književnosti,

iskreno čestitamo vsi na Novem glasu in želimo, da bi s svojimi zapisi še svežil naš časopis!

DRUŠTVO ARS

Vljudno vabi na odprte razstave

TRGI - PROSTOR IN ČAS

ANDREJ FURLAN, ROBI JAKOMIN, VILJAM LAVRENČIČ

O fotografih in njihovem delu bo spregovoril Jurij Paljč

Galerija Ars na Travniku, Gorica
Sreda, 18. marca 2009, ob 18. uri

ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
SLOVENSKA PROSVETA

vabijo na

skupno prireditev kulturnih organizacij
zamejskih Slovencev
iz Avstrije, Italije in Madžarske ter
Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti

**BREZ MEJ
v pesmi in besedi**

v petek, 13. marca 2009, ob 19. uri
v Jakopičevi dvorani Zavoda za zdravstveno
zavarovanje Slovenije v Ljubljani

v nedeljo, 15. marca, ob 17. uri
v Kulturnem centru Lojzeta Bratuža v Gorici

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

vljudno vabijo na

**SLOVESNOST PODELITVE
PRIZNANJA KAZIMIR HUMAR**

organistu in zborovodji
Hermanu Srebrničju

Sodelujejo:

Mešani pevski zbor F.B. Sedej iz Števerjana
Prof. Lojzka Bratuž

Torek, 17. marca 2009, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA
ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV V ITALIJI
ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - TRST
JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

PRIMORSKA POJE 2009

Petek, 20. marca, ob 20.30
Štandrež, cerkev Sv. Andreja

Nastopajo:

Župnijski mešani pevski zbor Šempeter
Mešani pevski zbor Marezige, Koper
Cerkveni pevski zbor Stanko Premrl, Podnanos
Vokalna skupina Vinika, Brda
Primorski akademski zbor Vinko Vodopivec, Ljubljana
Akademski pevski zbor Univerze na Primorskem, Koper
Soprireditelj Posvetno društvo Štandrež

Nedelja, 22. marca, ob 17. uri
Gorica, Kulturni center Lojze Bratuž

Nastopajo:

Dekliški pevski zbor Ubelsko, Postojna
Mešani pevski zbor DU Avgust Šuligoj, Ilirska Bistrica
Vokalna skupina Grgar
Moški pevski zbor Franc Zgonik - Branik
Ženska pevka skupina Znamenje, Volče pri Tolminu
Mešani pevski zbor Lipa, Šempas
Komorni zbor Ipavska, Vipava

Soprireditelj Moški pevski zbor Mirko Filej iz Gorice

Ob 420-letnici smrti Jurija Dalmatina Biblija - Najmenitnejša slovenska knjiga

V prostorih podružnice Združene banke Doberdob in Sovodnje v Gorici je razstavljen originalen, restavriran izvod Dalmatinove Biblije iz leta 1584. Prevod Sv. pisma je delo Trubarjevega učenca in varovanca Jurija Dalmatina, ki se je rodil leta 1547, umrl pa 1589. Dalmatin je študiral filozofijo in teologijo na univerzi v Tübingenu, tam je tudi magistriral in se vrnil med Slovence utrjevati novo vero z govorjeno in pisano besedo. Ko se je izobraženi in priljubljeni Jurij vrnil v Ljubljano, je nadaljeval prevajanje celotnega Sv. pisma in predlagal kranjskim deželnim stanovom, naj ga natisnejo v Ljubljani. To je bila epohalna zamisel, ki je v domovini naletela na dober sprejem in trdno podporo tudi pri stanovih koruške in štajerske dežele. Tudi Jansh Mandelc je pohitel in že leta 1580 natisnil Poskusni list za Biblijo, toda že tedaj se je izkazalo, da so Slovenci s tako odločitvijo prekršili "zvezni zakon". Razsrdil se je pravoverni nadvojvoda Karel, zaprl ljubljansko tiskarno, Mandelca pa izgnal, da je moral odtlej tiskati na tujem. Toda Slovenci se niso vdali. Sestavili so kompetentno revizijsko komisijo, ki je v dveh mesecih opravila delo in pridobila soglasje cerkvenih in posvetnih oblasti. Stanovi so v enem letu zbrali veliko

denarja - 8000 goldinarjev in prednaročila -, najboljšega založnika in tiskarja; tako da je bilo 1500 izvodov v 168 dneh natisnjenih v tiskarni v Wittenbergu. Tisk in vezava sta bila končana že konec leta 1583, čeprav ima naslovnica letnico 1584, ko so knjige prišle v domovino. Za lažnimi oznakami, da gre za navadno trgovsko blago, so knjige iz Nemčije prevažali v sodih, prek

Dunaja v Celovec, Gradec in nato v Ljubljano. V knjigi najdemo literarne zvrsti, prozo in poezijo, z bogatim besediščem, ki ga ne najdemo v nobeni drugi knjigi. Velika, lepa in z renesančnim okrasjem okrašena Biblija, z 222 lesorezi, s 1520 stranmi, je ob izidu stala 4 goldinarje in 30 krajcarjev. Majhni narodi smo z reformacijo

začeli živeti, odvezala nam je jezik, da smo glasno spregovorili, popravili zamudo osmih stoletij in ustvarili osnovo za zdrav razvoj v prihodnosti. V tem obdobju je bil najvišji doseg prav Dalmatinov prevod celotnega Sv. pisma, s katerim je bilo mogoče v domačem jeziku, z lastnimi pojmi izmeriti in izraziti za tisti čas zadnje skrivnosti. Zato je pomembnost tega prevoda prerasla

čas, v katerem je nastal. Slovenski jezik je takrat prejel svojo preizkušnjo in dokazal, da ni niti reven niti pomanjkljiv. To je bilo mogoče zaradi izjemne pozornosti, ki so jo protestanti namenjali jeziku in besedi. Takratni prevod Biblije je bil prestavljen v slovenski jezik 12. po vrsti, do današnjih dni je Sv. pismo prevedeno v 315 jezikov. Mit besede in

jezika je postal bistvena sestavina reformacije.

Kot sodimo človeka po njegovem govoru, tako sodimo narod po njegovem jeziku, se pravi po kulturi njegovega jezika, izraženi v literaturi; kajti šele izoblikovanje kultivirane poezije pomeni izoblikovanje naroda. Tako ni pretirano, če pravimo, da slovenska reformacijska književnost ni le začetek narodne literature in vzpostavitev knjižne norme, temveč je tudi utemeljitelj Slovencev kot naroda. Morda bi niti ne postali narod, če se ne bi tedaj prebudili. Veličina podviga je bila v tem, da so protestanti ustvarili smotno zasnovan in celovit sistem slovenskega knjižnega jezika, v teoriji in praksi ubranili njegovo narodno individualnost nasproti poskusom stapljanja z drugimi južnoslovenskimi jeziki in se odločili tudi za najbolj prilagajajočo se latinico.

Protestantski pisci so v tem obdobju napisali skupaj 56 del, ki so po vsem svetu ohranjeni v 280 primerkih, najštevilčnejša je "knjiga knjig" - Biblija za zdaj evidentirana v 79 izvodih. Na protireformacijskih ognjih je gorela tudi Biblija, vendar se je zaradi svoje vsebinske in estetske vrednosti ohranila neprimerno bolje od ostalih protestantskih knjig. Duhovniki so smeli s posebnim papeškim dovoljenjem brati to Biblijo, katoliška prenova pa je prevzela tudi pobude protestantov na področju slovenske knjige in šolstva.

Iz zbirke starih slovenskih knjig Romana Gergoleta iz Dobrdobera je poleg originala Biblije na ogled - do sredine aprila - še 1. ponatis tega dela iz leta 1968.

Kratki

Smrtna kosa je zamahala med književniki in jezikoslovci / Umrl je pisatelj in prevajalec Janez Gradišnik

V Ljubljani je v četrtek, 5. marca, v 92. letu starosti umrl pisatelj, prevajalec, jezikoslovec in urednik Janez Gradišnik. Janez Gradišnik se je rodil 22. septembra 1917 v Stražišču pri Prevaljah. Diplomiral je leta 1940 v Ljubljani. Dve leti je bil v nemškem ujetništvu in v

pregnanstvu v hrvaškem Bjelovarju, spomladi 1945 se je znašel v ustaškem zaporu v Zagrebu. Po osvoboditvi je bil do leta 1948 tajnik na ministrstvu za Slovenijo v Beogradu, potem pa do leta 1952 urednik pri Državni založbi v Ljubljani. Od tedaj je živel kot svobodni književnik. Janez Gradišnik je literarno pot

začel kot sodelavec medvojnne krščanske revije Dejanje. Svetovno nazorsko je bil blizu krščanskim socialistom in Edvardu Kocbeku, v pisanju pa še najbližje psihološkemu realizmu. Leta 1949 je izdal zbirko novel Pot iz noči, v šestdesetih letih so sledile novele v zbirki Ura spomina, v osemdesetih Plamenica in druge. V njih kot psihološki realist obravnava moralnoetična vprašanja medvojnega obdobja. Pisal je tudi za mladino. Od leta 1969 je bil glavni urednik revije Prostor in čas, v kateri so med drugim objavljali Anton Slodnjak, France Bučar, Jože Mahnič in drugi. Oblasti so revijo leta 1974 zatrle.

Gradišnik je bil ves čas tudi vnet, strog razpravljalec o jezikovnih vprašanjih. Na to temo je izdal publikacije Slovensčina za Slovence, Slovensčina za vsakogar, Še znamo slovensko, Naš jezik in druge. Gradišnik sodi med najpomembnejše posredovalce tujih jezikovnih kultur in književnosti v slovenski jezik. Tako je sestavil Slovensko-nemški in Nemško-slovenski slovar. Med najboljšje prevode, kar jih imamo, pa sodijo prav njegovi prevodi Joycevega Uliksesa, Mannove Čarobne gore, Musilovega Moža brez posebnosti, romana Bulgakova Mojster in Margareta, prevodi Kafke, Hesseja, Galsworthyja in drugih, že leta 1950 tudi Hemingwayjevega romana Komo zvoni. Janez Gradišnik je leta 1987 prejel Sovretovo nagrado za življenjsko delo, leta 1969 nagrado Prešemovega sklada in leta 2008 Prešemovo nagrado.

Dvojezična monografija o slikarju Francetu Miheliču

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je izdala slovensko-nemško monografijo o slikarju in delih akademskega slikarja Franceta Miheliča; založila jo je Mohorjevo družbo iz Celovca. Stvarnost Fantastike / Die Wirkliche der Phantastik je nova monografija o slikarju, grafiku in ilustratorju Francetu Miheliču. Njen avtor je umetnostni zgodovinar Lojze Gostiša. Zapisal je, da velja Miheličeva fantastična umetnost še danes za neprecenljivo avtorsko

signirano celoto. Zanj velja, da ostaja ves čas intimno celovit in, nekoliko poenostavljeno rečeno, zavezan gozdni in rastlinski fantastiki. Z njo po potrebi naseljuje vsakdanja človekova prebivališča, nedoločene domišljajske prostore ali kar brezkončno vesolje. Zvest ostaja "pogozdenemu repertoarju". V slovenskem prostoru nima pravih naslednikov. Čeprav profesor na akademiji, ni ustvaril posebne šole in ne načina tovrstnega izražanja, ki bi ga kot kategorični imperativ ponudil vrstnikom. Njegova fantastična umetnost je skoraj z njegovo osebno poslanico neprecenljiva avtorska signirana celota. Milček Komelj je ob predstavitvi dejal, da je umetnik izhajal iz likovne govorice, a je bil v bistvu pesnik - pesnik podob. Po Zlobcu je bilo vse, kar je počel, smisel njegovega življenja.

Mihelič se je rodil na Gorenjskem, kot profesor je poučeval v Ljubljani, velika ljubezen v delih njegove ustvarjalnosti izhaja s prelepega območja Ptuj. Po besedah Kajetana Gantarja prihaja v tem mestu do izraza dionizična ekstaza, ki diha iz Miheličeve umetnine. Ta ekstaza premeta tudi grozo smrti in se spremeni v zmagoslavje življenja. France Mihelič je po očetu in mami Bočvan in tja se je rad vračal na obisk k teti Emiliji. Kar je izvedel iz njenih pripovedi o grozotah prve svetovne vojne in kar je sledilo po njej, ko je kraje zajel najprej italijanski asimilacijski, potem pa še fašistični ples demonov, se odraža tudi v njegovem slikarskem spominu in pripovedi. Seveda se ta ples nadaljuje... / MM

Ob obletnici smrti Tarasa Kermaunerja Drugo posmrtno pismo prijatelju

Dragi Taras, odločil sem se. Tu je zame nevzdržno, preveč me vse duši in grem. Grem tja na sveto goro, na Atos, da me potrkam na vrata kakega samostana in prosim, da me sprejmejo za novinca. Vse me kliče tja, kjer je svet še neokrnjen, kjer zemlja še diha in izžareva svojo prvinsko neoskrupljenost. Zažgal sem vse ladje osebne preteklosti in grem samo še naprej, da izklešem v naslonu na te preproste, skromne bogaboječe, krotke in radostne duše svojo dušo in jih prosim za iniciacijo in v potrpljenju in molku začnem slaviti Vsemogočnega in s tem pomagam Bogu vzdrževati svet. Upam, da se bom tam lahko umiril in zadihal s polnimi pljuči. Potrebni mi bosta svetniška vztrajnost, potrpežljivost v neskončnem upanju in dobrotnosti. Za to bom potreboval ves svoj osebni ponos in hrati krotkost, da bom klesal v sobivanju s sobraty svojo dušo, ad infinitum.

Vem, da bi me opozoril, da je tam vse preveč hieratično in statično, a Bog me kliče tja. Končno sem razumel in sprejel njegove klice. On že ve, zakaj je tako zame prav! Bog ve, da se ti spet pisno oglašam v dopolnilno prejšnjemu pismu, ki je bilo objavljeno

v Koledarju GMD, ker me strašno skrbi in mi dobesedno spodna tla pod nogami ter mi ne da miru v tej naši slovenski deželi pojav, ki ga opažam sicer tudi drugod v Evropi. In to je naraščajoča in neustavljiva materialna požrtnost. Človek zahodne civilizacije postaja brezdušni avtomat, ki je prestopil vse meje, edino, kar mu je lastno, je, da je sposoben, da samo požira snov in proizvaža velikanske kupe odpadkov. S tem žali naravo in jo onečašča, gorje

nam! Neskončno multiplicirano poželjenje oči, poželjenje mesa in napuh življenja. Torej zahodni tip civilizacije postaja pekel. Taras, ti si nas stalno opozarjal, da je družba brez avtorefskije avtodestruktivna! Opozarjal si nas pred samoslepili, samoprevarami, ki jim je podvržen evropski človek.

Imel si tako veliko preroško drznost, da si si upal zabrusiti celotnemu slovenskemu katoli-

cizmu: "Slovensko Cerkev zani-ma samo še kapital, Bog sploh ne več"! Torej, Taras, zelo močno si čutil vsesplošno etično-moralni razkroj postmoderne Evrope in žal tudi slovenskega prostora. Moje osebno mnenje: "Kaj pomaga, če so tudi oznanjevalci evangelija v tako korumpirani družbi še tako polni evangeljskih besed na ustih, njihova srca pa so obsedena z materialno požrtnostjo in denarjem!? Saj veš, ... kaj pomaga človeku, če si vse svet pridobi, svojo dušo pa pogubi. Opozarjal si nas, da, če hočemo slovenstvo sploh ohraniti, moramo goreče neprekinjeno brati naše klasike, študirati likovne umetnike in izvajati naše glasbenike, ker bomo sicer resnično izginiili s planeta z našim jezikom vred!

(Ali niso, recimo, neki Ivan Grohar, Jože Plečnik, Jacobus Gallus resnično univerzalni?! Ali ne zaslužijo, da se pojavljajo na vseh koncih sveta?) Lahko samo rečem s pokojnim profesorjem emeritom, prelato dr. Antonom Strletom, ki mi je enkrat zasebno v pogovoru vzklik-

nil "Uprite se temu pokvarjenemu svetu! Niste se še do krvi uprli grehu, rešite se tega pokvarjenega rodu! ... Ne podlegajte posvetni miselnosti, kajti njih Bog je trehuh in njih konec pogubljenje"! K temu pa lahko še dodamo Solženicinovo misel: "Če se ne bo zahodna civilizacija začela omejevati v materialni pogoltnosti, bo to nova oblika razčlovečenja mnogo hujša od komunizma". Tako lahko samo s Tolstojem rečeva:

"Človek raje umre, kot da se znebi slabih navad"! ali pa z Einsteinom, "da za veselje ni čisto prepričan glede njegove neskončnosti, medtem pa, glede človeške neumnosti, je več kot gotovo"!

Taras, čutil si se očitno nemočnega pred slovensko družbo in javnostjo in si z Alenko poiskal zavetje v svojem samotiču v Avberju na Krasu - beata solitudo, sola beatitudo!

Dragi Taras, prepričan sem, da imaš v onstranstvu neskončno možnosti, da srečuješ vsak dan nove množice inteligentnih duš, s katerimi vodiš neprestane dialoge, tako rekoč ad infinitum. Mogoče si bil eden zadnjih peripatetikov - mislecev sprehajalcev, ki so v pogovoru z bližnjim iskali resnico in vodili ta ljubezenski dialog z bližnjim. V nekem smislu si bil tudi zadnji Grk, v našem prostoru. Res Taras, ne da bi ti laskal, velika duša si bil in zelo te pogrešam, ker si mi na neki način dajal tudi obvezujoč zgled, ki ga nameravam tudi sam nadaljevati v življenju. Bil si mi razlog upanja, prav v čistem evangelijskem smislu, brez karšnekoli obremenjenosti z morečnostjo janzenističnega duha na Slovenskem.

In ta tvoja gesta, Taras, da nisi dopustil niti svojega običajnega javnega pogreba, da si hotel oditi incognito v onstranstvo, si zadaj veliko kľofuto celotni naši javnosti, ki te ni bila niti malo vredna. Gorje neumnežem in pokvarjencem! Zdi se, da so se ti Slovenci tako zagnusili, da jim nisi privoščil, da bi se od tebe prišli posloviti. Žal, si imel prav. Dekadence se večja, gorje tistim, ki ustvarjajo dekadenco!

Taras, saj nisi mrtev, v globoki večnosti si še bolj živ!

Tvoj Pavle Bračko
Koper, Trst okoli Prešemovega dne 2009

Priljubljenemu skladatelju Pavletu Kernjaku Koroška je navdušeno zapela

Tišočglava množica se je v nedeljo, 8. marca, udeležila zborovske manifestacije v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu in navdušeno počastila 110-letnico rojstva in 30-letnico smrti najbolj prepevanega in priljubljenega koroškega skladatelja Pavleta Kernjaka. V svojem nagovoru je predsednik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer poudaril, da je Kernjak navdih za svoja besedila in skladbe iskal v družinskem okolju in domačem kraju in s tem na najpristnejši način

izražal domače slovensko ljudsko izročilo. V tem je njegova veličina; slovenski zbori zelo radi prepevajo njegove pesmi. Program Koroške poje, ki ga je pripravila KKZ, je oblikovalo deset koroških glasbenih in pevskih skupin, ki so vse izvajale Kernjakove melodije. Kot gost je na koncertu sodeloval tudi Slovenski oktet, s katerim je Kernjak uspešno sodeloval in mu posvetil nekaj svojih del. Oktet se je skladatelju oddolžil za zaupanje in še danes ima na repertoarju številne koroške pesmi. Program

življenjske dogodke svojega slavnega prednika, ki je zaključil svojo pot z besedami: gorje nam, če na Koroškem utihne slovenska pesem. Koroška in številni poslušalci so stoji navdušeno zapeli najbolj znano Kernjakovo pesem Rož, Podjuna, Zila. Bogato doživete pevske manifestacije so se udeležili vsi najvid-

nejši predstavniki kulturnih, verskih, političnih in drugih družbenih organizacij iz Ko-

roške ter številni gostje iz Slovenije, med njimi mariborski nadškof Kramberger, evropski

poslanec Lojze Peterle in predstavnik Svetovnega slovenskega kongresa Tomaž Pavšič. Iz Pri-

orskem pa so bili prisotni števerjanski župan Hadrijan Corsi s soprogo, Predsednik Slovenske prosvete Marij Maver in Damjan Paulin za Zvezo slovenske katoliške prosvete. V nedeljo, 15. marca, se bodo trije koroški zbori srečali s primorskimi na večeru revije Primorska poje, ki bo v občinskem kulturnem središču na Trbižu.

Foto DP

DP

Žalostna obletnica bolečega spomina 65 let od tragične smrti v ulici Rossetti

Minilo je 65 let. Zvečer 10. marca je doktor diplomatskih in konzularnih ved Stanko Vuk odšel sam iz svojega stanovanja v ulici Rossetti v Trstu na bližnji dom ženinih staršev. Tja sta hodila mlada zakonca kosit in večerjat. To pot je ženo Dani izgovoril, češ da se ne počuti dobro in si bo kar doma pripravila nekaj malega. Pri večerji so ga vznemirila poročila časnikov o novih aretacijah tržaških znancev in se ni mogel sprijazniti s požigom Mi-

renskega Gradu. Ni ostal dolgo. Gospe Tomažičevi se je opravičil, da jo pusti samo – njenega moža še ni bilo domov, mora pa se vrniti v stanovanje tudi zato, ker ga čaka znanec, ki ga je že večkrat iskal. Odpravil se je v stanovanje, na katerega sta z ženo tolikokrat mislila, tačas ko je bil zaprt. Ko-

maj štiri mesece sta bila poročena, ko so ga prijeli. Obsojen je bil na petnajst let ječe, Danin brat Pinko pa na smrt. Po treh letih in štirih mesecih se je Vuk vendarle rešil zaporov in zdaj ni bil niti še mesec dni doma pri dragi šestindvajsetletni ženi. Oba sta se pripravljala, da gresta v hribe.

Zmenjeno je bilo, da pride Stanko v Pokrajinski narodnoosvobodilni odbor za Primorsko. Četrt ure po njegovem odhodu je pri Tomažičevih razburjeno zazvonil te-

lefon. Vratarica v hiši, kjer sta stanovala hči in zet, je spraševala po ključih stanovanja, češ da so slišali iz njega strele. Ko sta prišla Tomažičeva tja, je stal pred hišo policijski voz in okrog njega so se gnetli ljudje. Šla sta s policijskim komisarjem gor in gospa je odklenila. V sobi, kjer je ostala luč prižgana, je pred mizo ležal Stanko, v katerega je bilo sproženih sedem strel; Dani, oblečena v krznen plašč, kakor da bi bila pripravljena za ven, pa je bila ustreljena od vrha navzdol v oko. Kolena je imela vsa krvava. Najbrž ga je hotela obvarovati in se je po tleh privlekla k njemu. Tretja žrtev je bil znanec, ki je bil prišel na pogovor. Vratarica je videla tri moške, ki so prišli po stopnicah in eden od njih ji je še rekel, da streljajo za njimi. Policijska morilec ni našla in jih tudi ni iskala. Tri mesece zatem, ko je gospa Tomažičeva izgubila še zadnjega otroka in zeta, ji je bomba ubila moža.

Tak strašen konec je dočakal pesnik, tenkočuten lirik, ki je v pesem in prozo ujel vrsto rahlih, novih čustvenih utripov in podob, s katerimi je zasijal njegov

osebni svet in z njim naša zemlja na zahodu – podob, ki je v njih dihal novega, modernega časa in zraven teža že posvečene starostnosti našega rodu. Padel je na pragu novega časa, za katerega je imel pripravljenih polno lepših in zdravih načrtov. Padel je z mlado ženo. Dokument njune ljubezni, ki se nam je ohranil v njegovih pismih, sodi med najlepše, kar jih poznamo v naši literaturi. Kakor da bi takim dušam ne bilo usojeno razmahniti svoje rasti in do kraja dozoreti za svoje in za skupnost. Poljak dr. Zygmunt Batkowski, ki je bil dobri dve leti Vukov sosed v ječi in s katerim sta se vzajemno podpirala v duhovnem spolnjenanju, je v lepem sožalnem pismu Vukovi materi podčrtal tudi "strastno ljubezen do svoje rodne zemlje, svojega materne jezika, navad, pesmi, šeg in izročila svojega ljudstva, ki ni tako veliko po obsegu, pač pa veliko po srcu tistih, ki so ostali zvesti besedi dedov". Zraven pa je še zapisal: "In da bi ostal tudi na ti zemlji večno živ spomin na edinstven par, ki ni iz legende kakor tisti iz Verone, ampak iz tragične resničnosti, povezane v

ljubezni prav do smrti, bi bila spoštljiva dolžnost, da bi v primernem času natisnili njuna pisma – da bi dokazali, kako so znali tudi v 20. stoletju ljubiti – in prelepe pesmi, ki je v njih opeval svojo ljubljeno nevestico. Spomin na to veliko ljubezen bo v meni živ, da bo zares ostal močnejši od smrti". Lahko rečemo, da je sodba Vukovega poljskega tovariša zadela pravzaprav v jedro Vukove osebnosti in njegovega dela.

Tako Lino Legiša v uvodu v Zemljo na zahodu daljnega 1954. leta. Naj bodo te besede spomin na edinstven par, ki ni iz legende. Minilo je 65 let od trojnega umora na Rossettijevi in še tri leta več od ustrelitve Daninega brata Pinka na Opčinah z Viktorjem Bobkom, Ivanom Vadalom, Ivanom Ivančičem in Simonom Kosom. Aprila bo minilo 65 let tudi od ustrelitve 71 talcev prav tam. Nam pa je dano, da po Bršljanovci in po Beličičevi openski gmajni sramotno še slišimo strele z istega strelišča in da v Trstu gledamo gledališko predstavo.

Miro Oppelt

Narodni dom / Predstavitev knjige L'altra anima di Trieste Naj druga duša Trsta končno zaživi v polnosti

Antologija L'altra anima di Trieste (Mladika), ki je sad večletnega temeljitega prizadevanja prof. Marije Pirjevec, je nastala z namenom, da bi tržaška italijanska komponenta imela v rokah sredstvo, s katerim bi lahko dokončno prebila dosedanje ravnodušno – če že ne celo odkrito nasprotno držo do 'druge' tržaške duše, slovenske. Izgovor italijanskih someščanov, ki se je in se še danes ohlapno opira na izgovor jezikovne ovire, je namreč vedno izzvenel kot alibi, za katerim se je skrivalo golo psihološko neločljivo in odpor do tržaških Slovencev, ki v mestu niso nikdar bili tujci in bili ravno zaradi te pravice sobivanja še toliko bolj vredni držakov.

"Gradivo je v antologiji razporejeno tako, da se iz njega da razbrati bodisi zgodovinski, družbeni in politični razvoj Slovencev v Trstu, bodisi notranje intimno in psihološko dogajanje skupnosti. Oba nivoja pričata o zatiralnem okolju, v katerem se je odvijala usoda naše skupnosti, knjiga pa želi biti hkrati tudi element združevanja slovenske in italijanske duše našega mesta", je dejala prof. Pirjevecova na predstavitvi knjige, ki je bila v petek, 6. marca, v Narodnem domu v Trstu. Po uvodnem pozdravu podpravnateljica Nadine Cellotti, ki se je prof. Pirjevecovi zahva-

lila za prizadevanje, s katerim v nelahkih okoliščinah skrbi za študij slovenistike na visoki šoli, je Nadia Roncelli v imenu založbe Mladika postregla občinstvu s koordinatami publikacije: knjiga ima 536 strani, obravnava 66 avtorjev, ki so bili posredno ali ne-

sti, ki se nazorno kaže tudi v raznih dokumentih, parlamentarnih posegih, homilijah in drugem materialu. Dogodek v Narodnem domu so sooblikovali profesor na tržaški univerzi, italijanist Elvio Guagnini, sociolog in pisatelj prof. Igor

skeptičen, saj se imena avtorjev v različnih antologijah le ponavljajo. "Publikacija prof. Pirjevecove pa nudi drugačno zasnovo, saj tako lep-slovni kot ostali material služi zato, da se v njem zrcali podoba slovenske življa v Trstu." Če bo to delo pripomoglo k zblizjevanju slovenske in italijanske kulture, če bo ta antologija podkrepila znanje in kulturo mlajših rodov in bomo naposled živeli v boljši družbi kot nekoč, "no, tedaj bo knjiga prof.

Prof. Marija Pirjevec (foto IG)

ev, ki se je od začetka 20. stoletja zaradi odpora Italijanov čutil tujek v lastnem mestu. Obenem pa je iz tistih odlomkov zaznati izredno vitalnost naše skupnosti, ki je v teh okoliščinah znala zbrati svoje moči in njih usmerila v ustvarjalnost. Antologija zato utiša nasilje in pripombe tistih, ki menijo, da smo Slovenci neuki barbari", je dejal prof. Jože Pirjevec, Igor Škamperle pa je dopolnil miselno izhodišče zgodovinarja: "Trst je v splošni zavesti postalo simbolno mesto, v katerem je nekoč sobivalo več narodov, verstev, identitet: vedno pa se je skušala zatajiti slovenska duša, ki je od nekdaj bila v genetskem izročilu tega področja. Prav zato je v času postal odnos med dvema osrednjima narodnima komponentama težaven".

Prof. Marija Pirjevec je že od nekdaj skušala dojeti, zakaj je bilo sprejemanje Slovencev v italijanskih še zlasti kulturnih krogih tako problematično. "Italijani so o nas vedno razmišljali kot o narodu hlapcev, mlekaric in dekel. Taki stereotipi so se v času zakoreninili, njim se niso izmikale niti pomembne osebnosti tržaške književnosti italijanskega jezika: Svevo je živel na Opčinah, v njegovih delih pa ni nikjer govor o Slovincih. Čisto enostavno smo bili zanje nevidni." Ta trend se je polagoma spremenil v drugi polovici 20. stoletja: Fulvio Tomizza je bil glede tega pravi pionir. "Kljub temu da je danes okolje, v katerem skupno živimo, povsem drugačno, je učinke desetletnega preziranja in zatiranja še občutiti", je sklenila avtorica.

Igor Gregori

Igor Škamperle, Marija Pirjevec, Boris Pahor, Elvio Guagnini in Jože Pirjevec (foto IG)

posredno vezani na Trst; 30 prevajalcev pa je ponudilo svojo strokovnost prof. Mariji Pirjevec. Knjiga obnavlja 500-letno zgodovino slovenske prisotnosti v Trstu: pregled ne jemlje v poštev le lep-slovnega ustvarjanja, saj zaobjema širši okvir vsestranskega doživljanja slovenske ustvarjalno-

Škamperle, zgodovinar in brat avtorice antologije prof. Jože Pirjevec ter pisatelj Boris Pahor. Slednji je občinstvu povedal, da je pred leti sam načrtoval podobno antologijo, žal pa se zamisel ni udejanjila. To delo je uspelo prof. Mariji Pirjevec, je dejal pisatelj, ki je bil vendar sprva do načrta dokaj

Pirjevecove opravila svoje poslanstvo", je sklenil Pahor. Prof. Elvio Guagnini je knjigo ocenil tako z etičnega kot strokovnega vidika. Italijanist je svoje navajanje začel s spominom na obdobje, ko je v sodelovanju z raznimi tržaškimi strokovnjaki (med katerimi je bil tudi Jože Pirjevec) v

Kratke

Sv. Jožef vabi v Ricmanje

Tik pred začetkom pomladi bomo praznovali god varuha vesoljne Cerkve in družine sv. Jožefa. Po stari navadi bo tudi letos ricmanjska župnijska skupnost pripravila slovesno praznovanje v stari romarski cerkvi sredi vasi. Prva slovesna sv. maša bo ob 11.00 uri, ob 15.30 bo romarska služba božja v italijanskem jeziku. Praznovanje pa se bo sklenilo ob 17.00 uri s slovesno večerno sv. mašo, ki jo bo daroval tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Sodeloval bo zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov v Trstu. Pred vsako sv. mašo bo možno prejeti zakrament spovedi. Letošnje praznovanje se bo začelo že nekaj dni prej, točneje v soboto, 14. marca, ko se bodo ob sv. Jožefu zbrali otroci iz Brega na svojem rednem mesečnem srečanju prav v Ricmanjih.

Z voščilom bogatih duhovnih sadov ricmanjska župnijska skupnost prijazno vabi častilce sv. Jožefa in druge vernike, da promajajo polnoštevilo v prijazno vas pod Katinaro.

Vabilo sester iz Sv. Križa pri Trstu

Sestre iz Sv. Križa pri Trstu vabijo na romanje in na ogled škofjeloških znamenitosti s pasijonom, ki bo dne 29. marca 2009. Program: Odhod avtobusa: s trga Oberdan ob 6.35, iz Sesljana ob 6.50, iz Sv. Križa ob 6.55, s Proseka ob 7.00, z Opčin (pri bencinski črpalki) ob 7.10.

Izletniki si bodo najprej ogledali znamenito knjižnico pri kapucinih in kapelico patra Pija. Ob 10.30 bo sv. maša v

župnijski cerkvi, ob 11.30 bodo odšli v Crn grob, kjer nam bodo razložili zanimivosti cerkve in kraja. Tam bo tudi kosilo. Kosilu bo sledil ogled gradu in njegovega muzeja. Ob 15.20 bodo odšli na tribuno in čakali na začetek Pasijona, ki bo trajal ob 16.00 do prilično 19.00 ure. (Cena vstopnice je 20 evrov).

Če bo predstava zaradi slabega vremena odpadla, si bodo ogledali druge zanimivosti, in sicer Nacetovo hišo, ki je najstarejša lepo ohranjena hiša, kjer je arheološki muzej, in muzej o železarstvu, lesarstvu in čipkarstvu v Železnikih. V cerkvi bosta petje litanij Matere Božje in blagoslov z Najsvetejšim. Cena za avtobus in kosilo znaša 35 evrov. V ceni romanja niso vključene vstopnine muzejev. Za vpis in dodatne informacije kličite: 040 220693 ali 347 9322123. Pohitite z vpisi!

Zdravstvo / Interpelacija deželni svetnikov Igorja Gabrovca in Sergia Lupierija

Mladi zdravniki čakajo na razpis novih natečajev za vstop v specializacijo že od decembra 2007, v vsem tem času pa so v glavnem brezplačno angažirani na raznih oddelkih zdravstvenih struktur. Zakon nalaga Ministrstvu za zdravstvo, da razpiše natečaje vsako leto, na zadnjem zasedanju konference Država-Dežele pa je prišlo do ponovne odložitve reševanja vprašanja, kar je dalo povod za protestni shod v Rimu.

Na pereče vprašanje sta Tondovo vlado opozorila deželna svetnika iz skupine Demokratske stranke Igor Gabrovec (izraz Slovenske skupnosti) in Sergio Lupieri, ki je obenem podpredsednik deželne komisije za zdravstvo. "Gre za vprašanje, ki ta trenutek v Trstu zadeva več kot sto mladih zdravnikov in zdravnic (na vsedravnici ravni ta številka naraste na skoraj osem tisoč), ki jih je država s svojo nedorečenostjo prisilila na nedostojno čakalno listo, ki ji ni videti konca", sta posebej poudarila Gabrovec in Lupieri. "Glede na pomen, ki ga zdravniki v fazi specializacije odpravljajo v zdravstvenem sistemu, pa resno tvegamo, da bo na tej poti slej ko prej prišlo do kolapsa", sta še poudarila deželna svetnika, ki v urgentni interpelaciji od predsednika Tonda in pristojnega odbornika Kosica zahtevata jasno opredelitev deželne vlade in njen odločni poseg v odnosu do ministrstva za zdravstvo.

NARODNI DOM Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm

Jezik se spreminja in z njim tudi naše govorne navade

Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm je v sredo, 4. marca, priredilo prvo od štirih srečanj, na katerih bodo člani društva, večinoma zamejski šolniki, podkrepili lastno znanje slovenskega jezika, predvsem v zvezi s pravopisjem, besedoslojem, skladnjo.

Srečanje bo vodil višji znanstveni sodelavec Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovža pri Znanstvenoraziskovalnem centru SA-ZU dr. Peter Weiss, ki je prvo srečanje namenil pravopisnim tematikam, točneje velikim in malim začetnicam. "Obravnavali bomo krajšave in kratice, ki jih lahko sklanjamo na več načinov, tudi glede na to, kako jih izgovarjamo: lahko jih izgovarjamo besedno, kot npr. Unesco ali pa črkovalno, kot npr. STA ali OZN", je povedal dr. Weiss pred pričetkom predavanja. Med predavanjem je dr. Weiss spregovoril o zapisovanju spornih lastnih imen (npr. prav je zapisati Aleksander Veliki, Ludvik Šestnajsti; okrajšana lastna imena, kjer je potrebna previdnost, so: Ljubljansko barje - Barje, Evropska unija - Unija itd.), o za-

pisovanju imen naselij, stvarnih imen (večina uporablja operacijski sistem Windows, ista večina pa dela v windowsih; vsi pijemo kokakolo, nismo pa vsi zaposleni v podjetju Coca Cola...).

Foto IG

Uvodoma je dr. Weiss pojasnil, da se pravopisna pravila nenehno obnavljajo, tako kot se jezik sam spreminja. Poleg zunanjih vplivov na jezik (kot danes npr. angleščine) je treba še prišteti spremembe v družbenem življen-

ju, ki v našem besedišču in splošni rabi zamenjajo nekatere pojme (na primer nekdanje kmečke izraze) z novimi, denimo, tehnološkimi. "Jezikoslovci lahko natančno določimo obdobje, v katerem so določene besede izginile in kdaj so se pojavile nove, kot npr. izraz mobil", je povedal, da je treba ravno pravopisna pravila nenehno obnavljati: "Skupno je treba presoditi nove pojave v jeziku. Tako soočanje je koristno tako zame kot za slušatelje s te strani meje. Prepričan sem, da bom tudi sam izvedel veliko zanimivosti glede italijanskega vpliva na zamejsko slovenščino, kajti običajno zasledujem temu vplivu s prevelike razdalje".

Ista razdalja ločuje seveda tudi zamejski prostor od teženj, ki pogojujejo osrednji slovenski jezikovni prostor: "Že pri malih in velikih začetnicah je v Ljubljani vpliv angleščine tako velik, da se imena mesecev pišejo z veliko začetnico. Čutiti je zato potrebo po neprestanem izmenjavanju mnenj in pogledov: današnje

občinstvo, ki ga sestavlja pretežno profesorski kader, je zato pravi naslovnik in hkrati pravi vir podatkov za zadrege, ki izvirajo iz velike fizične bližine italijanščine". Dr. Weiss se je zaustavil tudi ob aktualnih tematikah slovenskega jezikoslovja, v katerem je čutiti pomanjkanje slovarske literature. "Pri večjih narodih, ki razpolagajo s številčnejšo kadrovsko močjo jezikoslovcev in obenem s številčnostjo kupcev in porabnikov slovarskih priročnikov, je razkorak med dejanskim jezikovnim položajem in strokovno analizo letnega manjši". Slovenske razmere so povsem drugačne. "V slovenskem strokovno - jezikovnem okolju je pomanjkanje obeh dejavnikov močno občutiti: slovarjev, ki bi redno izhajali, je premalo. Danes ne gre pričakovati, da bo slovenski jezik v slovarjih (ki jih med drugim šele načrtujemo) tako temeljito obdelan. Poleg knjižnih izdaj slovarjev je treba obenem upoštevati še dejstvo, da mlajša generacija - se pravi čedalje večji del prebivalstva - računa na slovarje, ki so v elektronski obliki. Slovar slovenskega knjižnega jezika, ki se ne obnavlja že dvajset let, bo treba v tem vidiku čim prej nadgraditi. Na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovža si prizadevamo, da bi ta manko čim prej zapolnili. Mislim, da bomo zato v prihodnjih letih na knjižnih policah imeli marsikateri nov in zanimiv jezikoslovni priročnik".

Igor Gregori

NOVINARSKI KROŽEK Predstavitev

Knjiga Johna Earla v italijanskem prevodu

Leta 2005 je John Earle v knjigi z naslovom The Price of Patriotism predstavil angleškim bralcem pomembno poglavje primorske zgodovine: v njej je namreč nekdanji član britanskih vojaških misij v Jugoslaviji ob temeljitem uokvirjanju obdobja fašistične diktature in njene raznarodovalne politike zbral spomine na mlade primorske fante, ki so se med drugo svetovno vojno kot britanski ujetniki v Afriki in Indiji na vabilo Ivana Rudolfa in Ivana M. Čoka želeli pridružiti jugoslovanski kraljevi vojski; najbolj perspektivne med njimi pa so Britanci izurili za radiotelegrafiste in sabotežerje in jih spustili za sovražne črte na slovensko ozemlje, kjer so prišli v stik tako s četniki kot predvsem s partizani. Večina jih je nato stopila med partizanske vrste, kar jim je bilo ob koncu vojne in po njej usodno: komunistična oblast jih je namreč imela za vohune in jih

zato likvidirala. Za njimi se je tako izgubila vsakršna sled, dokler ni John Earle leta 1993 na proslavi 50-letnice Partizanskega dnevnika na Vojskem spoznal enega izmed njih, Iva Božiča, ki mu je spregovoril o tedanjih vojnih misijah.

Po temeljitem proučevanju takratnega dogajanja (tudi z ozirom na lastno izkušnjo kot tajni agent britanskih služb na Balkanu) v londonskih arhivih je Earle tudi s pomočjo novinarja Iva Jevnikarja sestavil mozaik, ki je dobil končno podobo v knjigi Cena domoljuba. V četrtek, 5. marca, so v novinarskem krožku predstavili tržaškemu občinstvu italijanski prevod dela z naslovom Il prezzo del patriottismo, ki bo v kratkem izšlo tudi v slovenski verziji. Knjigo je izdala družba Iniziative culturali, po njenem razpustu pa je naklado odkupila založba Mladika.

Uvodoma je o publikaciji spregov-

orila zgodovinarica Marina Rossi in o njej dejala, da suvereno predstavlja tudi obdobje fašistične raznarodovalne politike pri nas in s tem uokvirja izbiro, ki so jo slovenski padalci storili zaradi velikega čuta odgovornosti do lastne zemlje. "Padalci so bili izraziti domoljubi, ki so odklonili možnost razmeroma mirnega jetništva in se odpravili na pot v neznanost", je dejal na predstavitvi Ivo Jevnikar. Gorazd Bajc je spregovoril o angleških tajnih službah SOE in ISLD, ki so usmerjale potek dogodkov na Balkanu in drugod po

Evropi.

Nekaj je bilo tudi mladih Slovencev, ki so med vojno stopili v vrste ameriške tajne službe OSS. Spomnil se jih je Bob Plant, nekdanji agent OSS in redni obiskovalec vsakoletne svečanosti v Škrbini na Krasu, ki je pred mnogimi leti nastala ravno na pobudo Johna Earla. "Med njimi je le eden umrl, preživel pa so se po vojni preselili v Ameriko in postali Američani", je v skorajda tržaški angleščini dejal Plant, ki že dolgo let živi v našem mestu.

IG

Ivo Jevnikar, Gorazd Bajc, Marina Rossi in John Earle (foto IG)

GLASBA Tržaški glasbeniki na ljubljanskem magistratu

Bogata glasbena zakladnica Slovencev

Glasbena matica je delovala v Ljubljani od leta 1872 do prisilne prekinitev dejavnosti v času druge svetovne vojne. Na preporod je čakala do leta 2003, ko so bile razmere na vseh področjih primerne za obuditev dejavnosti. V dolgih letih odsotnosti na institucionalnem nivoju je ime Glasbene matice nosil in ohranjal samo pevski zbor in vokalno-zborovska usmeritev je ostala glavno gonilo ustanove, ki ob koncertni in založniški dejavnosti skrbi za pevsko šolo in delovanje otroškega, mladinskega ter mešanega zbora. Dejavnost ljubljanske Glasbene matice bogati že dru-

go leto tudi koncertna sezona, ki je izoblikovana v dva niza: "slovenski samospevi" in "glasba iz pozabe", ki je namenjen vrednotenju manj poznane slovenske literature.

V prvem nizu je prejšnji teden doživel zelo dober sprejem občinstva koncert samospjevov tržaških in goriških avtorjev, ki so ga kakovostno oblikovali baritonist Damjan Locatelli, sopranistka Matejka Bukavec in pianistka Tamara Ražem s sodelovanjem violončelista Petra Filipiča. Pod mentorstvom Eleonore Jankovič je skupina tržaških izvajalcev pripravila raznolik in zelo prijeten koncertni program, ki ga je premierno predstavila v Rdeči

dvorani ljubljanskega Magistrata.

Večer si je zamislil Janko Ban, ki je obenem bistveno pripomogel k uresničitvi tega projekta, ki je bil namenjen osvetlitvi bogate glasbene zakladnice Slovencev, ki živijo na obalnem robu slovenskega prostora: "Pri izbiri avtorjev sem v širšem pomenu upošteval skladatelje, ki zastopajo tržaški in goriški prostor, ker so se rodili, so delovali ali študirali na tem področju. Mislim, da smo na tak način ponudili nekaj izvirnega in zanimivega za ljubljansko publiko. V Ljubljani gotovo poznajo avtorje osrednjega slovenskega prostora, manj pa naše ustvarjalce, kot je na primer Stane Malič. Skladbe pričajo tudi o pozornosti skladateljev do pesnikov iz domačih krajev. Od obnovitve dejavnosti ljubljanske Glasbene matice redno sodelujem kot član ustanove, predvsem

pri vzpostavljanju stikov s tržaško glasbeno stvarnostjo znotraj komisije za zborovsko dejavnost in za enotnost kulturnega prostora. Treba je poudariti utrjeno sodelovanje s tržaško Glasbeno matico, saj sta ustanovi zrastle iz istih korenin. Koncert samospjevov je spadal v sklop teh skupnih pobud. V tem primeru sem se posvetoval z ravnateljem Bogdanom Kraljem, s katerim sva predlagala izvajalce, ki so vezani na Glasbeno matico kot nekdanji učenci ali docenti. Izbira programa je tako ovrednotila hkrati domače skladatelje, pesnike in glasbenike. Povezave z ljubljansko Glasbeno matico se bodo nadaljevale v letu stoletnice tržaške ustanove, saj je v načrtu gostovanje ljubljanskega zbora GM v Trstu, glavna proslava ob stoletnici tržaške Glasbene matice pa bo zaživela tudi v Ljubljani".

PAL

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV-TRST
ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE
ZVEZA SLOVENSkih KULTURNIH DRUŠTEV TRST-GORICA-VIDEM
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
JAVNI SKLAD RS ZA KULTURNE DEJAVNOSTI
v sodelovanju z ŽUPNIJSKO SKUPNOSTJO DOLINA

vabijo na

koncert revije

PRIMORSKA POJE 2009

petek, 13. marca, ob 20.30
cerkev sv. Urha v Dolini

Nastopili bodo:

MoPZ Pergula - Sv. Peter

Združeni zbor ZCPZ - Trst

MoPZ Janez Svetokriški - Ajdovščina

MePZ Sv. Jernej - Opčine

MePZ dr. Francišek Lampe - Črni Vrh nad Idrijo

MePZ Gorjansko

MoPZ Srečko Kosovel - Ajdovščina

VINOGRAĐNIŠTVO Iskanje rešitve

Vas Prosek in penina Prosecco

Kar se v bližnji prihodnosti na vinarskem področju obeta med kraškimi pridelovalci oz. pripadniki Konzorcija za zaščito kontroliranega porekla vin Kras in deželo FJK, ni prava vojna, temveč temeljito diplomatsko soočenje, na podlagi katerega zagotoviti interese obeh strani. Jabolko spora je namreč ime znamenitega penecnega vina Prosecco, ki ga že vrsto let uspešno pridelujejo v Venetu, in sicer v krajih Valdobbiadene, Conegliano Veneto, Padovi in na nekaterih območjih Furlanije Julijske krajine. Zgodovinski viri pa neoporečno dokazujejo, da so kraški kmetje od Proseka do Križa že v 19. stoletju proizvajali vino z imenom prosek (uradno prosecco). Šlo je za končni pridelek, ki je nastal iz mešanice grozdja, v katerem je sicer prevladovala posebna sorta vina, to je glera: tedaj so vinogradniki proizvajali tako mirno kot na pol sladko penec, ki je nosilo ime po kraju, kjer je nastajalo: Prosek namreč!

"Problem je nastal pred nedavnim", nam je povedal predsednik konzorcija vin Kras Andrej Bole. "Današnji pridelovalci penecnega vina Prosecco skušajo zanj pridobiti zaščitno znamko DOC, da bi

si zagotovili svetovno ekskluzivo. Evropske norme pa predpisujejo, da se mora zaščiteno vino nanesti na točen geografski kraj, kot se je to zgodilo s tokajem". Očitno pa je, da med Venetom in Krasom

ni geografske kontinuitete, saj se med tema dvema področjema nahaja 'furlanski otok'. "Pridelovalci iz Veneta bi obenem zaradi površinske stiske (Veneto je namreč prenasičen z vinogradi) želeli povečati obdelovalne površine na Furlanijo in tako ustvariti veliko super cono, ki je segala do Krasa". Prebrisana poteza namreč, pri kateri ima velik in-

teres dežela FJK. Pridelovalci iz Veneta so se v zvezi s to afero dokaj korektno vedli, naša dežela pa je kraške pridelovalce seznanila z načrtom šele pred kratkim. "FJK bi na našo škodo tako rešila probleme furlanskega kmetijstva, ki je že itak na boljšem kot naše. Znano je namreč, da se prispevki EU raje namenijo furlanskim kmetijskim podjetjem, nam pa ostajajo le drobtinice. Kraški kmet je v vseh teh desetletjih preveč

ju, ki je bilo v torek, 3. marca, v prostorih trgovinske zbornice in na kateri so bili prisotni predstavniki TT, devinsko - nabrežinski župan Giorgio Ret, predsednik zahodno kraškega rajonskega sveta Bruno Rupel, odbornica za kmetijstvo občine Trst Marina Vlach Gruden, tajnik Kmečke zveze Edi Bukavec in ostali predstavniki Konzorcija.

Bole nam je razložil, da želi Konzorcij iztržiti iz celotne zadeve konkretno zagotovilo ("v preteklosti so nam oblasti - sinhrotron in ostalo - vedno pa smo nastradali"), da bi v protivrednost pridobili dejanske možnosti za razvoj tržaškega kmetijstva: omiliti bi morali zato npr. omejitve, ki jih predpisujejo evropske norme ZPS in SIC, urediti bi morali pašne od Kontovela do Nabrežine ("na katerih bi lahko pridobili več kot 150 hektarjev obdelovalnih površin").

Bole nam je zagotovil, da so v tej zadevi na strani Konzorcija tako kmetijske stanovske organizacije (Kmečka zveza, Zveza neposrednih obdelovalcev in Zveza kmetovalcev - Confagricoltura), tržaška pokrajina in - kaže - tudi tržaška občina. "Za to bitko se moramo vsi zavzeti, saj je tržaško kmetijstvo na tako nizki ravni, da nižje ni mogoče seči", je sklenil Andrej Bole.

Igor Gregori

Zveza cerkvenih pevskih zborov Pevski seminar Adija Daneva

Zakaj poješ? Z izzivalnim vprašanjem so se že ob prvem srečanju soočili udeleženci pevskega seminarja Adija Daneva, ki se je pričel v soboto v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah. Razlogov za petje je veliko (veselje, duševna obogatitev, družabni trenutek, sprostitve, izražanje čustev in emocij), jasnih in tehtnih odgovorov na vprašanja o poznanju tehničnih, fizioloških in umetniških aspektov te tako priljubljene dejavnosti pa je veliko manj. Trinajst zborovskih pevcev in osem solopevcev bo zato od marca do junija poglobljalo osnove pevskih tehnik in izražanja na tedenskih srečanjih z mednarodno priznanim strokovnjakom na tem področju. Zveza cerkvenih pevskih zborov je glavna pobud-

nica drugega pevskega seminarja, ki je z uspehom lanske, prve in poskusne izvedbe potrdil splošno potrebo po pevskem izobraževanju naših pevcev in zborovodij.

Foto Kroma

Danev, ki po sijajnih izkušnjah na prestižnih opernih odrih ima še veliko energije tudi za izboljšanje nerožnatega položaja domače zborovske stvarnosti (do katere ima precej kritičen odnos), je že na prvi lekciji poudaril svoj pristop k problematiki tega področja, kjer ni tako pomembno, "koliko nas je in kaj pojemo, ampak kako pojemo".

O pevskih mehanizmih in o njihovi zavestni uporabi bo Danev

predaval letos na dveh različnih nivojih, ki upoštevata različne potrebe tečajnikov. Solopevec potrebuje namreč individualno poglobljanje, ki jo manj treniran zborovski pevec težko prenaša, še različne pa so zahteve zborovodij, ki bi želeli specifičnih navodil za posredovanje pravilne vokalne tehnike in doseganje zaželenih rezultatov. V ta namen bo seminar potekal v dveh sklopih; dopoldanske ure bodo namenjene skupinskim lekcijam za zborovske pevce in zborovodje, popoldne pa bodo individualne lekcije solopevcev.

Veliko povpraševanje je potrdilo splošno potrebo po izpopolnjevanju na področju, ki je del vsakdanjega življenja mnogih, a se zaradi pretežno rekreativnega značaja pristopa težko premakne z mrtve točke povprečne kvalitete. Danev je zato ocenil zelo pozitivno dejstvo, da se tečaja udeležujejo tudi zborovski pevci, ki gojijo spoštljiv odnos do pevške dejavnosti in želijo nadaljevati v večjo samozavestjo.

PAL

Marjan Bevk, Mira Cencič in Giorgio Banchig (foto Kroma)

sal zgodovinske okoliščine nastanka romana. France Bevk je bil v 30. letih preteklega stoletja eden redkih slovenskih intelektualcev, ki se je pomaknil iz Ljubljane v Gorico. Prav na Gorickem je slišal za hude razmere v Benečiji. V Benečiji je Bevk spoznal celo vrsto slovenskih duhovnikov, ki so se vztrajno in srčno borili za ohranjanje jezika. Knjiga je nastala v obdobju med letoma 1937 in 1938. Knjiga je po tigrovskih

Urednik Doma Giorgio Banchig je v svojem posegu poudaril, da se Čedermac ni rodil leta 1938, ampak leta 1866, ko se je pravzaprav začel v Benečiji boj proti slovenščini. Čedermac je za Banchiga prisposoda kolektivnega lika, ki sega od 19. stoletja do današnjih dni. Banchig je najavil, da bodo v počastitev 50. obletnice smrti duhovnika Antona Kufola letos izdali italijanski prevod Bevkove knjige.

PR

ROJAN Prešernova proslava Kultura je središnji del naše duševnosti in srca

V zadnjih letih je v našem zamejstvu obveljala težnja, da se osrednje proslave ob dnevu slovenske kulture zaujajo ustvarjalnosti mladih generacij. Društvo Rojanski Marijin dom, KSD Rojanski Krpan in Glasbena matica so se zato odločili, da bodo to idejno zasnovano ohranili: v nedeljo, 1. marca, je tako v Marijinem domu v Rojanu stekla lepa in radoživa Prešernova proslava, katere akterji so bili mladi glasbeniki in recitatorji. Glavnostni govornik, ravnatelj Glasbene matice Bogdan Kralj, je v svojem nagovoru poudaril žlahtnost mladinske ustvarjalnosti. "Kako lepo je bilo v zadnjih treh letih na enotnih Prešer-

novih proslavah, ko so na odru nastopali izključno mladi, in to kar v velikem številu, pa tudi zamisel, izvedba in glasba so bile njihova stvaritev. Navdale so nas z optimizmom in z velikim ponosom, ki nam ga je prav Prešeren kot prvi posredoval s svojimi poezijami". Kakšno sporočilnost pa naj imajo te proslave za mlade rodove, se je vprašal Kralj. Kultura je po mnenju ravnatelja GM celota materialnih in nematerialnih stvaritev človeške družbe, od znanosti do tehnologije, ideologije in religije; je hkrati oplemenitenje, izpopolnjevanje in gojenje zlasti človekovih nprav, načina življenja in človekovega okolja. "Za nas Slovence je to tesno povezano s

slovenskim duhom in vrednotami. Zato je gotovo prav, da se vsaj enkrat na leto vprašamo in razmislimo o sebi, o vraščenosti v kulturo, o jeziku, o naši omiki, o nas samih; mislim pa, da smo dolžni to posredovati predvsem mladim, ker jutrišnji dan sloni na njih in na njihovih potrebah, željah in hotenjih. Ne more nam biti vseeno, če se teh proslav udeležujejo le starejši, če na njih sodelujejo mladi, a le kot izvrše-

valci idej in potreb starejših, ne da bi prisluhnili gledanjem današnje mladine. Mladi ne bodo postali pričevalci, če neutrudno samo ponavljajo nekdanje

zaživi v njih v novi, še nenapisani zgodbi". Seveda je prirejanje teh proslav le ena od možnosti posredovanja ljubezni do slovenskega jezika in kulture mlajšim.

Pomembno vlogo odigrava zato družinski krog, predvsem pa slovenska šola: "Šola ima to priložnost, da opozori na kulturo kot središnji del naše duševnosti in srca, v katerem hrepenimo po lepšem svetu in v katerem nemara še živijo naše sanje o blagodejni harmoniji, ki naj preveva vse ljudi in z njimi našo notranjost." Kulturni program so sooblikovali mladi umetniki. Prva je stopila na oder gojenka GM razreda profesorice Tamare Ražem, Marija Viviani, ki je na klavir zaigrala Kalanov Scherzoso. Predstavila sta se nato

Bogdan Kralj (foto JMP)

arhetipe in postajajo tako le dolgočasni ohranjalci že doživete- ga, temveč bodo postali pričevalci šele tedaj, ko kak nov arhetip

violinistka Neža Zobec iz razreda profesorice Jagode Kjuder in pianist Matjaž Zobec, ki sta zaigrala Carsejev Valček. Recitatorji Urška, Mojca in Boštjan Petaros, Martina Ferluga ter Maja, Zala in Jakob Bole so pod mentorstvom Manice Maver pripravili splet otroških pesmi Miroslava Košute. Predstavila se je nato Samantha Gruden iz razreda Tamare Ražem, ki je zaigrala Griegove Lirične skladbe op. 54 - Pomlad. Izven programa pa sta nastopili še Elena Husu in Jasna Pangerc z recitacijo Pa še Rozmanovo Lepo Vido v akciji. Povezovalka proslave Valentina Sancin je nato povabila mlade ustvarjalce, naj do 21. marca prispevajo lastne verzice za natečaj izvirne ljubezenske poezije, ki ga prireja KSD Rojanski Krpan. Rojanski proslavo je sklenil nastop OPZ Fran Venturini pod vodstvom Suzane Žerjal; mlade pevce je na klavir spremljala Ne-da Sancin.

IG

Dan slovenske kulture v Kanalski dolini

Jezik in glasba nas povezujeta

Slovensko kulturno središče Planika in Glasbena matica - šola Tomaža Holmarja v Kanalski dolini sta v petek, 27. februarja 2009, obeležila v kulturnem centru na Trbižu dan slovenske kulture s prireditvijo z naslovom Jezik in glasba nas povezujeta.

Letos so bili v ospredju dneva slovenske kulture mladi, in to v duhu skupnega slovenskega čezmejnega prostora. Osrednja govornica večera, predsednik Slovenskega kulturnega središča Planika Rudi Bartaloth in ravnatelj Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu Miha Vrbinc, sta sicer različnih zornih kotov predstavila skupno prizadevanje za ohranjanje in razvoj slovenskega jezika.

To je prišlo do izraza tudi v raznolikem kulturnem programu.

Otroci, ki obiskujejo izbirne tečaje slovenskega jezika, ki jih

prireja SKS Planika, so se predstavili z recitacijami. Najprej so do besede prišli najmlajši, ki so prisotne pozdravili s harmoniko, nato pa še v slovensčini, italijanščini in

Foto PR

letos povabili tudi učence OŠ Josipa Vandota iz Kranjske Gore, ki so se predstavili z dramatisacijo Prešernovega Povodnega moža in s sodobno verzijo te poezije. Iz sosednje Koroške pa so na Trbiž prišli dijaki Zvezne gimnazije za Slovence, ki je letos izbrala kot partnersko organizacijo prav Slovensko kulturno središče Planika. V sozvočju z naslovom prireditve so se na Trbižu predstavili kot zbor, Amina Majetič pa tudi kot zmagovalka letošnje Tischlerjeve nagrade za govorništvo. Večer so sklenili člani gledališke skupine iz Vogrč v Podjuni, ki so se v

nemščini ter recitali Zdravljico. Pesem sta nato štiriročno zaigrali na klavirju še gojenki Glasbene matice šole Tomaža Holmarja, ki deluje že 31 let v Kanalski dolini. Udeležence,

Kanalski dolini predstavili z otroškim musicalom Prijatelj. Številna publika domačinov in gostov je vse nastopajoče nagradila s prisrčnim aplavzom.

Peter Rustja

Foto PR

Šesta številka Galeba Veseli ringaraja pisanih zgodb

Zima še vztrajno gospoduje v februarjski številki Galeba, na naslovnici katere ponosno stoji velik snežak, z rdečin piskrom na glavi, za nos, kot je v navadi, pa ima oranžen koren; v tehnični kolaži ga je izdelala Kristina Vizintin, četrtšolka OŠ P. Trubar - K. D. Kajuh iz Bazovice. Šolarje OŠ Alojz Gradnik z Repentabra pa so tako navdušile pravljice Križem kračem med prsti Marka Kravosa, da so se sami vzeli pero v roke in napisali zabavne zgodbe, katerih protagonisti so znani prepirljivci. Učenci OŠ Josip Ribičič - Karel Širok Sv. Jakob so se ob dnevu slovenske kulture šli slikarjev s portreti velikega Prešerna, čigar balado

vselej pravočasno priskoči na pomoč. Nagajivi Zizijon v zgodbi Štefke Kac Marn se je deklici Robin prikazal tudi na izletu in ji razkril skrivnost čarobnega trizoba. Debelušasta Tinko in Tonko Berte Golob nadaljujeta s svojimi kovanji novih slovenskih izrazov. "Stric Marko" Kravos ponuja novo hudomušno in domiselno zgodbo o Glavanovih. V pripovedi Mama, koliko je ura govori Evelina Umek o "roku", ki preganja moderno babico - prevajalko za računalnikom. Mala Tjaša iz pravljice Žige Gombača je

nerazdružljiva sta dvojčka Klara in Maks, pa opisuje Patricija Peršolja v tokratnem nadaljevanju. V prispodobah o živalih je Klarisa Jovanovič izbrala raco, ki je sicer mnogo bolj zastopljena kot goska - "v kuhinji in jeziku". Marjeta Zorec vabi bralce v Levstikov otroški svet in predstavlja njegove Otroče igre v pesencah. V Galebovi februarjski delavnici so med prsti likovne umetnice Jasne Merku' zacvetele živobarvne papirnate rože, ki v sivi zimi prinesejo iluzijo pomladi v naše domove. Kuharja Škrobka je popolnoma prevzel pust, saj je pustne šeme naredil celo iz testa

in bombončkov. Kot vselej resno tematiko pa obravnava

Povodni mož v celoti prinašata dve strani šeste Galebove številke ob barvnih ilustracijah Klavdija Palčiča. O pesniku in čudežni moči besed pojejo rime Bine Stampce Žmavc, žalostno pesmico o dedku, ki se poslavlja, pa stih Zvezdane Majhen. Vedro in razigrano je tokratno nadaljevanje pripovedi Tatjana Kokalj o šolski miški, ki

svojemu medvedku Tijanu zaupala, da se bo za pust prelevila v pravcato čarovnico, verjetno v tako, kot je čarovnica Berta, ki spreminja sirup v sok; v rimah jo je opisala Martina Legiša, naslikal pa Štefan Turk. Zvedava deklica Varja se z dedkom pogovarja o črkah, od katerih vsaka ima svoje značilnosti. Kako

psihologinja Suzana Pertot v svoji rubriki za starše in šolnike, v kateri se spet vrača k otroku in njegovi odvisnosti od interneta. Galebovim bralcem je na voljo še šesti Galebov kviz in pravljice v križanki, ki se nanašajo na Galebove publikacije, pa seveda tudi imena nagrajencev in še kaj.

JK

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Delavca Nokie, menedžerka in radikalni življenjski preokret

Ravnokar sem se vrnila iz Vremščice, veter je ostal v vsaki moji celici, noge so spet začudeno v sedečem položaju. V vasi ob vznožju je manjša vaška jasa, ki jo bom označila kar za trg. Nekaj klopč, dva torza, ne-spo-minjam-se-več-katerih vaških junakov, nekaj dreves in veliki živopisani zaboji za diferenciacijo odpadkov. Pred vzhodom in ob vrnitvi je ta kraj vedno shajališče življenjskega: desetletnih deklic, ki si verjetno izmenjujejo skrivnosti, nazaj grede dveh najstnic, ki bi si po vsej verjetnosti želele v kako večjo vas, če

Danes mi je pogled na ta mali trg ponovno priklinal na misel več prebranih člankov o radikalni spremembi življenja. Verjetno se (sploh ne podzavestno) sprašujem, kaj bi za moje življenje pomenil odločen korak bliže naravi in nekemu drugačnemu tempu življenja. Intervjujev in reportaž o radikalnih skokih v določenem življenjskem trenutku sem prebrala kar nekaj. Po navadi v nemških ženskih revijah, italijanske in slovenske so itak prepolne mode in tračev. Nemškim še vedno uspe gledati na žensko kot na celoto, torej bitje, ki se resda zanima, ali je zvončasto krilo v modi in ali njeni polti sploh pristaja topla oranžna barva, zanima pa jo tudi, kako izboljšati svoje poklicne sposobnosti, dobiti odgovore in predvsem sugestije za vseživljenjsko izobraževanje, spopasti se s tabu temami in prebrati odkrit razgovor o različnih medosebnih odnosih v različnih življenjskih dobah. Vključno z intervjuji osebam, ki so se od-

ločile, da svoj običajni življenjski vlak zamenjajo za drugega. Če je kaj takega na kazu, potem gotovo najprej odprem revijo na dotični strani (in se morda nisem nikoli zares poglabila v razlog).

Brala sem o mladi odvetnici, ki je vsak večer več let sledila dramskim tečajem; po nekaj letih se je odločila, da tvega in se posveti izključno gledališču, če ji ne uspe z igranjem, potem bo vsaj prirejala tečaje dramskega izražanja za osnovnošolce. Borz-ni posrednik in njegova žena - profesorica z veliko ljubeznijo do konjev: odločila sta se, da začneta na novo; v manjši turistični vasi sta odprla bed&breakfast, ki ponuja tudi

jahalne vikende po bližnjih gozdovih. Menedžerica v top podjetju, ki se je zavedela, da ji pomanjkanje etike v delovnem svetu dan za dnem odžira delček duše in sposobnosti za ustvarjanje spremembe v svetu; preobrat je bil naključen, danes pa sedi na enem vodilnih stolčkov državne verige "pravičnih trgovin" soli-

darnostnega trgovanja in je v tem zares našla svoj smisel. Delavca finske Nokie, ki je na vrat na nos zaprla tovarno v Nemčiji in od-slovila njenih dvatisoč in nekaj zaposlenih. Z ogromno dozo samozaupanja in pozitivne naravnosti sta se odločila, da se ne vdasta objokovanju, pač pa postavita na noge mini-podjetje za manjša popravila, ki jih običajni obrtniki ne opravljajo. Pa milanska prevajalka, ki se je odločila za življenje na enem manjših otokov v južni Italiji in poskusom dela na daljavo.

Obstajajo trenutki, ko bereš take zgodbe, kot da bi bile možne neke daleč, lastne drugim ljudem. Morda je tudi to del strahu in odvzema samozaupanja, ki jo povzroča današnja kriza. Vedno bolj ostajamo brez sanj in oropani sposobnosti poslušanja vzgibov notranjega jaza. Ali ne?

Doklej bomo pričre temu udinjanju?

Je mar tudi predsednik Türk klecnil pred Italijani?

V začetku januarja letos so nas pisni in elektronski mediji na zelo odmeven način seznanili z odzivom predsednika Türka na javno polemiko o morebitnem pravnem dejanju med Italijo na eni ter Slovenijo in Hrvaško na drugi strani, ko je dejal, da ni niti nujne potrebe niti vseh pogojev za tako srečanje. Pri tem je posebej omenil "etični deficit" Italije, ki da se še ni jasneje soočila z zločini fašizma in tako tudi še ni doživela svoje katarze. Medtem ko je bila izjava v Italiji sprejeta s ploho kritik, je v Sloveniji požela veliko odobravanje, saj smo jo doživeli kot prvi primer jasne, odločne in pokončne drže nekega visokega slovenskega politika do naše neprijetne in nepredvidljive zahodne sosedice. Mesec dni kasneje pa smo s spletne strani urada italijanskega predsednika ter iz italijanskega obmejnega tiska, ki ga je povzelo tudi Delo dne 4. 9. 2009, izvedeli, da se je slovenska stran po diplomatskih kanalih umaknila nazaj in pojasnila, da so imele navedene Türkove izjave "izključno splošen pomen in da so bile zgodovinskega značaja" ter da "niso bile naperjene proti Napolitanu oz. prijateljski Italiji", do katere naj bi Slovenija gojila "globoko spoštovanje in občudovanje". Z izjemo omenjene kratke zabeleške v Delu nisem zasledil ne v elektronskih ne v pisnih medijih kake informacije o omenjeni diplomatski noti, ki naj bi jo Türk poslal Napolitanu.

Kot prvo se sprašujem, zakaj ni predsednik Türk tudi tega svoje-ga pojasnila, ki je v bistvu v diplomatski jezik zavit demanti-samega sebe, posredoval medijem, kot se je to zgodilo z njegovo prvotno odločno izjavo, ki je bila obešena na veliki medijski zvon.

Številnih italijanskih uglednih osebnosti, na glas govori o tem, da Italija dejansko ni nikoli do kraja obračunala s fašizmom. To je npr. Napolitanu v odprtem pismu ob Dnevu spomina dvakrat zapored zelo odločno povedal v obraz tudi tržaški novinar Paolo

Rumiz, pa se na oni strani nihče ni zgražal nad tem. Da ne omenjam tega, da npr. Italija ni nikoli postavila pred sodišče svojih vojnih zločincev, pa da z Dnevom spomina objokuje dan podpisa mirovne pogodbe (10. februar) kot datum velike narodne tragedije, namesto da bi objokovala dan, ko je napadla Francijo in stopila v drugo svetovno vojno, kot je to nekeje zapisal prof. Samo Pahor. Sicer pa mi ni znano, da bi tudi Na-

Danilo Türk

politano poslal Türku kako diplomatsko pojasnilo, ko nas je pred kakim letom popljuval z izjavami o slovenskem (in hrvaškem) barbarstvu, etničnem čiščenju in ekspanzionizmu. To je z besedami, ki so imele še drugačno težo, kot Türkova sodba o "etičnem primanjkljaju" Italije. Tudi mi ni znano, da bi se Mesič kdaj opravičeval, ko je Napolitanu zaradi navedenih besed zabilil v obraz, da je "rasist". Sprašujem se, od kod neki ta nepokončna drža slovenskih politikov in doklej bomo pričre temu služenju, ki žali naše dostojanstvo.

Milan Gregorič

Ob odkritju velikega grobišča blizu Laškega

Nekoristen molk ali sprenevedanje politikov

V Sloveniji pred dnevi ni bilo pomembnejše teme, kot je bilo sporočilo Muzeja novejšje zgodovine, da so v rovu svete Barbare opuščena rudnika blizu Laškega po večmesečnih raziskavah odkrili novo veliko grobišče žrtev pobojev, izvedenih po drugi svetovni vojni. Zločinci so sledove pomorov poskušali prikriti tudi tako, da so posamezne dele rova zazidali ali v njih postavili drugačne ovire. Zdaj intenzivno raziskujejo, kako so žrtve umrle, kakšne narodnosti so bile in koliko jih je bilo. Politika je vse, ki bi o zločinu kaj vedeli, zlasti pa tiste, ki so morda pri pomoru sodelovali, pozvala, naj to sporočijo. Menda se je nekaj posameznikov že oglasilo. Generalna državna tožilka Barbara Brezigar, ki si je med prvimi ogledala grobišče, je pretresena in ganjena izjavila, da "to, kar sem videla, lahko kot človek ocenjujem kot nekaj najbolj pretresljivega, kar lahko vidiš v življenju. To, da več kot šestdeset let v Sloveniji nismo bili sposobni takih zločinov odkriti in raziskati, pa je naslednji problem. Povedala bom kot človek ne kot državna tožilka. Pričakujem, da je moja država sposobna razčistiti s preteklostjo in postaviti stvari na pravo mesto. To je tisto, kar bi si morali vsi v Sloveniji želeči, če hočemo v redu živeti naprej". Dr. Jože Balažič, predsto-

nik ljubljanskega Inštituta za sodno medicino, ki je v dolgem obdobju dela na sodni medicini videl veliko grozljivih prizorov, je bil ob pogledu na posmrtno ostanke trupel v rovu sv. Barbare šokiran in pretresen in je dejal, "da česa takega še ni videl. Niti v filmu ni videti česa tako groznega. Najbolj me je prizadelo, da žrtve niso bile takoj mrtve, težko si je predstavljati, kako so verjetno ti ljudje trpeli. Plazili so se v rovu, da bi se morda rešili". Pavle Jamnik, pomočnik direktorja Uprave kriminalistične policije Generalne policijske uprave, pa je vtise z ogleda žrtev povzel z misljo, "da to grobišče pomeni devet Dantejevih krogov pekla".

Nekateri domnevajo, da so žrtve Slovenci, ki so jih pripeljali iz koncentracijskega taborišča v Teharjih, ali pa tudi vojaki hrvaške narodnosti. Bilo naj bi jih skupaj okoli 300 ali več.

Preiskali pa bodo tudi dva rudniška jaska, v katerih naj bi bilo po nekaterih pričevanjih nadaljnjih več sto ali celo okoli tisoč žrtev. V Sloveniji so tisti, ki kaj vedo o povojnih pobojih, še zmeraj prestrašeni in o podrobnostih in žrtvah revolucionarnega obdobja neradi govorijo. So pa primeri, ko si krivci ali udeleženci zločinskih dejanj poskušajo olajšati vest in se izpovedo pred smrtjo. Zaradi osebnih stisk je bilo doslej v

Sloveniji tudi več samomorov tistih, ki so doumeli in spoznali svoj del krivde za poboje. To se bo najbrž še dogajalo, saj so doslej v Sloveniji odkrili že več kot 600 grobišč žrtev povojnega nasilja. Ob odkritju novega grobišča politiki molče ali se sprenevedajo, nihče pa ni opozoril, da bi morala država pogumno razgaliti temni del svoje preteklosti in imenovati krivce pobojev in drugih zločinov. Predsednik vlade je sicer dejal, da je treba sprejeti zakone o žrtvah vojnega nasilja. Dr. Bernard Nežmah je v kolumni, objavljeni v zadnji številki tednika Mladina, zapisal tole: "Molči predsednik države Danilo Türk, ki nobene izjave, nobene bolečine, nobene tesnobe, nobenega spoznanja ob šokantnem odkritju grobišča ne izreče s predsedniškega piedistala. Molčijo tudi stari partizani in njihov predsednik Janez Stanovnik ne izreče obsodbe tega necivilizacijskega zločina". Manjše je bilo zanimanje javnosti za druge dogodke, na primer za ukrepe zoper finančno in gospodarsko krizo. Pri tem vlada ni deležna podpore in zanimanja. Po stotih dneh delovanja se je delež ljudi, ki menijo, da je vlada neuspešna, povečal na 59 odstotkov. Znani časniki Janko Lorenci je vladne stranke pozval, "naj zberejo pogum in rečejo, da je bil Borut Pahor na položaju premiera pomota in poiščejo njegovega naslednika. Predsednik vlade namreč dela napake kot po tekočem traku in nič ne kaže, da bi se iz njih kaj naučil. Je osupljivo samozagledan in trmast človek. Sicer pa: ali lahko politik z enkrat skrhanim ugledom dobro vodi vlado v surovih časih?"

Marijan Drobež

V slovo zaslužni osebnosti In memoriam Joško Štruklju

Komaj je dopolnil 80 let, nas je že zapustil prvi predsednik Forum za Goriško Joško Štrukelj. Širša javnost ga je spoznala kot človeka, ki si je vse življenje nepopustljivo prizadeval za izboljšanje naših družbenoekonomskih razmer in čezmejnega prijateljstva. Zato se je vključeval v najrazličnejše organizacije in organe oblasti. Bil je predsednik SO Nova Gorica 1963-1967. Nato je deloval v vladi republike Slovenije v času, ko jo je vodil Stane Kavčič. Poznali smo ga kot viceguvernerja Narodne banke Jugoslavije in pred upokojitvijo je uspešno vo-

dil Metalko v Ljubljani ter deloval v vodstvu ljubljanske banke. Bolj kot s funkcijami je Joško Štrukelj zaznamoval naš čas in okolje s svojimi prizadevanji in pobudami za spremembe. Kot predsednik SO Nova Gorica je z mladimi in izobraženimi kadri posodobil občinsko upravo in nepozabna bo ostala njegova pobuda o sodelovanju med občinama Nova Gorica in Gorica, ki je naletela na ugoden odmev pri županu Gorice Micheleju Martini. V vztrajanjem pri tej pobudi je postopoma uvajal različne oblike sodelovanja med Goricami in tako se je dotle neprepustna meja postopoma začela odpirati tudi za kulturno prosvetno in politično sodelovanje lokalnih oblasti. Za plodno sodelo-

vanje med Goricami v preteklosti in njune velike potencialne možnosti razvoja v prihodnje, ima velike zasluge prav Joško Štrukelj. Njegova prizadevanja za zблиževanje narodov ob italijansko-jugoslovanski meji je - kako značilno - nagradila le Italija z državnim odlikovanjem. V vladi Staneta Kavčiča je Joško Štrukelj predlagal številne reforme in zakone na področju gospodarstva. Manj znano je, da je dal tudi predlog za rehabilitacijo obsojenih na dachauskih procesih. Goričani pa vemo, da je bil pobudnik Zakona o avtocesti Šentilj - Nova Gorica, ki je verjetno edina cesta v Sloveniji, ki se gradi že 40 let, in žal ni dočkal njenega dokončanja. Zadnja leta svojega življenja je Joško Štrukelj neumorno deloval v Forumu za Goriško, kjer je opozarjal na napačne poglede slovenske politike, ki je občutljivo ob-

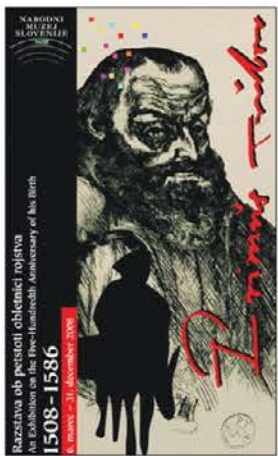
mejno področje Goriške zastavljala, ji jemala pomembne institucije, se spraševala o tem, ali Goriška potrebuje svojo pokrajino, in ji odrekala državno univerzo. Sodelavci, ki smo poznali Joška Štruklja, se zavedamo, da smo z njim izgubili borca in človeka, ki je zaznamoval čas, v katerem je deloval, pa tudi nas, ki smo ga na njegovi življenjski poti spremljali. Vrzel, ki jo je Joško Štrukelj zapustil, bo težko zapolniti. Ostali smo sami z njegovimi številnimi predlogi in zamislimi in nepozabnim spominom nanj. Njegov spomin bomo počastili in gojili z našo zavezo, da bomo vztrajno hodili po poti, ki nam jo je začrtal kot naš ugledni član ter prvi predsednik in pobudnik ustanovitve Forum za Goriško pred 15 leti.

Sergij Pelhan
Forum za Goriško

Postopno boljši prostori za slovenske muzeje Dr. Maja Žvanut o ocenjevanju 20. stoletja

Strokovno glasilo slovenskih muzealcev, Muzejske novice, je objavilo pogovor z dr. Majo Žvanut, zgodovinarico, raziskovalko in muzealko v Narodnem muzeju, osrednji slovenski muzejski ustanovi. Lani je pripravila odmevno razstavo ob 500-letnici rojstva Primoža Trubarja, sicer pa strokovna in tudi t. i. navadna javnost poznata njene razstavne projekte in vsebinsko raznovrstno plodno bibliografijo, s katero se prek uspešnega učbeni-

ka zgodovine srečujejo že učenci na zgodnji stopnji izobraževanja. Ugledna znanstvenica in strokovnjakinja je povedala, da se z novimi prostori Narodnega muzeja in Slovenskega etnografskega muzeja postopno rešuje prostorska problematika osrednjih slovenskih muzejev, nekakšen "muzejski gordijski voz" na Prešernovi ulici v centru Ljubljane. Ob Metelkovi ulici nastaja nekakšna ljublj-

janska oziroma slovenska muzejska četrt, ki daje slutiti bogato muzejsko prihodnost. Tako bodo končno predmeti Oddelka za zgodovino in uporabno umetnost (nekdanj kulturnozgodovinska oddelka), ki jih je sedaj okoli 55.000, dobili ustrezne depojske prostore, ob njih pa restavratske delavnice za keramiko, kovino, pohištvo, tekstil pa slike in kipe. To pomeni, da si bodo obiskovalci Narodnega muzeja prvič lahko ogledali celotno bogastvo v zbirkah te osrednje nacionalne muzejske ustanove. Za naslednje obdobje sta predvideni razstavi o ilirskih provincah na slovenskem ozemlju ter obdobju Viteštva. Ob analizi in oceni delovnih razmer v slovenskih muzejih in o njihovih programih je omenila tudi preobrazbo in spremembe v slovenskih muzejih v preteklih dvajsetih letih. Izrekla je tudi nekaj aktualnih in pomembnih misli. Dejala je, "da bo trajalo še desetletja, preden bomo zmogli bolj objektivno ocenjevati dva-

jseto stoletje. Ne bo lahko, saj so imeli npr. Francozi še ob dvestoti obletnici svoje revolucije o njej prav žolčne debate. Resnici na ljubo, kar smo poslušali o času po letu 1941, so bile pravljice, v katere so sčasoma začeli verjeti še sodobniki, kaj šele mlajše generacije. Znano pa je, da ima povprečen človek o preteklosti raje predstave, ki so mu blizu in mu je za resnico malo mar. Zato so muzeji novejšje zgodovine v Sloveniji v tem pogledu zelo racionalni in pragmatični. Svoje vsebine in delovanje iz prejšnjih časov so zamenjali s takimi, ki ustrezajo pričakovanjem lokalnih okolij in vsaj nekoliko tudi osebnim nagnjenjem kustosov v muzejih. Načrtno sem se odpravila v muzej v Radovljici, da si ogledam razstavo o Antonu Tomažu Linhartu. Tam je avtorjem uspelo na majhnem prostoru duhovito in zelo povedno predstaviti Linhartov čas in njegovo delo. Na njej sem prav uživala".

M.

Kratke

Predstavitve knjig naših pisateljev v Ljubljani

V torek, 3. t. m., so bili v Ljubljani gostje knjigarne Filozofske fakultete avtorji Založništva tržaškega tiska in Mladike. Predstavili so knjigo kratkih esejev Davida Bandlja Razbiranja žarišča (ZTT), gre za izbor zapisov za Novi glas in Primorski dnevnik, knjigo Eveline Umek Po sledih Fate Morgane (Mladika) in pesnika Andreja Carlja, ki je izdal svojo prvo pesniško zbirko pri ZTT. Večer je povezoval naš urednik Jurij Pajlk, prisotne pa je pozdravil prodekan fakultete dr. Tine Germ. Večer je bil predvsem lepa priložnost za širši razgovor o slovenski literaturi ob meji, v katerega je posegel pesnik in urednik Ace Mermolja, ki je izpostavil predvsem dejstvo, da se književnost in odnos do nje danes spreminja. Bandelj je naglasil svoj odnos do literature na meji, pisateljica Evelina Umek, ki je svojo delovno dobo preživela v Ljubljani, nato pa se je preselila v Trst, pa je spregovorila o romanu Po sledih Fate Morgane, v katerem pripoveduje zgodbo o Marici Nadlišek, ki je bila mati bolj znanega Vladimirja Bartola, sicer pa tudi sama izjemna ženska.

Andrej Carl, ki prav te dni čaka, da mu oblasti vrnejo slovenski priimek Kralj, je na večeru spregovoril o odnosu do poezije, katero zadnje čase skuša nadgraditi še z glasbo. Prof. Irena Novak Popov je v debati poudarila predvsem dejstvo, da se tudi v Ljubljani vedno bolj zanimajo za obmejno literaturo.

Pobuda za oblikovanje zbirke predmetov prikritih morišč v Sloveniji

V Muzeju novejšje zgodovine Slovenije so zbrali večino predmetov, najdenih pri raziskavi prikritih morišč v Sloveniji. Jože Dežman, direktor muzeja in predsednik vladne komisije za reševanje vprašanih prikritih grobišč, je predlagal, naj bi najdene predmete hranili v novi centralni zbirki v Muzeju novejšje zgodovine ali v zbirkah po območjih (regionalnih) in lokalnih muzejih. Vendar pri tem predlogu Muzej pri Ministrstvu za kulturo ni našel sogovornika. Po prepričanju Jožeta Dežmana tovrstni odklonilni odzivi kažejo na zadrego, ki jo sprožajo procesi, ki zahtevajo kritično odkrivanje resnice in obsodbo totalitarnih režimov in njihovih režimov. Muzeologija namreč ne more ostati zunaj dogajanj, ki spremljajo raziskavo prikritih morišč in grobišč in v postavljanje civiliziranega slovenskega mesta mrtvih in spoštljivega odnosa do žrtev drugih narodnosti, ki so pokopane ali zagrebene na slovenskih tleh. Zaradi odklonilnega odnosa Ministrstva za kulturo Slovenije do ureditve zbirke predmetov najdenih pri raziskavi prikritih morišč, slednje hranijo v muzeju novejšje zgodovine.

Agroind Vipava 1894 je imel lani izgubo

Novi predsednik uprave gospodarske družbe Agroind Vipava 1894, Miroslav Mišo Mijlkovič, je v pogovoru za naš časnik ocenil poslovanje vinske kleti in mlekarnice ter vzroke za izgubo v lanskem letu, ki je znašala okoli milijon evrov. Izguba naj bi nastala iz različnih vzrokov. Klet je izvažala vina povprečne kakovosti, v cisternah, za katera so iztržili komaj 30 centov za liter. Prihodek od take prodaje je bil nižji od proizvodnih stroškov pri pridelavi vina v kleti, izgubo pa so povzročili tudi nekateri izdelki mlekarnice, ki so bili manj donosni na tržiščih. Novi predsednik uprave Agroinda Vipava 1894 trdijo, da bodo v prihodnje pospeševali prodajo najbolj kakovostnih vin, ki jih pridelujejo v Vipavski dolini. Sicer iz velike kleti v Vipavi že zdaj prodajo v razne tuje države okoli 30% vseh vin. Lani so prvič en kontejner vin, z njim bi napolnili 15.000 steklenic, izvozili tudi na Kitajsko. Po besedah novega predsednika uprave pri izboljševanju poslovanja tesno sodelujejo s kooperanti v vipavski kmetijski zadruzi, ki je lastnik Agroinda Vipava 1894. Vsi vinogradniki, ki so grozdje oddali v klet, so zanj dobili plačilo, tako da klet do njih nima več obveznosti. Mlekarna, ki odkupi dovolj mleka za svoje potrebe, celo do 14 milijonov litrov letno, bo sortiment izdelkov prilagodila tržiščem, ki zahtevajo najbolj znane in kakovostne izdelke. Pospeševali pa bodo tudi trženje oziroma prodajo znanega nanoškega sira.

Možnost vzpostavitve železniške povezave med Novo Gorico in Gorico

Generalni direktor slovenskih železnic Tomaž Schara je v nedavni razlagi poslovne usmeritve te velike družbe slovenske infrastrukture in prometa omenil tudi stremljenje, da bi železniški promet med Slovenijo in Italijo okrepili in povečali. Z italijanskimi železnicami tako preučujejo možnost ponovne vpeljave vlakov med Ljubljano, Trstom in Benetkami ter med Novo Gorico in Gorico. Slovenske železnice hkrati sodelujejo pri izvajanju evropskega prednostnega projekta številka 6, katerega del je čezmejni železniški odsek med Trstom in Divačo. Pripominjamo, da je železniška povezava, lokalna proga med Novo Gorico in Gorico, nekoč že obstajala in delovala, a so jo zaradi premajhnega števila potnikov in finančne izgube na njej opustili. Ponovna vzpostavitev omenjene proge bi zato imela predvsem psihološki in politični pomen, ker bi potrčila pripravljenost Nove Gorice in Gorice, da povečata medsebojno sodelovanje.

POGOVOR Goriška pokrajinska odbornica Mara Černic

Strateški načrt za upravljanje reke Soče

Sredi meseca marca se bo na prefekturi v Gorici sestala italijansko-slovenska mešana komisija za hidroekonomijo. O temah razprave smo se pogovorili z goriško pokrajinsko odbornico Maro Černic.

Kaj sploh je ta komisija?

Ko je prišlo do dogovora med Italijo in Jugoslavijo glede meje, je bila ena osrednjih tudi hidroekonomija, t. j. upravljanje vode. Soča in njeni pritoki so namreč pomembni za obe državi; da bi se to področje discipliniralo, so ustanovili poseben organizem. Soča je od izvira do izliva dolga približno 130 km, njeno porečje je zelo veliko, sega celo v Nadiške doline, od koder prihajajo številni pritoki. Govorimo tudi o potoku Mrzlek, glavnem pritoku, od katerega črpa pitno vodo ves severni del Gorice, o Vipavi itd. Jezitev vode je pomembna tema, vedno bolj pa tudi njeno ekološko zdravje. Komisija je bila predvidena v osimskih sporazumih, delovati pa je začela komaj v 90. letih. Kasneje se je njeno delovanje prekinilo, zadnja leta pa se redno srečuje dvakrat letno.

Kdo so člani komisije?

Udeleženci so odvisni tudi od dnevnega reda. Na sploh pa so to zastopniki ministrstva za okolje Italije in Slovenije, potem pa še razne krajevne uprave z različnimi direkcijami.

Katera vprašanja so najbolj pereča?

V zadnjih letih je bila zelo aktualna tematika suše. Italijanska stran je začela pritiskati na slovensko, češ da je izpust količine vode nezadosten. Če bi Slovenija izpustila več vode v Italijo, bi njej zmanjkala za pridelovanje električne energije in bi tako utrpela škodo. Debatna se vleče že nekaj let. Slovenija je vedno trdila, da se drži sporazumov in da bo svoje stališče spremenila, le če pride do utemeljenih znanstvenih dokazov, da se je količina izpuščene vode res zmanjšala. Evropska vodna direktiva št. 60 iz leta 2000 predvideva, da je treba za čezmejna porečja izdelati skupni program upravljanja, ki mora zagotoviti dobro kakovost vode; to pa pomeni, da spoštujete vse okoljske parametre, ki jih predvideva zakon. Med državama se zato izdeluje interreg program, strateški načrt za upravljanje reke Soče, v katerem bi bil tudi ta program. Gre za zapleten projekt, ki bi zahte-

val celo serijo posegov, tudi varnostnih.

V Italiji je v času velike suše seveda manj vode; težave imajo ne samo kmetje, ampak tudi ribiči. Vodo uporablja tudi konzorcij Bonifica Isontina za pridelovanje energije. Konzorcij ima sedež v Ronkah, združuje vse naše občine, izdeluje namakalne naprave za kmetijstvo. Ko bi imel več vode, bi bolj skrbel za namakanje, pa tudi za pridelovanje večjih količin energije. Zadnji dve leti sicer nismo imeli take suše kot leta 2006; vemo pa, da zaradi klimatskih sprememb počasi prehajamo v sušno obdobje. Že nekaj let lahko ugotovljamo, kako postaja voda vedno bolj dragocena dobrina. Gospodarski interesi so veliki!

Što zadevo je povezan predlog novega jezusa na Soči, ki bi ga zgradili na italijanski strani. Kot pokrajina smo proti stališču, da bi ta jez postavili bližje pevskega mosta. Mi zagovarjamo predlog, ki ga je dal predsednik okoliškega sveta Podgora Walter Bandelj: bolje bi bilo obnoviti prečko v Podgori, ki bi uravnala tudi količino vode. Trenutno čakamo na predlog konzorcija.

Kaj pa problem Korna?

Tudi o njem veliko razpravljamo. Problem je v tem, da južni del Nove Gorice nima grezničnega sistema; vse se izliva v Koren, ta pa v Sočo. Izvidi agencije za okolje Arpa kažejo, da je voda, ki prihaja v Sočo skozi Koren, prekomerno onesnažena zlasti s fekalijami. V času župana Brancatija je obstajal načrt za skupno čistilno napravo. Zadeva je propadla, po mojem mnenju, ker za to tedaj ni bila "zrela" ne politična garnitura ne birokracija. Tudi danes bi to bilo težko. Ravnanje z vodami je zapleteno že v posameznih državah. Za usklajevanje takega upravljanja v dveh različnih državah je potrebno imeti zelo dobro pripravljene kadre. Čezmejna čistilna naprava bi bila izključna kompetenca centralne državne oblasti, dobra volja bi se torej morala prenesti na vsedrjavno politično raven. Skupna čezmejna naprava namreč pomeni skupni projekt, skupen denar, skupno

upravljanje, skupne davke itd. Projekt je bil zelo ambiciozen, a je propadel. Denar za nekaj podobnega pa obstaja, kajti že osimski sporazumi so predvidevali, da bi se kaj naredilo z grezničnim sistemom na tem predelu; greznici nam-

reč nimata severni del Gorice in južni del Nove Gorice. Ko je Slovenija stopila v EU, je morala sprejeti tudi obvezo, da zgradi čistilno napravo. Sedaj gremo dve ločeni poti: Nova Gorica jo bo za mesto zgradila v Šempetru. Greznični sistem bo uredila ob meji, ob železnici, ki bo peljal do naprave v Šempeter, v bližino italijanske čistilne naprave, ki je blizu Štandreža. Italija pritiska na Slovenijo, da projekt čimprej izpelje. Slovenija je zagotovila, da bo spoštovala rok, ki ji ga je zadala EU. To bo gotovo naredila, bojim pa se, da bomo na naši strani še vedno uporabljali Koren. Obstaja načrt za "naturalizacijo" Korna, za izdelavo grezničnega sistema, za odkritje in preureditev Korna, da bi postal spet potok. Občina Gorica pa se še ni premaknila. Vsak na svoji strani bo lahko prispeval k temu, da bi prišlo do očiščenja potoka in bi bila tako kakovost reke Soče višja.

Kaj pa Livarna?

Tretja tema, o kateri vedno razpravljamo, je prav Livarna. Kot vemo, je bilo okoljevarstveno dovoljenje zavrnjeno, naredili so priziv. Verjetno bo dobila novo dovoljenje, ker se je prilagodila novim predpisom. Soča, Koren in Livarna so torej tri glavne teme, s katerimi ima opravka komisija. Zraven so še drugi manjši projekti glede civilne zaščite, varnosti na rekah in raznih hidroloških meritvah itd. O okoljskih problemih se veliko debatira, do konkretnih rešitev pa se težko pride, ker se razpravlja na državni ravni. Vsekakor gre za instrument, s katerim držimo pod kontrolo nekatere žgoče teme. Soča ima veliko simboliko in bogato zgodovino, obenem pa pogojuje celotno okolje, v katerem živimo, čeprav se tega vedno ne zavedamo.

DD

GORICA SDGZ priredil praznik za tri družine podjetnikov-jubilantov

Tri goriške zgodbe o uspehu

Goriška pokrajinska sekcija Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, ki je pred poldrugim letom spet začela delovati s prenovljenim elanom, je v četrtek, 5. marca, v gostilni Devetak na Vrhu Sv. Mihaela svečano podelila priznanje trem družinskim podjetjem, ki so v prejšnjem letu slavila visok jubilej. Zbrane je uvodoma pozdravil pokrajinski tajnik SDGZ Tomaž Mucci, ki je poudaril, da uspehi podjetij Kosič (60 let), Čaudek (40 let) in Miklus-Imsa (30 let), ki se učinkovito spopadajo z novimi izzivi, na najboljši način podpirajo našo narodnostno skupnost na Goriškem. Prvi rod je znal posredovati podjetniško žilico mlajšim, ki so ostali zvesti svoji zemlji in ljudem ter znali izkoristiti priložnosti novih časov, zaradi česar so lahko res v zgled vsem ostalim. Vodstvo SDGZ-ja (prisoten je bil tudi novi deželni predsednik Niko Tenze, ki je z veseljem prvič nastopil uradno v javnosti na prijetnem goriškem prazničnem srečanju) je nato podelilo diplome predstavnikom treh podjetij. Aleš Waltritsch je s svojim odličnim poznanjem naše stvarnosti in s pravim občutkom za vlogo in poslanstvo gospodarstva v njej spregovoril o pomenu takih priznanj in sintetiziral tri prehojene poti, ki so povezane s sovodenjsko občino, na kar je vas ob Soči (prisoten je bil župan Petejan) lahko upravičeno ponosna. O Kosičih je povedal, da je temelje današnjim sedmim trgovinam, ki jih vodijo Andrej Kosič in pet njegovih otrok, postavil Benedikt Kosič, ki je začel čevljarstvo obrt v Mirnu. Pot ga je kmalu vodila v Ilirsko Bistrico, kjer je dejavnost še razvil. Po vojni se je vrnil domov in odprl delavnico v Raštelu; dejavnost so prevzeli otroci, med njimi pa je "železje in sanje Benedikta" še najbolj združil sin Andrej z družino. Podjetje Kosič je danes najmočnejše trgovsko podjetje v Gorici. Kot prvi goriški trgovci so "prebili led" in odprli trgovino v nakupovalnem centru v Novi Gorici.

Franc Čaudek iz Sovodenj je strokovno zrased v tovarni Vouk pri pevmskem mostu. Po približno desetih letih je skupaj s kolegom konec leta 1967 odprl kovinsko delavnico v domačem hlevu. Dejavnost se je kljub začetnim težavam razvijala, kupovali so nove stroje in se počasi specializirali v izdelavi in predelavi kovin; velik pomen so Čaudki dajali stalnemu izpopolnjevanju osebja. Dejavnost so prevzeli sinovi, ki so povečali proizvodne zmogljivosti in prevzeli tovarno na Malnišču; posodobili so proizvodnjo z novimi stroji in računalniško vodenimi tehnologijami, tako da so danes med vodilnimi podjetji na tem področju.

Daleč naokrog je znano podjetje Imsa, ki sta leta 1978 ustanovila Ivan in Bojan Miklus. Z leti se je prebilo v sam evropski vrh prodaje strojev za steklarje in predelave stekla, saj ima podružnice in predstavništva v več evropskih državah in "krnje področje od Gorice do Uralov". V deželi je dejavnost kmalu našla svojo nišo, uveljavilo pa se je zlasti v državah nekdanje Jugoslavije in nato vzhodne Evrope, kjer sta brata Miklus uspešno prodrala. Začela sta sodelovati tudi z velikimi italijanskimi in drugimi tujimi podjetji. Imsa ni izključno trgovsko podjetje, temveč tudi največje zamejsko proizvodno podjetje, saj imata tudi tovarni v Mariboru in na Reki, ki proizvajata različne vrste izredno cenjenih stekel.

Vsa tri podjetja so močno povezana v naši stvarnosti na športnem, kulturnem in družbenem področju, je še povedal Waltritsch. "Brez njihove pomoči bi marsikatera pobuda ne bila možna". Zaposlujejo veliko število domačih ljudi, ki tako ostajajo povezani z našim prostorom.

Predsednik goriške sekcije SDGZ Karlo Devetak je na koncu čestital odlikovancem in zaželel, da bi bilo še veliko takih priložnosti, saj je jubilejev uspešnih podjetnikov še in še.

DD

SOL V KAVI

Kuhane žabe... že spet

Ob cesti stojita okoljevarstvenika z velikim napisom: "Ustavite! Konec sveta je blizu!" Mimo zdrvi en džip, ki najmanj ne upočasni. Prvi okoljevarstvenik reče drugemu: "Se ti ne zdi, da bi bilo bolje, ko bi napisala, da je most čez dvesto metrov porušen?"

Okoljevarstveniki že vrsto let opozarjajo na nevarnosti, ki nas čakajo, če ne poskrbimo pravočasno za okolje. Seveda se vsi strinjamo, da bi bilo treba nekaj narediti, vendar nas to ne sili k pretirani aktivnosti. Mislimo si, da bi naša namaknost lahko zelo malo doprinesla k temu, da se svet spremeni in se začne vse skupaj vrteti v pravo smer. Prepričani smo, da nimamo dovolj vpliva na politiko na lokalni, kje pa šele na globalni ravni. Problem pa ni le v tem, da se čutimo nemočne, temveč tudi v našem dojemanju nevarnosti. Konec sveta je precej abstrakten pojem in nas ne bo spravil v delovanje. Če pa razumemo, da bomo čez dvesto metrov zgrmili v prepad, je stvar toliko bolj konkretna, da vemo, da lahko vsaj pritisnemo na zavoro.

Že vrsto desetletij smo prepričani, da bodo težave z okoljem in našim preživetjem verjetno nastopile, toda neke v prihodnosti. In spet vidimo tu napačno pojmovanje. Holivudski filmi so nas navadili na to, da si znamo zamisliti le velike katastrofe, ne pa vsakdanjih sprememb. Enako ne vidimo rasti lastnih otrok, ker jih pač vidimo vsak dan in, šele ko pride kak daljni sorodnik na obisk ter reče: "Joj, kako je vaša punca že zrastle! Še včeraj je bila čisto majhna!", se zavemo, da čas mineva in je punca dejansko zrastle. Enako poteka katastrofa pred našimi očmi, vsak dan, vendar je ne opazimo. Tudi žaba v loncu na štedilniku ne opazi velike katastrofe, kataklizme, temveč le to, da je voda za spoznanje toplejša. Na koncu

pa je žaba skuhana.

Ta teden je Svetovna banka objavila, da je svetovno gospodarstvo zašlo v recesijo prvič v zadnjih 80 letih. Torej je nazadnje bilo leta 1929, ko se je po zlomu newyorške borze začela velika depresija. Dejstvo pa je, da se je verjetno več kot 99% današnjega svetovnega prebivalstva rodilo po tem datumu in si sploh ne znamo zamisliti, kaj to čisto konkretno pomeni za nas. K temu pristojejo še, da smo v zadnjih 100 letih na svetovni ravni izgubili tretjino rodovitne prsti, da se je že začetno obdobje vedno hitrejših podražitev nafte in torej vojna za nafto (naj mi kdo najde kak drug razlog za vojno v Iraku), da se ozračje segreva veliko hitreje, kot je predvideval Mednarodni odbor za preučevanje podnebne spremembe pri Združenih narodih ter da doživljamo finančno krizo, ki nima primere v zgodovini človeštva. Zelo na kratko povedano: vse novice govorijo o dogodkih, ki jim ni primerjave, mi pa še čakamo na izreden dogodek, ki nas bo prebudil iz tihega soglasja s politiko sprenevedanja.

Kot se je v finančnem svetu izkazalo, da celo direktorji velikih bank niso bili večji finančni strokovnjaki od vratarjev na vhodu v pisarne, saj niso predvideli finančne katastrofe, tako se kaže, da tudi politiki večinoma ne vedo, kaj nam vsem grozi. Če pa vedo, si mislijo, da se bodo vsaj oni s svojimi družinami lahko izognili težavam. Morda, če se izselijo na Mars. Kaj lahko naredimo? Zahtevamo zavedanje, zahtevamo javno razpravo, zahtevamo spremembe! Politiki se odločajo izključno na osnovi volilnih izidov. Zakaj jih torej še vedno volimo? Zaradi ljubelega kruha in ljubelega miru? Vsak pameten družinski oče bo skušal pametno naložiti premoženje, da zagotovi prihodnost svojim otrokom. Finančnih naložb ni več in vse kaže, da moramo zahtevati korenite spremembe, če hočemo, da bodo naši otroci smeli imeti možnost živeti enako dobro, kot živimo.

Peter Szabo

NOVI
GLASGLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za sodelovanje v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 10. marca, ob 14. uri.

Za lepšo sedanost in prihodnost: opustimo sebičnost!

Enostaven recept za boj proti vsesplošni krizi

Pred dnevi sem se vračala čez Kras domov in opazovala pokrajino okoli sebe. Tako lepi so ti kraji, da te tudi v trenutkih, ko ti je v duši najbolj tesno, navdajajo z lepoto in z voljo do življenja. Pa verjetno ni za vsakogar tako: moja pozornost so pritegnile številne smeti, ki so nemo ležale ob cesti ter zaradi barv in oblik glasno izstopale sredi trave in grmičevja.

Plastenke, prazne pločevinke, stari časopisi in papir, pa še kaka doza ali kos rjavečega železa. Res neverjetno je, koliko smeti leži ob tehle samotnih kraških poteh, sem razmišljala, moja pozornost pa je ravno v trenutku, ko sem se vozila mimo Gorjanskega, pritegnil kup prazne embalaže, ki jo je nekdo odvrnil na rob komaj obnovljene in očiščene vaške mlake.

Neverjetno!!! Z možem sva dolge mesece opazovala vaščane, ki so skrbno rezali robido in divjo rast ob mlaki, prečistili dno in ga znova napolnili, zasadili nekaj okrasnih rastlin, ob koncu pa na sredo mlake namestili še lesen dom za divje račke, ki naj bi kraškemu napajališču prinesle še nekaj življenja in pestrosti. Ko je bila mlaka končana, je bilo ob njej res prijetno in pomislila sem, kako lepo je, če človek žrtvuje nekaj svojega prostega časa in moči za

lepoto kraja, ki mu pomeni dom. Odpeljala sem se proti domači vasi z žalostjo, ki se je boleče naselila v moje srce. Ali je sploh mogoče, da obstajajo ljudje (bojim se, da jih ni malo), ki jim je čisto vseeno, ko odvržejo prazno steklenico ali plastenko skozi avtomobilsko okno? Ali je sploh mogoče, da je nekaterim državljanom čisto vseeno, če je okolica, v kateri živijo, polna smeti. Ne morem verjeti, da je srce lahko slepo za lepoto te naše pokrajine, da je prazno in ne premore ljubezni do zemlje, ki je mati in zatočišče nam vsem. Pa odnos do soljudi??? Naša domovina je lepa, a majhna in ranljiva, njene številne, neprecenljive lepote, ki nam lepšajo dan in budirajo misli, so bogastvo nas vseh. Neprecenljivo bogastvo, na katerega bi moral biti vsakdo ponosen in se obenem zavedati, da je narava last vseh ljudi, da nam je bila dana samo na posodo za tale kratki čas, ko smo tu na Zemlji. Pozneje, ko nas ne bo več, bo še tisočletja domovanje naših otrok in potomcev.

Tiho se vozim mimo kraške gmajne in se sprašujem, kaj je z nami narobe, da nam je zmanjkalo spoštovanja do Stvarnika in do soljudi. Sama nikoli ne bi mogla odvreči v naravo niti najmanjšega papirčka, doma

kužke pridno pobiramo. Iz ljubezni do soljudi, da jim ne bomo po nepotrebnem kvarili dneva s smrdljivim pasjim kakcem, pa iz ljubezni do psa in vseh živih bitij: da jih nihče ne bo zasovražil

zaradi teh drobcenih nezdov. Pa se mi zgodi, da na domačem parkirišču stopim iz avtomobila in mi nekaj mehkega zasmrdi pod čevljem...

Zmanjkalo nam je solidarnosti, zmanjkalo nam je ljubezni, zmanjkalo nam je spoštovanja do sočloveka. Luksuzni avtomobili, razkošne vile, obleka in videz so

postali nekak pokazatelj moči in vplivnosti posameznika. Vse tole osebno bogastvo je lepo zaščitenost za visokimi ograjami. Za vse to, kar se dogaja izven teh neprehodnih ograj, za vse to, kar smo nekaj imenovali skupnost, domovina, vas ali družba, nam ni več mar. Kaj pa hočemo, če bo ob cesti polno odpadkov, glavno, da je naš avto brezhiben. Kaj pa zato, če sosed stopi na iztrebek našega psa, še veseli smo tega, saj z njim nimamo ravno najboljših odnosov. Kaj zato, če človek umira na cesti, je moral pa sam poskr-

stremimo vsi. In postali smo veliki sebičneži, osamljeni, brezsrčni sebičneži, ki se pravzaprav ne zavedajo več osnovnega načela, ki vlada celotni naravi. Brez solidarnosti in brez sodelovanja sta vsako živo bitje in vsaka živalska vrsta obsojena na propad. To vedo celo mravlje in tega se dobro zavedajo volkovi, ko lovijo po skrbno izdelanih pravilih krdela, to vedo ptice, ki v jati letajo čez ocean, da bi lažje premagale odpor vetra.

Človek je na to pozabil, ne da bi se tega zavedal, je pozabil na sočloveka. In ošabno meče odpadke skozi okno svojega komaj pološčenega avtomobila. Pa kaj mu mar za te gozdove, za te plaže, za travnike in cvetje na njih. Za naravo, ki mu je dom, mu je vseeno in zemlja postane vrednota šele v trenutku, ko jo hoče odvzeti sosedu, ko hlasta po njej, ko je hoče imeti čim več. Pa ne da bi jo ljubil in spoštoval, samo za bogastvo mu gre, za kopicenje, za premoč.

Tiho spremljam novice o gospodarski krizi, o brezizhodnosti ekonomske stagnacije. Nekako tako izgleda, kot da bi nekdo odmetal preveč smeti skozi avtomobilsko okno ali užival ob tem, ker je sosedu poteptal vrt. Malo se stopnjuje, dokler ne dobi gromozanskih razsežnosti. Sebična želja, da bi bilo nam samim lepo, ne glede na to, kaj se dogaja okoli nas, nas počasi ugonablja. Pa se tega še ne zavedamo. Niti toliko, da bi pobrali odvržene plastenke ob cesti in ponudili roko sosedu, ki mu je težko.

Pred dnevi sem prislunila evangeliju po Luki in zgodbi o Jezusu, ki je ozdravil mrtvoudnega. Ko so

pred Gospoda postavili negibnega človeka, ležečega na postelji, so vsi pričakovali, da ga bo Jezus ozdravil. Toda Jezus ni takoj napravil čudeža, ki so ga vsi pričakovali, ampak je najprej vprašal prisotne, ali mislijo, da je lažje reči "Tvoji grehi so odpuščeni" ali "Vstani in hodi". Gospod je bolnika najprej odrešil grehov, šele potem mu je velel, naj vstane, vzame svojo posteljo in gre domov.

Zgodba o čudežnem ozdravljenju mrtvoudnega ni bila nikoli tako aktualna kot dandanes. Medtem ko so vsi ekonomisti in politiki strnili svoje moči, da bi svetovna tržišča spet spravili na zeleno vejo, je malokdo pomislil na to, da se bo naša družba težko spet postavila na noge, če se ne bo prej očistila svojih grehov, ali bolj preprosto spoznala svoje napake. Čisto preprost je recept, s pomočjo katerega lahko vsi, po svojih močeh, pripomoremo, da bo svet spet zaživel, pa tudi bolje in lepše kot pred gospodarsko krizo. Poberimo tiste smeti, ki smo jih odvrgli iz avtomobila. Ustavimo se za trenutke ob mlaki, ki so jo vaščani tako skrbno očistili s prostovoljnimi delom, in pogledujemo, koliko lepša je zaradi njihovega truda okolica, v kateri živimo. In sosedu priskočimo na pomoč, da bo počistil vrt tistih iztrebkov, ki smo jih tam zanalazili pustili. In znebimo se zavisti, ki nas sili, da drugim stalno postavljamo polena pod noge. Saj ni pomembno, koliko denarja imamo, pomembno je, koliko je tiste tihe sreče v nas in okoli nas. In koliko premoremo ljubezni in spoštovanja do sočloveka.

Suzi Pertot

33. Lonjerska kolesarska dirka za trofejo ZSSDI

Letos jo je krojil složen balkanski napad

V nedeljo prvega marca je bila po cestah tržaške in goriške pokrajine tradicionalna Lonjerska dirka, izjemno prestižno mednarodno kolesarsko tekmovanje, ki ga je že 33. priredil Kolesarski klub Adria pod pokroviteljstvom Združenja slovenskih športnih društev v Italiji. Pri lonjerski Adrii posvečajo največ organizacijskih moči prav prireditelji te mogočne pobude, ki je v bistvu največji športni dogodek pri nas. Na dirki sicer ne tekmujejo zamejski športniki, je pa prireditev pozitivna in ugledna promocija za slovensko narodno skupnost v Italiji in za naš šport.

Od začetkov sredi sedemdesetih letih do danes je postala lonjerska dirka zelo cenjen mejnik v kolesarski sezoni. Tekma pri nas na prvo nedeljo v marcu namreč odpira sezono amaterjev, zadnja leta je vključena v spored tekmovanj Europa Tour za kategorijo elite 1.2. Formalno torej udeleženci niso poklicni kolesarji, kar pa dejansko so. Ali gre za nekdanje profesionalce, ki so presedlali v to skupino, veliko večino nastopajočih pa predstavljajo mladinci pod 23. letom, ki si šele utirajo pot v profesionalni svet. Tako so v pre-

teklosti na začetku svoje kariere pred kamnolomom Faccanoni šli skozi ciljno črto dvignjenih rok poznejši veliki kalibri, kot na primer sedanji svetovni prvak Alessandro Ballan,

Veseli zmagovalca Tomislava Dančulovića

pokojni Fabio Casartelli – olimpijski prvak iz Barcelone 1992, nekdanji svetovni prvak Maurizio Fondriest, Fabio Baldato, Biagio Conte, Giuliano Figueras in druga velika imena. Med kolesarskimi, zlasti italijanskimi ekipami velja nekakšno nepisano pravilo, da čaka zmagovalca Adriine dirke svetla prihodnost, tako da si vsi želijo uspeha nad Lonjerjem. Letošnja dirka (na startu je bilo 181 kolesarjev, na cilj jih je

Njun uspeh (na cilju je imel več moči bolj izkušeni Dančulović, član puljske Loborike, obetavni Hasanović, ki tekmuje za italijansko ekipo Centri della Calzatura, pa se je drugega mesta veselil ravno toliko kot zmage) je tudi zgled vzornega balkanskega sodelovanja v brk razpudnja iz prejšnjih let. Nadobudnja sta noro pritisnala na pedale in si med seboj stalno pomagala: na Goriškem sta nabrala skoraj dvanajst minut prednosti, ki je glavni, zaradi prepozne reakcije, ni več uspelo nadoknaditi. Ker pač lahko sto tekmovalcev proizvede mnogo večjo hitrost kot osamljena ubežnika, so sicer vsi favoriti (z Venetom Brambillo, tako kot lani, spet na tretjem mestu) prišli na cilj z niti minuto zaostanka, vendar dveh absolutnih protagonistov niso več mogli dohiteti. V določenem trenutku se je direktor in duša dirke Radivoj Pečar celo razjezil na glavnino zaradi tako visokega zaostanka in pasivnega pristopa. Na tekmi, zaradi katere je treba zapreti ceste prometu, taka zamuda namreč povzroča nemalo organizacijskih skrbi. K sreči pa je tudi letos dirka šla mimo brezhibno, to seveda tudi po zaslugi armade prostovoljcev (skoraj 150 ljudi, pretežno domačinov iz Lonjerja, pa tudi članov KK Adria in SK Devin), ki so znova opravili titansko delo (sprejemanje in nameščanje gostov, kuhinja, birokratske formalnosti, urejanje prometa po cesti in zlasti na križiščih, pa še sto drugih opravil).

Skratka, še enkrat se lahko ponosno veselimo uspeha Trofeje ZSSDI. Ne nazadnje je pripomogla k temu, da so se v naših krajih – na pragu pomladi, ko narava prav vabi na kolesarski izlet – ljudje spet zaljubili v ta čudoviti šport. Za letos pa to še ni vse, saj bo v maju ena etapa krožne dirke po Italiji (Giro d'Italia) imela cilj v Trstu, drugga pa bo startala iz Gradeža.

4. Natečaj cerkvenega zborovskega petja Bogomir Špacapan

Po enoletnem premoru smo se pri Prosvetnem društvu Podgora opogumili in zopet uvrstili na spored natečaj cerkvenega zborovskega petja Bogomir Špacapan. Slednji je bil oče pregodaj preminulega Mirka Špacapana, našega ljubljenelega zborovodje in podpredsednika PD Podgora. Ko je Mirko prvič predlagal natečaj, je rekel: "Saj so v Števerjanu za prvi festival imeli le tri prijavljene ansamble in glejte, kam so prišli!" Tako smo 3. aprila 2005 v župnijski cerkvi v Podgori prvič izvedli to pobudo. Sodelovalo je šest zborov, ki jih je ocenila strokovna žirija; tej je predsedoval dr. Edo Škulj iz Ljubljane. Prvo nagrado je prejel MePZ iz Logatca, drugo MePZ F. B. Sedej iz Števerjana in tretjo MePZ Mačkolje. Natečaj smo naslednje leto ponovili z enako dobrim uspehom; ravno tako leta 2007, ko se je prijavilo kar devet zborov: 2 zamejska in 7 iz Slovenije. Pred začetkom tekmovanja je bila maša zadušnica za pokojnega Bogomirja, ki jo je uglasbil njegov sin Mirko. Letošnji natečaj bo četrti po vrsti in bo 19. aprila ob 16. uri v podgorski cerkvi. Tri tedne prej, na tiho nedeljo, 29. marca, ob 9. uri, pa bo maša zadušnica v spomin na Špacapanove.

Prosvetno društvo Podgora v sodelovanju z Združenjem cerkvenih pevskih zborov - Gorica in pod pokroviteljstvom Goriške nadškofije ter Koprške škofije prireja 4. natečaj cerkvenega zborovskega petja Bogomir Špacapan.

1. Vpišejo se lahko mešani pevski zbori, ki gojijo cerkveno glasbo, brez omejitev v sestavi in v številu pevcev.
2. Zbori lahko nastopijo s spremljavo glasbila ali "a cappella" na koru ali pred oltarjem (zaželeno). Organizator bo poskrbel za orgle na koru in v prezbitariju.
3. Vsak zbor ima na razpolago desetminutni program.
4. Skladbe naj bodo primerne za spremljavo svete daritve skozi vse cerkveno leto, prednost naj imajo slovenski avtorji.
5. Nastopajoče zore bo ocenjevala strokovna komisija, ki bo vsakemu dosodila oceno za izvedbo.
6. Na podlagi ocene bodo zbori uvrščeni po vrednostni lestvici, proti kateri ni možnosti ugovora. Posamezni zbori bodo dobili pisno oceno komisije o lastnem nastopu.
7. Ocena bo temeljila na zahtevnosti predstavljenih skladb, intoniranosti, interpretaciji, pripravljenosti izvedbe in splošnem vtisu.
8. Najbolje uvrščeni zbor bo dobitnik nagrade Bogomir Špacapan v znesku 500,00 evrov, drugouvrščeni bo prejel 300,00 evrov, tretjeouvrščeni pa 200,00 evrov. Vsi pevski sestavi bodo prejeli priznanje za udeležbo na tekmovanju.
9. Natečaj bo v župnijski cerkvi v Podgori v nedeljo, 19. aprila 2009, ob 16. uri.
10. Število nastopajočih zborov je omejeno na šest, ki jih bo organizator izbral po časovnem kriteriju vpisa. Prednost bo dana zborom, ki redno pojejo pri sveti maši, kot izhaja s priloženega potrdila župnije.
11. Pravila za vpis zborov so na razpolago na spletni strani www.podgora.it-Natečaj Bogomir Špacapan.
12. Zbori se lahko vpišejo po navadni ali e-pošti do 16. marca na ta naslov: Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica, Drevored 20. septembra, 85 - 34170 Gorica Italija (navadna pošta), corli01@gorica. 191. it (e-pošta).
14. Organizator bo sporočil sprejem vpisanih zborov do 31. marca. Sprejeti zbori bodo morali do 10. aprila predstaviti notni material skladb, s katerimi se nameravajo udeležiti natečaja.

PD Podgora
ulica San Giusto, 9
34070 Podgora
Gorica
Elektronska posta: katja.bandelli@alice.it
Spletna stran: www.podgora.it

HOKEJ IN LINE

Polet Kwins - Asiago 2:5

NOGOMET

Promocijska liga: Kras - Ponziana 1:0, Capriva

- Vesna 0:3, Pertegada - Juventina 3:2

1. amaterska liga: Medea - Primorec 0:3, San

Giovanni - Sovodnje 2:3

2. amaterska liga: Porpetto - Breg 1:1,

Zarja/Goja - Fogliano 1:1, Chiarbola -

Primorje 2:1

3. amaterska liga: Sagrado - Mladost 2:1

KOŠARKA

Moška C liga: Rovigo - Jadran 75:87,

Spilimbergo - Bor 72:69

Moška D liga: Dinamo - Breg 63:76, Dom -

Libertas 59:61, Don Bosco - Kontovel 96:80

ODBOJKA

Ženska C liga: Sloga - Taranto 3:0

Moška C liga: Soča - FerroAlluminio 3:2,

Rigutti - Olimpia 3:1, Prata - Sloga Tabor 3:0,

Parcia - Val 3:0

Ženska D liga: Pordenone - Bor/Breg 0:3

HC

Razmišljanje o fojbah

Poredni otroci, dobri starši...

Enkrat letno se srečava na daljšem klepetu z znanko, ki je profesorica zgodovine srednjega veka na eni od evropskih univerz. Ta klepet je zame prava osvežitev že davno spuhitelega znanja o vseh mogočih stvareh, ki smo se jih učili, obenem pa obujanje spominov na čas davnih šolskih dni. Razmišljal sem, kaj naj ji podarim, da bo lahko prebrala na letalu. Odločil sem se za nekaj novejšega, to je zbornik Fojbe, s podnaslovom Primer psihopatske recepcije zgodovine. Čez nekaj dni mi telefonira, se za knjigo zahvali in pravi: "Zvedela sem marsikaj novega, vesela sem, da je to izšlo. Bo pa čas pokazal tudi še kakšno drugačno sliko o tem obdobju, kot ga je

kazal in ga kaže danes. Mi zgodovinarji smo navajeni, da se v naši stroki stvari s časom dopolnjujejo, kot radi rečemo stvar, ki jih je čas povozil..." O fojbah vemo, da predstavljajo kraške jame, lepše brezna, v katero so zmetali trupla - ne glede - katera politična stran je to naredila med drugo svetovno vojno in po njej.

Film Srce v breznu, ki obravnava fojbe, sem gledal večkrat. Tako res ne moremo pristopiti do problema fojbe, pa čeprav sem pozneje slišal, da je pri pisanju scenarija sodeloval tudi neki Slovan (?), ki menda to problematiko pozna. Prav gotovo tudi lik duhovnika v filmu ni posrečen, s tem se strinja še marsikdo. Ne morem pa mimo in

tervjuja, ki je v slovenskem časopisu imel naslov: "Poredni otroci, ki jim dobra mati vse odpusti". Nenavadno se nekatere izjave, ki tudi ne držijo. Naj se zastavim samo ob eni: Vprašanje: "In čez vsem nato leži kršičansko usmiljenje, o katerem imate nadse slabo mnenje, mar ne?" Odgovor: "Da, usmiljenje enostavno izničuje razlike, vse žrtve so med seboj enake, politična vprašanja, ki so bila temelj sporov in vojne, postanejo nepomembna, določitev odgovornih in ugotovitev vzrokov postane nemogoča. Cerkev tako z usmiljenjem in odpuščanjem odvzame realno odgovornost in potrebo po predelavi, njeno odpuščanje zvaia ljudi na poredne otroke, ki jim dobra mati vse od-

pusti. In tako zrel in odgovoren posameznik ni nujen. Isti fenomen zdaj opažamo v zvezi s papeževno ponovo vključitvijo nadškofa Williamsona. Najprej so ga zaradi zanikanja holokavsta izobčili, a vmes mu ni bilo treba ničesar predelati, Cerkev mu je oprostila, njemu pa ni bilo treba spremeniti mnenja..." S spornim nadškofom Williamsonom je nekoliko drugače. Res se je izrazil o holokavstu negativno. Res je tudi, da se v cerkvenih krogih sprašujejo, ali res v Vatikanu o vsem tem niso nič vedeli, je pa zopet res, da je ta sporni škof svojo izjavo preklcal, kar zopet ne bo mislil enako, kot je mislil prej. Končno, kdo komu lahko prepove misliti, tako kot sam želi? Cerkevno vodstvo je njegovo početje obsodilo, kot je enako obsodilo početje vseh tistih, ki o tem mislijo enako! Neprijetno pa se počutim ob tolmačenju pojma odpuščanje v

omenjenem intervjuju: Primer: "Petletni fantek je leta 1934 očetu prinesel v vinograd malico. Usedla sta se med brajde in med malicanjem je sinku pripovedoval pravljico o Rdeči kapici. Tedaj pride po vinogradu sosed. Očeta pozdravi, izmenjata nekaj besed, nato iz žepa potegne revolver in vpričo otroka očeta ustrelji, zatem pa počasi, kot je prišel, odide. Otrok se stresa, plane na krvavečega očeta, ga trese, vpije, joka in steče domov. Ta fantek je odrasel in velikokrat sta se do pred dvema letoma, ko je sosed umrl, srečevala, se pogovarjala in za čudo - bila sta celo prijatelja. Večina vasi je ta dogodek poznala pa tudi vedela, da sta se sin in ta gospod o tem tragičnem dogodku tudi pošteno pogovorila. Sin pa je javno povedal: "Jaz sem mu vse odpustil. Zmogel pa sem to, ker sem veren"! Ob tem primeru se velikokrat zamislim, resno pa se zamislim ob navedeni izjavi, ki

jo je dala univerzitetna profesorica.

Kaj vse so v Cerkvi učili in kaj je nauk Cerkve, o tem bi nekdo, ki o Cerkvi govori ali piše, moral vedeti, razen če načrtno Cerkev blati! Velikokrat, tako je tudi v gornjem intervjuju, sta zamešana pojma odpuščanje in pozabljenje. Vernik bo odpustil krivico, čeprav je velikokrat ne bo mogel pozabiti. Realne odgovornosti za neko dejanje pa Cerkev ne odvzame, ampak odgovornost ostane pri tistem, ki je dejanje zavestno in odgovorno naredil. Čisto nekaj drugega pa je za vernika sprava vesti pred Bogom. Cerkev ima celo zakramentno opravilo. Tisti, ki ni veren, žal tega ne more dojeti, saj so mu te stvari tuje. Zato bi bilo zelo dobro, da bi se tudi o veri in Cerkvi že enkrat začeli pogovarjati strokovno - profesionalno - tako, kot se za univerzitetno izobražene spodobi.

Ambrož Kodolja

Prihod podjetja Bia Separations v Ajdovščino Izjemno pomemben dogodek za Vipavsko

Visoko tehnološko podjetje Bia Separations je v nedeljo, 1. marca, v Obrtni coni Mirce v Ajdovščini položilo temeljni kamen za izgradnjo novih prostorov, kar pomeni, da se bo tudi v Ajdovščini "dogajala" visoka tehnologija. Leta 1998 ustanovljeno podjetje se ukvarja s postopki čiščenja bioloških zdravil. Zelo draga in zelo učinkovita biološka zdravila so ta trenutek najbolj strmo naraščajoči prodajni artikel. Hkrati pa ekonomske analize kažejo, da je "ozko grlo" podjetij, ki proizvajajo biološka zdravila, prav čiščenje teh zdravil. Glede na to, da ima Bia Separations eno najboljših raziskovalnih ekip na svetu in "pogrudnane" ter zaščitene najboljše tehnologije za izdelovanje inteligentnih filtrov, jih po vseh predvidevanjih čaka svetla prihodnost.

Danes ima podjetje 48 visoko izobraženih zaposlenih, od tega deset doktorjev znanosti. V lanskem letu je za 50 odstotkov povečalo prihodke od prodaje in ustvarilo za 2,7 milijona evrov prihodkov. Povpraševanje po njihovih izdelkih je trenutno precej večje od zmoglosti proizvodnje. Podjetje Bia Separations se je leta 2007 zaradi možnosti novih vlagateljev selilo v Avstrijo, v Sloveniji pa ima svoje prostore v Tehnološkem parku Ljubljana. Leta 2010 se nameravajo iz Ljubljane preseliti v nove prostore v Ajdovščini. Do leta 2013 nameravajo osvojiti 0,5 odstotka trga in povečati prihodke na 14 milijonov evrov letno. Takrat naj bi v Ajdovščini zrasla še ena stavba. V naslednjem desetletju pa naj bi po napovedih Bia Separations obvladoval okoli pet odstotkov trga.

Čeprav je direktor Aleš Štrancar doma s Planine, ene najlepših vinorodnih vasi vrh Vipavskih gričev, ga v Ajdovščino ni pripeljal domotožje, ampak dobrodošlica in pomoč Občine Ajdovščina, možnost tesnega sodelovanja z Univerzo v Novi Gorici, ugodna cena zemljišča in bližina meje. V Ajdovščini bo predvidoma do leta 2010 zrasla dvonadstropna stavba s približno 3000 kvadratnimi metri uporabnih površin. Tretjina prostora bo namenjena proizvodnji, tretjina laboratorijem, na 500 kvadratnih metrih bo zrasel nov tehnološki inkubator, kjer bodo znanje pridobivali tudi študentje Univerze v Novi Gorici, preostanek pa bo namenjen servisnim prostorom. Gradnja bo potekala po najnovejših tehnoloških standardih. Stavba bo ogrevana z geotermalno energijo in bo delno "oblečena" v fotovoltaične celice, ki bodo proizvajale energijo. V novi stavbi bo nova delovna mesta dobilo 30 visoko izobraženih kadrov. "Za naš kraj je dogodek izjemnega pome-

na. Dejstvo je, da je tehnologija, ki jo razvija podjetje, izredno napredna ter po vseh kazalcih - tako ekonomskih kot znanstvenih - obsojena na uspeh", je ob položit-

Golobič in minister za Slovence po svetu Boštjan Žekš. "Podjetje Bia Separations je učni primer projektov za danes in za prihodnost za širši evropski prostor", je

Foto Sanda Hain

vi temeljnega kamna povedal župan Občine Ajdovščina, Marjan Polšak. Dogodka so se udeležili številni pomembni gosti, med njimi tudi evropski komisar za znanost in raziskave Janez Potočnik, minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Gregor

poudaril Janez Potočnik in dodal, da se mu zdi vlaganje v zahtevne, visoko-tehnološke projekte prav zdaj, v času splošne recesije, zelo pomembno, saj so pred nami krize prihodnosti, ki bodo usodnejše od krize, ki jo preživljamo zdaj. Izrazil je tudi zadovoljstvo nad

dejstvom, da je z rebalansom državnega proračuna več sredstev namenjenih znanosti in raziskavam, ter pojasnil, da podjetja, ki razvijajo visoko tehnologijo, težko najdejo potrebni kapital, ki bi znal dovolj potrpežljivo počakati, da iz raziskave nastane tržni proizvod. O uspešnosti podjetja Bia Separations na ekonomskem in znanstvenem področju je povedal, da je posledica desetletnega strateškega dela; najprej raziskave in razvoj, nato uspešna zaščita pravic, pa dobra vizija ter aktivno vključevanje v mednarodno okolje, ob vsem tem pa stalno sodelovanje z znanstvenimi ustanovami. Kot je povedal minister Gregor Golobič, je prihod podjetja Bia Separations pomemben za Ajdovščino, za Primorsko, predvsem v luči razvoja Univerze v Novi Gorici, za katero je poudaril, da je prva prava in kakovostna privatna univerza v Sloveniji in za Slovenijo, saj je mogoče s podporo domišljenim idejam v času splošne gospodarske krize z optimizmom gledati v prihodnost.

Nace Novak

Zelo hvalevredna pobuda Vlak spomina Tudi slovenski dijaki so se pobleže soočili s kraji trpljenja

Nekateri dijaki četrtih razredov višjih šol iz Trenta, Cesene, Pordenona, Vidma, Trsta in Gorice so se od 3. do 8. februarja udeležili pobude *Treno della Memoria*, ki jo že deveto leto organizira združenje *Terra del Fuoco* iz Turina. Projekt so omogočile tudi Pokrajine, Dežela Furlanija Julijska krajina in na našem teritoriju organizacija *Tenda per la pace e i diritti*. Tema poučnega izleta je bil rasizem, obravnavan tako v preteklosti kot v sedanjosti. V tej luči so potekale razne dejavnosti, ki so udeležence seznanile z grozotami nacističnih koncentracijskih taborišč, obenem pa predstavile problem današnje nestrpnosti do sočloveka. Pomembna sta bila prisotnost in pričevanje nekdanjih interniranih, Vilme Braini, Maria Candotta in Ricarda Gorupija, ki so med tednom večkrat spregovorili in v detajlih opisali svoje izkušnje. Med udeleženci so bili tudi dijaki goriških slovenskih višjih šol. Zanje se je projekt začel že zjutraj, ko so se nekateri predstavniki licejskega in tehničnega pola v spremstvu profesorjev Renze Pelesson in Tomaža Sussija zbrali na goriški železniški postaji. Nato so se odpravili v Trst, kjer so se sreča-

li z nekaterimi organizatorji in predstavniki ostalih goriških in tržaških šol. "Prijetno in toplo vzdušje tako velikega števila ljudi nas je takoj prevzelo in spoznali

smo ostale izletnike ter z vrstniki sklenili nova prijateljstva", so kot prvi utrinek izleta povedali dijaki. Prva dejavnost na sporedu je bil ogled tržaške Rižarne. Tu so dijaki

prislunili branju ohranjenih pisem in pesmi, ki so jih interniranci napisali, nato pa govorom politikov, med katerimi sta bila tržaški župan Roberto Dipiazza in goriški pokrajinski odbornik Marko Marinčič, ter predstavnikov raznih organizacij, ki si prizadevajo za mir in ohranitev spominskega taboriščne tragedije. Vsi pa so bili istega mnenja: "Preprečiti moramo, da bi se kaj takega ponovno ne zgodilo". Po govorih so se udeleženci napotili v poslopje, kjer so bile nekoč celice. Izletnica Debora Tesolin s klasičnega liceja P. Trubar je o tržaški izkušnji povedala: "Ko smo simbolično poklekli v hladnem in temnem prostoru nekdanjih ječ in se spomnili žrtve tako, da smo ob vsakem imenu vstali, nam je to veliko pomenilo, saj smo se čutili njim zelo blizu. Spremljala nas je srhljiva predstava trpljenja taboriščnikov". Patrik Černic, dijak z vodila Ž. Zois, pa je še dodal: "Ogled Rižarne nam je veliko pomenil; prav je, da poznamo tudi taborišča na našem ozemlju, kjer so se prav tako vrstile grozote, o katerih pa večkrat premalno vemo". Za dijake je bil najpomembnejši dan četrtek. Višješolci so se že zjutraj odpravili na pot v Oswiecim. Tu so si najprej ogledali znamenito koncentracijsko taborišče Auschwitz I, najprej namenjeno političnim jetnikom, nato pa prizorišče nečloveških grozot, ki je

štelo veliko žrtve. Danes je v taboriščnih blokih muzej. O tem je svoje mnenje izrazil dijak klasičnega liceja Danijel Bajt: "Muzej

hrani presenetljivo zapuščino umrlih, od ocal in kovčkov do človeških las in njihovih izdelkov ter grozljivih slik. Kljub temu pa tragično realnost doumemo šele z ogledom taborišča Birkenau". Vodeni ogled se je nadaljeval po kosilu, in sicer v največjem izmed nacističnih taborišč: Auschwitz II, boljše poznano kot Auschwitz Birkenau. "Ko smo v šoli govorili o tem taborišču, smo si lahko le bežno predstavljali, kako je zgrajeno in kakšno izgleda. V trenutku, ko smo vstopili, pa smo se zazrli v neskončno, saj ni bilo videti mej. Prav tako grozljiv je bil prizor ruševin starih krematorijskih peči, v katerih je umrlo čez milijon žrtve", je povedala dijakinja klasičnega liceja Veronika Beuciar. Vrst-

nica Nikol Kerpan z družboslovnega liceja pa je še dodala: "Ob koncu večurnega ogleda smo se, podobno kot v Rižarni, ob večje-

zičnem spomeniku spomnili žrtve poljskega in tržaškega taborišča".

"Taborišče je v poznem popoldnevu obdajala megla in se je že mračilo, ko smo v razmišljujoči tišini krenili na pot proti izhodu. Ob nas so bile tračnice, ki so nekoč nedolžne ljudi vodile v smrt, nam pa kazale pot k svobodi, obenem pa velevale, da svojo izkušnjo delimo z ostalimi in čim večje število ljudi, ki ne vedo ali celo ne verjamejo, seznanimo s tem, kar je bilo in se ne sme ponoviti: mi smo zadnja generacija, ki ima možnost, da preko nekdanjih interniranih, kot so Vilma, Mario in Riccardo, spoznamo resnico".

Michele Schincariol